

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost žáků

The factors influencing the reading literacy of pupils

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.

Autor:

Tereza Rálišová

Praha 2018

Poděkování

Děkuji PaedDr. Nataše Mazáčové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost žáků vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 5. 2018

Tereza Rálišová

Anotace

V bakalářské práci se zabývám zmapováním a zanalyzováním faktorů, které ovlivňují čtenářskou gramotnost žáků devátých tříd. Mým cílem je zjistit, jaké faktory ovlivňují míru této gramotnosti, a jak moc na ni mají vliv. V teoretické části se nejprve věnuji podrobnému popisu pojmů. Dále se zaměřuji na vliv rodiny, mateřské školy, základní školy, a působení elektronických médií, jako je televize, internet a sociální sítě právě na čtenářskou gramotnost. V závěru práce rozebírám problematiku pubescentního čtenáře. Druhá část práce je věnována praktickému výzkumu a vyhodnocení kvantitativní metody dotazníkového šetření. Šetření jsem prováděla se žáky devátých ročníků na dvou běžných základních školách a jednoho víceletého gymnázia.

Klíčová slova

Čtenářská gramotnost, čtenář, čtení, kniha, čtenářství, výchova ke čtení, základní škola, gymnázium, mezinárodní výzkumy PISA, PIRLS, povinná četba, rodina

Annotation

My bachelor thesis deals with the mapping and the analyzing of factors influencing the reading literacy of the 9th grade students. My goal is to determine the factors that influence the level of literacy and how powerful the influence is. In the theoretical part I deal with a very detailed description of terms. I also focus on the influence of family, preschool, elementary school and on the influence of media such as television, internet and social networks and how it all affects the reading literacy. In conclusion I discuss the issue of a teen reader. The second part of my thesis is focused on a practical research and on evaluation of a quantitative method of questionnaire survey. The survey was done with the 9th grade students at two ordinary elementary schools and at one grammar school.

Keywords

Reading literacy, reader, reading, book, readership, education for reading, elementary school, grammar school, international research PISA, PIRLS, compulsory reading, family

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
Teoretická část	8
1. Vymezení pojmů	8
2. Výzkumy v oblasti čtenářství	11
2.1. Výzkumy PISA	11
2.1.1. Vybrané výsledky výzkumu PISA 2009	11
2.2. Výzkumy PIRLS	12
2.2.1. Vybrané výsledky výzkumu PIRLS	12
3. Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost	14
3.1. Rodina a počátky čtení	14
3.2. Mateřská škola a počátky čtení	15
3.3. Škola a počátky čtení	16
3.3.1. Specifické poruchy učení	18
3.3.1.1. Dyslexie	18
3.3.1.2. Vliv dyslexie na čtenářskou gramotnost	19
3.4. Vliv elektronických médií - Internet, televize, sociální sítě	20
3.5. Knihovny	22
3.5.1. Veřejné knihovny	22
3.5.2. Školní knihovny	23
3.6. Aktivity na podporu čtenářství	23
3.6.1. Březen měsíc čtenářů	24
3.6.2. Noc s Andersenem	24
3.6.3. Týden knihoven	24
3.6.4. Den pro dětskou knihu	25
3.6.5. Celé Česko čte dětem	25
3.6.6. Čtení pomáhá	25

3.6.7. Rosteme s knihou	26
4. Charakteristika pubescentního čtenářství	27
4.1. Charakteristika období dospívání	27
4.2. Problémy pubescentního čtenáře	27
Praktická část	29
1. Cíl výzkumu	29
2. Charakteristika zkoumaného vzorku	29
3. Popis respondentů	29
4. Metoda výzkumu	30
5. Formulace hypotéz	31
6. Způsob provedení výzkumu – sběr dat	31
7. Metoda vyhodnocení dat	32
8. Výsledky výzkumu a jejich interpretace	32
Diskuze	80
Závěr	84
Seznam literatury	86
Příloha č. 1	90

Seznam zkratk

PISA - International Programme for Student Assessment

PIRLS - Progress in International Reading Literacy Study

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development

SPU - specifické poruchy učení

SKIP - Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky

KDK - Klub dětských knihoven

GPJP - Gymnázium prof. Jana Patočky

Úvod

Čtení patří mezi dovednosti, kterých si musíme nejvíce cenit. Jen při čtení knih se můžeme cítit svobodní, poznat nebo zažít něco, co v reálném životě není možné. Mě čtení provází celý život, díky knihám jsem se nejen něco naučila, ale zároveň byla součástí nádherných příběhů, které se v nich skrývají. Samozřejmě čtení není jen o poznání neznámého, ale také o vědomostech, o škole a o rodině. O tom všem je také bakalářská práce, ve které je mým cílem zjistit, potvrdit nebo vyvrátit hypotézy, které se týkají čtenářské gramotnosti žáků devátých tříd.

Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a na praktickou výzkumnou část. V první kapitole se věnuji podrobnému vymezení pojmů, které budou práci po celou dobu doprovázet. Ve druhé kapitole se dále obecně věnuji mezinárodním výzkumům probíhajícím v České republice od roku 2000. Zjišťuji tak vztah českého čtenáře ke knihám ze širší národní perspektivy. Třetí kapitola je nejdelší a věnuji se v ní faktorům, které ovlivňují čtenářskou gramotnost. Tím mám na mysli rodinu, mateřskou školu, základní školu a v neposlední řadě také všude přítomná elektronická média. V práci kladu důraz hlavně na jednotlivé instrumenty a jejich vliv na budoucí vztah dítěte ke čtení. Jelikož je celá práce hlavně o čtenářské gramotnosti pubescentního čtenáře. Je v bakalářské práci zařazena kapitola, která charakterizuje pubescentního čtenáře a jeho problémy se čtenářskou gramotností. Poslední kapitola je pak věnována praktickému výzkumu a následnému vyhodnocení dotazníku, který jsem rozdala žákům devátých ročníků základních škol a víceletého gymnázia v Praze.

Cílem bakalářské práce je zmapovat a zanalyzovat možné faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost žáků devátých tříd. Ráda bych zjistila určité souvislosti týkající se čtenářské gramotnosti, dále jaké faktory ovlivňují míru této gramotnosti, a jak moc na ni mají vliv.

Teoretická část

1. Vymezení pojmů

Pro úplnost bakalářské práce považuji za nezbytné začít s představením významných teoretických poznatků a výsledků výzkumu v řešené oblasti.

Čtení *“představuje jednu ze čtyř základních komunikačních dovedností (čtení, psaní, naslouchání, vyprávění).”* (Gejdušová, 2011, s.14). Dále můžeme čtení chápat také jako verbální způsob komunikace. Ten se pak odehrává prostřednictvím psaného textu, který je poskládán z jednotlivých slov. Textem rozumíme soustavu tiskových znaků, u kterých si uvědomujeme a chápeme jejich význam. Čtení také můžeme vnímat jako něco, co lze zlepšovat, a to jak v rychlosti, tak i v přesnosti, tvrdí Homolová (2008). Podle Trávníčka (2011) lze čtení chápat také jako jednání, kterým vstupujeme do různých sociálních vztahů, není to tak pouze soukromá činnost, ale jedná se o socio-kulturní stopu.

Dalším pojmem je **četba**, kterou je podle Homolové (2008) označován celý proces čtení. Tomu pak dále můžeme přiřadit specifický význam. Četbou tak můžeme označit vše, co je předmětem čtenářova zájmu. Čtení může plnit různé funkce. Být např. zdrojem informací nebo plnit relaxační funkci. To pak vnímáme jako obohacující činnost, se kterou můžeme relaxovat nebo uniknout z běžné reality, tvrdí Gejdušová (2011).

Čtenářství lze chápat jako *“soustavná, dlouhodobá aktivita, jako uvědomělá záliba ve čtení, která se formuje a postupně rozvíjí od dětského věku pod vlivem rodiny, školy, médií, dalších kulturních institucí a hodnotových měřítek společnosti.”* (Gejdušová, 2011, s.13). Při dlouhodobém čtenářství pak vzniká čtenářský návyk.

Čtenářem se označuje osoba, která podle Gejdušové (2011) ovládá techniku čtení a rozumí jí. Tedy chápe, co mu daný text chce říci. Domnívám se, že je zároveň důležité, aby se pořádný čtenář v textu orientoval a dokázal si vytáhnout potřebné informace. Podle Trávníčka (2008) a Homolové je čtenářem osoba, která nejen aktuálně čte a již v minulosti četla, ale která četbu aktivně využívá. Tento pojem je možné rozšířit o typologii čtenářů, kterou uvádí Trávníček (2008, podle Gejdušové, 2011). Podle této škály rozlišujeme **nečtenáře** (0 knih za rok), **sporadického čtenáře** (1 až 6 knih za rok), **pravidelného čtenáře** (7 až 12 knih za rok), **častého** nebo také **stálého čtenáře** (13 a více knih za rok), dále pak **silného čtenáře** (25 až 49 knih za rok) a poslední je **vášnivý čtenář**, za kterého se považuje ten s přečtenými 50 a více knihami za rok. Takové rozdělení je důležité brát s rezervou. Čtenáře můžeme označit nejen jako osobu, která přečte nějakou knihu, ale je důležité brát také v potaz, jaký má ke knize vztah. Vášnivý čtenář tak není jen ten, kdo přečte 50 a více

knih, ale hlavně je to ten, kdo knihám věnuje každou volnou chvíli. Pokud má ale takových chvil málo, stihne přečíst třeba jen 10 knih ročně, ale přesto ho můžeme nazývat vášnivým čtenářem a to podle jeho vztahu ke knihám.

Posledním a důležitým pojmem je **čtenářská gramotnost**. Ta je v poslední době velice aktuálním tématem, proto není překvapením, že se touto problematikou zabývá velké množství lidí a v návaznosti vzniká spousta výzkumů. Wildová (2012) v časopise pedagogika pojednává o čtenářské gramotnosti jako o nejdůležitější dovednosti, kterou si musí žák ve školním věku osvojit. Míra dovednosti pak ovlivňuje jeho vzdělání, ale v budoucnu také celoživotní učení. PISA 2009 assessment framework (2009) uvádí, že pojem čtenářská gramotnost se postupně mění s vývojem společnosti, její ekonomiky a kultury. Stále rozšiřujícího celoživotního vzdělání rozšířilo chápání čtenářské gramotnosti do oblasti celoživotního učení. To znamená, že nyní je čtenářská gramotnost chápána jako schopnost, která se nezíská pouze v dětství a během prvních let školní docházky, ale je považována za soubor znalostí, dovedností a strategií, které si jedinec osvojuje celý život a získává je v interakci s okolím.

Pojem čtenářská gramotnost ale není jednotný. *“Definování čtenářské gramotnosti se mění tak rychle, jak rychle probíhají změny ve společnosti, v ekonomice a v kultuře”* (Švrčková, 2011, s. 14). Můžeme jej tedy vykládat jako základní orientaci ve čteném textu a zároveň jedním z důležitých požadavků, na které se klade v dnešní době důraz při vzdělání. To znamená, že velice úzce souvisí se školním vzděláváním a se školní výukou, při které se žáci učí rozvíjet své čtenářské návyky, tak uvádí Zachová (2013). Právě pro velkou oblíbenost tohoto aktuálního problému vzniká spousta výzkumů. V knize, která se zabývá výzkumem PISA, je čtenářská gramotnost definována jako *“schopnost porozumět psanému textu, zabývat se jím, přemýšlet o něm a používat ho k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti.”* (Palečková et al., 2010, str.12). *“Čtenářská gramotnost se projevuje v několika rovinách:*

- **Vztah ke čtení:** Čtenářsky gramotný člověk má potěšení z četby, vnitřní potřebu číst.
- **Doslovné porozumění:** Čtenář dovede dekodovat psané texty a budovat porozumění na doslovné úrovni se zapojením dosavadních znalostí a zkušeností.
- **Vysuzování a hodnocení:** Čtenářsky gramotný člověk musí umět vyvozovat z přečteného závěry a posuzovat (kriticky hodnotit) texty z různých hledisek včetně sledování autorových záměrů.
- **Metakognice:** Součástí čtenářské gramotnosti je dovednost a návyk seberegulace, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob

čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění čtenému textu a záměrně volit strategie pro lepší porozumění, překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření.

- ***Sdílení:*** Čtenářsky gramotný člověk je připraven sdílet své prožitky, porozumění a pochopení s dalšími čtenáři. Své pochopení textu porovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, všímá si shod a přemýšlí o rozdílech.
- ***Aplikace:*** Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.” (Tomková et. al., 2012, s. 33)

2. Výzkumy v oblasti čtenářství

O důležitosti čtení se v poslední době hovoří velmi často. Proto jistě není překvapením, že na toto téma vzniká spousta výzkumů, které se snaží čtení zkoumat a vykládat jeho význam. Ve své práci se nyní zaměřím na dva mezinárodní výzkumy, které probíhají již spoustu let a přináší opravdu zajímavé výsledky, ze kterých mimo jiné vyplývá, že čtení již není tak populární a nahrazují ho jiné činnosti.

2.1. Výzkumy PISA

Mezinárodní výzkum PISA (Programme for International Student Assessment) je projekt organizace pro hospodářskou spolupráci. Jeho hlavním cílem je zjistit, jaké vědomosti si žáci na konci povinné docházky osvojili. Výzkum se primárně zaměřuje na 3 důležité oblasti: čtení, matematika a přírodní vědy. Toto šetření probíhá vždy po 3 letech a zaměřuje se pouze na jednu z výše uvedených oblastí pro získání podrobnějších informací.

Cílem výzkumu ale není zjišťovat, jaké mají žáci vědomosti, důležité je, jak je umějí využít v praxi za různých situací. Testování se vždy zúčastní členská země OECD. Česká republika se zapojila již od samého začátku v roce 2000. Čuřín a kol. (2013) ve své knize vysvětluje, že šetření čtenářské gramotnosti proběhlo v letech 2000 a 2009, kdy byly zjišťovány hlavní dovednosti: získávání informací, zpracování informací a zhodnocení textu.

2.1.1. Vybrané výsledky výzkumu PISA 2009

V roce 2009 tak proběhlo již čtvrté šetření. Jak jsem výše zmínila, toto šetření zjišťovalo primárně úroveň čtenářské gramotnosti a současně proběhlo porovnání výsledků z roku 2000.

Z výzkumu vyplývá, že došlo ke zhoršení českých žáků a jejich výsledky jsou pouze podprůměrné. Zároveň se čeští žáci mezi zeměmi OECD umístili ve spodní třetině. Tento výsledek je velice alarmující, navíc když je jasné, že oproti roku 2000 došlo k celkovému zhoršení výsledků.

PISA dále rozlišuje žáky celkem v šesti úrovních způsobilosti čtenářských dovedností. Na nejvyšší šesté úrovni se umísťují vynikající čtenáři, kteří čtení ovládají a nemají s ním problém. Naopak na první úrovni jsou čtenáři s velmi špatnými výsledky. Druhá úroveň je v tomto případě chápána jako základní, kdy žák ovládá čtenářské kompetence a normálně funguje v moderní společnosti. Pokud žák ovšem nedosáhne alespoň této úrovně, pak čelí riziku, že v budoucnu bude mít problém v uplatnění na pracovním trhu a bude mu nedostatek

vědomostí bránit i v pokračování ve studiu. V České republice je takových žáků čtvrtina (23,1 %), přitom průměr zemí OECD je 18,8 %. V roce 2000 bylo zastoupení žáků pod druhou úrovní 17,5 %. Pokud tyto výsledky rozdělíme mezi chlapce a dívky. Tak se chlapci celkově oproti roku zhoršili. Jejich propad je vidět zejména ve čtenářské způsobilosti, kdy druhé úrovně v roce 2009 nedosáhlo celých 30,8 % chlapců. Dívek pouze 14,3 %, uvádí Palečková et al. (2010).

2.2. Výzkumy PIRLS

Dalším důležitých výzkumem v oblasti čtenářství je PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), který provádí Mezinárodní organizace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA). Tento výzkum je prováděn v pravidelných pětiletých intervalech, kdy zjišťuje čtenářskou gramotnost u žáků 4.ročníků základní školy. Česká republika se tohoto výzkumu zúčastnila v letech 2001, 2011 a 2016. *“Šetření PIRLS se snaží zmapovat význam rodinného, školního a širšího prostředí žáků pro rozvoj čtenářské gramotnosti.”* (csicr.cz, PIRLS, 2017).

Podle Čuřína et al. (2013) se sledování zaměřuje na dva cíle čtení. Prvním cílem je čtení pro získávání literární zkušenosti (čtení ze zájmu a pro radost) a druhý účel je pak čtení pro získávání a používání informací (čtení jako nástroj vzdělávání). Dále následují čtyři činnosti, které čtenáři provádějí při čtení a těmi jsou: vyhledávání informací, vyvozování závěrů, interpretace a posuzování textů.

2.2.1. Vybrané výsledky výzkumu PIRLS

Poslední výzkum PIRLS byl realizován v období 29. března až 20. dubna roku 2016. Do výzkumu byl zapojen reprezentativní vzorek škol ze všech krajů a testování byli žáci 4. ročníku základní školy, dále učitelé, ředitelé, a také rodiče žáků. Díky těmto dotazníkům je možné testové výsledky žáků lépe vysvětlit a vyložit. *“Jejich prostřednictvím se získávají např. informace o kurikulu pro výuku čtení, o domácím a školním prostředí, o čtenářském chování žáků a o názorech a dalších faktorech, které mohou mít vliv na výslednou úroveň čtenářské gramotnosti.”* (csicr.cz, Školy zapojené do mezinárodního šetření..., 2017)

Výsledky výzkumu z roku 2016 jsou opravdu velmi pozitivní. Žáci České republiky dosáhli v testu čtenářské gramotnosti nadprůměrného výsledku s hodnocením 543 bodů. To je srovnatelná například se žáky z Itálie, Nizozemska, Austrálie, Kanady nebo Rakouska. Navíc v porovnání s rokem 2001 si naši žáci polepšili o celkem 6 bodů. Ovšem oproti výzkumu z roku 2011 se zlepšení žáků zastavilo a vývoj tak zatím stagnuje. Z výzkumů

je dále patrné, že dívky dosahují skoro vždy lepších výsledků oproti chlapcům, a to průměrně o 10 bodů. Ti si bohužel za posledních 15 let mírně pohoršili, tak to tvrdí Mezinárodní šetření PIRLS ve své Národní zprávě (2016).

V šetření PIRLS jsou dále vždy předem definovány 4 úrovně čtenářské gramotnosti: nízká, střední, vysoká a velmi vysoká. Do té nejvyšší úrovně patří výborní žáci, kteří zvládají i složité čtenářské dovednosti, dokáží úspěšně zpracovávat, a také využívat informace. Naopak do té nejnižší kategorie patří žáci, kteří ovládají pouze nejjednodušší čtenářské dovednosti. Neumí nakládat s informacemi v textu. Do jednotlivých kategorií se pak žáci rozřazují jednotlivě podle dosaženého počtu bodů. Z výsledků, které vydalo Mezinárodní šetření PIRLS ve své Národní zprávě (2016) tak zjistíme, že 10 % českých žáků se umísťuje na příčkách velmi vysoké úrovně. Naopak 3 % žáků nedosáhli ani na nízkou úroveň. To znamená, že mohou mít v budoucnu problémy se vzděláváním a dalším rozvojem, a to jak osobním, tak kariérním.

3. Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost

3.1. Rodina a počátky čtení

Rodina je nejdůležitější a přirozenou součástí dítěte. Proto jistě není překvapením, že hraje velkou úlohu ve vztahu k předčtenářské a budoucí čtenářské gramotnosti. Rodina nese velký podíl na rozvoji dítěte. Má zároveň v určování čtenářských návyků dítěte až trojnásobně vyšší význam než má škola, to uvádí Věříšová a kol. (2007). Je tak velmi důležité, aby právě první zkušenosti s knihou získalo dítě od rodiny, která mu bude velkým vzorem. Podle Tomáškové (2015) je velice žádoucí, aby se rodiče od mala dítěti věnovali a rozvíjeli jeho čtenářské dovednosti. Jen tak se kniha v pozdějším věku stane důležitou součástí jedince. „*Dítě napodobuje, co vidí kolem sebe. Protože kolem sebe vidí ze všeho nejdřív rodiče, napodobuje ovšem rodiče.*“ (Chaloupka, 1995, s.8). Pokud tedy rodiče věnují svůj volný čas zálibě jako je čtení, dítě získá skvělý vzor. Je to předpoklad k tomu, že bude čtení provozovat ve vyšším věku. Stane se jeho přirozenou součástí, stejně jako to vidělo u svých rodičů, kteří s ním takto vyplňovali svůj volný čas. Je to určitě lepší, než kdyby pouze sledovali televizi nebo displej svého telefonu. Děti to, co neznají, velice rády zkusí, nebo to alespoň opakují a napodobují. Musí to ale někde nebo u někoho vidět a slyšet. Tuto teorii ve své knize potvrzuje také Helšusová (2012), která navíc dodává, že čtení se více věnují spíše matky (ženy), než otcové (muži). To také může mít velký vliv na čtení dětí, jelikož matky s nimi tráví přirozeně více času a mohou je v jejich volnočasových aktivitách ovlivnit.

Tomášková (2015) ve své knize dále doporučuje činnosti, které podpoří čtenářskou aktivitu. Rodiče by si měli v první řadě na dítě udělat večer čas, sednout si spolu a číst si. Dále je důležité děti povzbuzovat ke čtení, ať už novin nebo dětských časopisů. Je potřeba také s dětmi hovořit o aktuálním dění nebo jim svůj volný čas věnovat třeba hraním stolních her. To rozvíjí jejich slovní a rozumové dovednosti. Aby se mohlo dítě všestranně rozvíjet, je důležitý hlavně přístup rodičů, kteří ho zahrnou láskou, pochopením. Dítě musí vědět, že se na ně může spolehnout za všech okolností. Dalším důležitým aspektem vlivu na čtenářství u dětí je rodinné prostředí. Matoušek (1997, podle Helšusové, 2012) uvádí, že rodina představuje uznávané hodnoty i v předmětech, které vlastní a má je doma, dítě s nimi tak může přijít do styku. Proto tak není důležité jen čtení samotné, ale to, jestli má rodina doma knihovny a v nich knihy. „*Skupinu nečtenářů tvoří více dětí, jejichž rodiče méně čtou. V jejich domácnosti nejsou žádné nebo jen málo knih. (Rodiče těchto dětí jsou podprůměrně vzděláni). Žádné jiné proměnné tak silně čtenářství neovlivňují.* (Helšusová, 2012, s.85).

Skvěle to shrnuje Trávníček (2007), který píše, že důvodem, proč se nadprůměrní čtenáři věnují knize je ten, že na jejich čtenářské socializaci měla rodina, škola a knihovna největší podíl. Naopak průměrní nebo podprůměrní čtenáři byli při cestě za knihou odkázáni pouze sami na sebe a vliv rodiny u nich byl úplně nejmenší. To je tak důkazem, že čtení je závislé na prostředí a jeho podněcující roli. *“Čtení v rodině je zkrátka základní socio-kulturní vzorec, který se v následujících fázích životního cyklu, pokud je vypěstován, dobře rozvíjí; daleko hůře se však, pokud rozvinut není, nastoluje.”* (Trávníček, 2007, s.120)

Ke stejnému výsledku došli i v mezinárodním šetření PIRLS, kde ve své Národní zprávě (2016) zmiňují, jak míra oblíbenosti čtení u žáků vzájemně souvisí s oblibou oblíbenosti čtení u jejich rodičů. Dále také dokládají, že z výsledků výzkumů je patrné, že ČR patří mezi země, kde je frekvence čtení knih nadprůměrná. Žáci, kterým jejich rodiče častěji čtou, tak dosahují ve všech zemích, nejen v ČR, významně lepších výsledků, než žáci, kterým rodiče předčítali méně často.

Ovšem ani to nejlepší prostředí často nezajistí, že z dítěte vyroste vášnivý čtenář. Chaloupka (1995) ve své knize uvádí, že ve spoustě případů se výsledek různě ovlivňujících podnětů vzpírá všem jinak respektovaným předpokladům. Důležité je pak oddělit podporující prostředí a prostředí, které je překultivované a přeintelektualizovatelné. V takovém případě se může jednat o dětský vzdor, který pramení z takového prostředí a čtenářem se tak nikdy nestane. *“Jde o výsledek podle úsloví, že je-li něčeho moc, je toho příliš, což se v psychologii vyjadřuje uhlazenějším termínem “přesycenost na vstupu”.* (Chaloupka, 1995, s.15). Samozřejmě na každého má takové prostředí jiný vliv a toto není pravidlem. Každý člověk je originál, ačkoliv rodina má vliv na vývoj budoucího čtenářství, nemusí to být pravidlem. V tomto případě se tak jedná o nevypočitatelnost a neodhadnutelnost osobnosti, tvrdí Chaloupka (1995).

3.2. Mateřská škola a počátky čtení

Mateřská škola slouží k doplnění rodinné výchovy. Hraje nezastupitelnou roli v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti. Každá správná mateřská škola by si měla uvědomovat tuto zodpovědnost a vést děti ke čtení. Tomášková (2015) uvádí, že v případě mateřských škol se jedná pouze o předčtenářskou gramotnost, protože u dětí se teprve rozvíjí schopnosti, dovednosti a vědomosti, které bude při čtení potřebovat. Klade se tak důraz hlavně na trénování paměti, koncentraci pozornosti a soustředění. Důležité je budovat vztah ke čtení a zajistit čtenářsky podnětné prostředí. Vytvořit např. čtecí koutky, které budou sloužit k hraní s knihou. Samozřejmostí musí být knihovnička. Dále je zejména nutné klást důraz na činnosti,

kteří budou budovat kladný vztah ke čtení. To znamená číst dětem před poobědovým spánkem, ale jen toto nestačí. Mateřská škola by měla využívat každou volnou chvíli k předčítání nebo pouštět příběhy na CD. To vše povede děti k lásce ke knize, udělají si vztah ke čtení a budou z něj mít radost. Také je potřeba rozvíjet dětskou představivost, fantazii, a také paměť. Předčítání slouží i k soustředění. Děti pak v budoucnu nebudou přebíhat od jedné činnosti k druhé a dokončí zadaný úkol. *“Při všech činnostech, které rozvíjejí čtenářskou gramotnost, musíme vycházet ze zájmu dítěte, respektovat věkové a individuální zvláštnosti a využívat vhodné metody, formy a postupy.”* (Tomášková, 2015, s.27). Tomášková (2015) zároveň klade důraz na spolupráci mateřské školy s rodinou. V mateřské školce totiž není dostatek času na procvičování a upevňování čtenářského návyku. To již by měl být úkol rodiny. Pedagogové jsou tak pouze aktéry, kteří simulují a ukazují směr.

3.3. Škola a počátky čtení

Po mateřské škole se dítě dále seznamuje s literaturou v prostorách školy, kde již nebude pouze jedincem, kterému bude předčítáno, ale sám se musí čtení naučit. Lederbuchová (2004) ve své knize zmiňuje důležitost správného a kvalifikovaného výchovného vlivu na žáka. Pokud tak nenastanou žádné obtíže, mělo by toto vedení být zárukou kladného vztahu k literatuře a vytvoření návyku čtení. Čtení totiž hraje ve čtenářově životě nezastupitelnou roli. Čtený text zlepšuje žákovu představivost a fantazii. Dále má vliv na mravní postoje, vyvolávají nějaké emoční projevy. Čtenář se najednou dostává do úplně jiného světa, kde se setkává s hrdiny příběhů, prožívá jejich životní situaci. Může s nimi soucítit nebo naopak nesouhlasit a dokonce je i nenávidět. To vše vede nejen k poznávání české literatury a českého jazyka, ale i zároveň k poznávání sebe sama. V neposlední řadě vede čtení také ke cvičení a zlepšování se v četbě a v českém jazyku. Je obecně známo, že čtení zlepšuje slovní zásobu.

Pro žáka ale mohou být počátky čtení velice těžké a obtížné. Musí se nejen naučit rozeznávat jednotlivá písmena, spojovat je do slabik, a pak postupně do jednotlivých slov. Musí pochopit, co mu chce říci text, který čte, a zároveň se musí naučit číst plynule a bez koktání. Všechny tyto nelehké úkoly, dá se říct i překážky, musí dítě zvládnout a překonat. *“Dítě čtenému porozumí tehdy, až bude číst plynule, protože do té doby vyčerpává svou energii na spojování hlásek do slabik a slabik do slov a na porozumění už nemá dostatek sil.”* (Tomášková, 2015, s.18) Stejně jako Tomášková (2015) se domnívám, že čtení nesouvisí pouze v učení písmen a jejich rozpoznání. Dítěti nesmí chybět hlavně rozvinuté myšlení, představivost a smyslové vnímání. Pokud tedy dítě bez problémů začne svou čtenářskou éru,

je možné, že do dalších let bude mít ke čtení kladný vztah. Chaloupka (1995) uvádí, že dovednost čtení je hlavní proměna v procesech vnímání, která vede k úplně novému přijímání skutečnosti. Naučit se ovládat něco tak důležitého, jako je čtení, je velký zlom v životě malého školáka.

Bohužel ne vždy je to se čtením jednoduché. Je důležité klást důraz právě na začátky spojené s učením čtení. Pokud žák tyto začátky nezvládne, jeho potíže mohou přetrvávat i do dalších let. Dítě pak může mít potíže s koncentrací, špatnou soustředěností a problémy s adaptací na kolektiv. To vše vede k nezájmu. Dítě se pak nerado učí, a dokonce se vyhýbá nácvičce čtení. Je to stejné se vším, co se učíme. Jako příklad mohu uvést například pletení šály. Pokud si k tomu člověk sedne, jsou mu vysvětleny všechny základní pletářské principy jako je hladce a obratce, dokáže pak plést sám. Člověka to pak nejen baví, ale může se dále rozvíjet. Pokud ale není začátek takto jednoduchý, ze zábavného pletení se stává protivná povinnost, ve které ani není možnost se zlepšovat. Z toho pak vzniká frustrace na danou povinnost, a ta se pak jednoduše postupně upozadí, protože nikdo nechce dělat něco, co mu nejde. Důležité ale je tento problém včas rozpoznat a učit se to znovu. Ze čtení se pouze tak dá udělat záliba, která bude dítě provázet celý život.

Škola může počátek čtení podpořit správným výběrem literatury, která bude dítě bavit, a díky které bude chtít dále objevovat krásy čtení. Chaloupka (1995) se o důležitosti výběru první knížky zmiňuje ve své knize, kde tvrdí, že aby byl zážitek z ní opravdu silný, musí se do vědomí dítěte skutečně vtisknout. Jako příklad ukazuje tuto zkušenost na německé teorii "vcítění", která tvrdí, že se nám něco líbí, protože do toho dáváme své vlastní pocity a zažíváme tak sami sebe. *"Podle této teorie tedy vzniká i při četbě libý zážitek promítnutím svých vlastních citů, přání, myšlenek a představ čtené knížky."* (Chaloupka, 1995, s.43) První kniha by tak měla být co nejvíce pro děti, které s ní budou sdílet své problémy. Není důležité literaturu vybírat jen podle známých autorů a jejich děl. Důležité je, co kniha pro dítě znamená vnitřně, a jestli ho doopravdy baví.

Správný učitel, který chce vést žáka k četbě, by měl být hlavně pro dítě, podle Lederbuchové (2004), zkušenějším čtenářem. Měl by tak pozitivně vést dítě k četbě, dokázat poradit vhodnou a zajímavou literaturu. S žáky by pak měl v hodině vést diskuzi o knihách, nadšeně poslouchat, co kdo četl. Tato komunikace mezi čtenáři bude skvělým příkladem i pro nečtenáře, kteří budou více motivováni si něco přečíst.

3.3.1. Specifické poruchy učení

V této kapitole se budu věnovat specifickým poruchám učení, které mohou být důvodem, proč děti nechtějí číst knihy a nikdy si ke čtení nenajdou kladný vztah a berou ho vlastně jen jako povinnost, hlavně během školní docházky. O vážnosti SPU je možné se dočíst v knize Krejčová et al. (2014), která tvrdí, že s těmito poruchami se potýká minimálně 5 % žáků. Dalo by se tak říci, že v každé třídě je minimálně jedno dítě, které trpí SPU. S těmito dětmi se denně setkáváme, a je tak důležité chápat to, co prožívají. Zelinková et al. (2013) uvádí, že ve škole žáci často prožívají nepříjemné pocity, které jsou spojené právě s poruchami učení. Těmi mohou být cítění zahanbení, frustrace při zdolávání překážek a opakované nucené snášení neúspěchu. Žák se tak dostává do nezáviděníhodné pozice, což může vést ke stresu, a také ke zhoršení výsledků, jelikož podává špatný výkon, za který vlastně nemůže. To vše vede k dlouhodobé zátěži a pocitům méněcennosti. Dítě si přestane věřit skoro ve všech školních předmětech. Velkou pomocí by pro něj podpora sebevědomí, která je v tomto věku velmi důležitá.

SPU se častěji vyskytují u chlapců než u dívek, Zelinková (2013) uvádí poměr 4:1. Taktéž ve své knize uvádí, že spouštěčem SPU mohou být chemické změny v mozku, a také dědičnost. Potíže mohou vzniknout již v době, kdy je žena těhotná, dále pak v průběhu porodu nebo později. Krejčová et al. (2014) dále tvrdí, že SPU je tak způsobeno nedostatky v centrální nervové soustavě. Tyto obtíže v budoucnu nejsou léčitelné, a tak jsou zátěží na celý život. Ovšem dá se s nimi poměrně úspěšně pracovat a fungovat.

3.3.1.1. Dyslexie

Specifických poruch učení existuje celá řada. Jelikož je dnešní doba plná informací, používáme čtení a psaní v podstatě každý den, proto jsem se do bakalářské práce rozhodla zařadit pouze tuto jednu poruchu, která přímo souvisí se čtením.

Dyslexie je ve zkratce *“porucha čtenářských dovedností (jedinec s dyslexií má velké trable naučit se číst, mnohdy až do dospělosti čte s obtížemi, nebo alespoň výrazně pomaleji než jeho okolí, někdy si nepamatuje, co četl).”* (Krejčová et al., 2014, s. 6). Jedinec tak čte pomaleji, nesprávně a zároveň má problém s porozuměním textu. Dyslexie totiž způsobuje horší orientaci v textu, pro čtenáře tak nastává problém hledat informace a zároveň není schopný si zapamatovat čtený obsah. To může přinášet problémy v budoucím učení, tak tvrdí Zelinková et al. (2013). Ta dále uvádí, že je mylné myslet si, že dyslexie je pouze špatné čtení, souvisí s ní bohužel spousta dalších problémů. Tím prvním je oslabené zrakové vnímání, které způsobuje potíže s orientací zápisu na tabuli nebo s prezentací, která běží moc

rychle. Dalším problémem, které uvádí, je vnímání pravo-levé strany a prostorová orientace. Člověk si toto často neuvědomuje, ale při čtení je určování pravé a levé strany důležité, stejně tak jako prostorová orientace. Lidem s dyslexií se pak může stát, že mají problém s určováním strany, vnímání stránky, co je nahoře, co dole, rozlišování odstavců a řádků. Problémem není jen zrak, ale také nedostatečný vývoj sluchového vnímání, přesněji nedostatečně rozvinutý fonemický sluch. Ten je často uváděn jako příčina vzniku dyslexie. *“Zajišťuje spojování hlásek ve slovo, rozklad slov na hlásky. Dovoluje rozlišit, zda slyšíme slovo kos, nebo koš, kočka, nebo čočka. Při nedostatečně rozvinutém fonetickém sluchu můžeme nepřesně rozlišovat slova v mluvené řeči, a to v mateřském i cizím jazyce. Výsledkem je nepřesné porozumění při konverzaci.”* (Zelinková et al., 2013, s.36). Dyslexii dále doprovází nedostatečně rozvinutá krátkodobá paměť. Osoby, které jí trpí, tak mají problém s krátkodobou slovní pamětí. To může být důvodem chybného opisování textu a číslic, neschopnosti si zapamatovat myšlenku nebo problémy si vzpomenout, co dělají nebo kam jdou. Na druhou stranu jim ale nedělá problém zapamatovat si viděnou informaci, to díky lepší zrakové paměti. Ovšem nejčastějším problémem osob s dyslexií je problém s organizací času a sebe samého. To se projevuje častým zapomináním školních pomůcek, materiálů, neumějí si určit priority, neumějí plánovat čas. Často se tak stává, že chodí pozdě nebo zapomenou důležitý termín.

3.3.1.2. Vliv dyslexie na čtenářskou gramotnost

V časopisu Řízení školy se problematikou rozvoje čtenářské gramotnosti u žáků s dyslexií zabývá Balharová (2012). Ta ve svém článku potvrzuje také to, co jsem napsala výše. S dyslexií totiž mimo jiné souvisí také nedozrálé zrakové a sluchové vnímání. To vede k problémům v procesu čtení, kdy žák není schopný propojit písmena v text. Často také prohazují písmena nebo neumějí rozlišovat sykavky, dlouhé a krátké hlásky nebo měkké a tvrdé souhlásky. Dále uvádí, že dyslexie zasahuje do všech oblastí čtení. *“Zasahuje techniku čtení, porozumění přečtenému, mnohdy i reprodukci textu. Žák má problémy s intonací a melodií věty, nesprávně používá dech, hůře se orientuje v textu.”* (Balharová, 2012, s.31).

Dyslexie tak může být příčinou špatného rozvoje vztahu ke knihám a nerozvíjející se čtenářské gramotnosti. Je tak velmi důležité začít s podporou čtenáře hned po zjištění dyslexie. Balharová (2012) radí, že pro mladší žáky trpící dyslexií je dobré vybírat knihy pro začínající čtenáře. Ty jsou napsány velkými písmeny, se spoustou obrázků a obsahují celkově málo textu. Čtenář tak získá dobrý pocit z toho, že rychle postupuje ve čtení a zároveň získává motivaci pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Dyslexie se ovšem netýká pouze mladších žáků,

ale i starších, kteří jsou na tom často velmi špatně a mají menší výběr pomocné literatury. Takové žáky je dobré zaujmout beletrií, která je přizpůsobena pro žáky s dyslexií. Text určený pro žáky s dyslexií popisuje Balharová (2012), která uvádí, že se nejlépe čte text psaný bezpatkovým písmem, dále jsou potřeba větší písmena a nejlépe tučně zvýrazněná. Je také důležité, aby byl text krátký. Díky těmto poznatkům vydala knihu Život rytíře (Balharová, 2011), ve kterém čtenář nalezne skvělého pomocníka při boji s dyslexií.

Práce se žáky s dyslexií není jednoduchá, je potřeba zohlednit všechny jejich problémy, a co nejvíce jim usnadnit práci v hodině, s učebnicí, poradit jim s výběrem správné literatury nebo najít pomocné weby, na kterých si mohou procvičovat a motivovat se v rozvoji čtenářské gramotnosti, tvrdí Balharová (2011).

3.4. Vliv elektronických médií - Internet, televize, sociální sítě

V této kapitole se budu věnovat problémům, které s sebou přinášejí moderní média, jako je televize, internet a s ním spojené všudypřítomné sociální sítě (např. Facebook, Instagram).

Trávníček (2007) se ve své knize zabývá volným časem obyvatel České republiky v souvislosti se čtením. Zjistil, že pouze desetina obyvatel se ve svém volném čase věnuje čtení knih, dále pak o něco méně času věnují čtení novin a časopisů. Naopak internetu věnují dvojnásobek času než čtení knih. Nejvíce času pak věnují sledování televize a poslechu rozhlasu. Nyní, o 11 let později si myslím, že je situace ještě horší. Helšusová (2012) uvádí, že průnik rodinného prostředí a médií je velmi silný a má vliv na socializační proces dětí. Ty navíc vnímají elektroniku (počítač, televizi) jako normální součást svého života. Čtení se tak musí vyrovnávat se spoustou nepřátel a znovu si získat místo v popředí volného času. Bohužel je pořád jednodušší věnovat se méně náročným činnostem, jako je internet nebo sledování televize. Tyto nástroje nám zprostředkují jakoukoliv zábavu a to pouze stisknutím tlačítka, zatímco na čtení knihy musíme vynaložit větší úsilí a svůj čas. Nemůžeme totiž číst a zároveň vařit nebo uklízet. To u sledování televize, poslouchání hudby nebo sledování čehokoliv na internetu, je možné. Tam není potřeba naše stoprocentní soustředěnost. U čtení to bohužel jinak nejde. Kolikrát sama sebe u čtení přistihnu, jak přemýšlím nad něčím jiným, a oči bez většího zájmu sami přeskakují po řádkách. Proto se spousta lidí uchyluje k jednoduššímu a bezpracnému věnování volného času, u kterého se může zamyslet nebo se zároveň věnovat jiné činnosti. *“Velmi silné čtení zkrátka potřebuje čas; a ten není nafukovací, takže se ubírá všem ostatním aktivitám, a to dokonce i těm, které jsou se čtením knih spřízněny velmi těsně, jako například návštěvy kulturních akcí.”* (Trávníček, 2007, s.99).

Ovšem televize a internet nám neposkytují jen jednoduchou zábavu, ale také nás ochuzují o představivost. Stalo se vám třeba někdy, že jste si přečetli knihu, a jak už to často bývá, pak v návaznosti viděli film? Dokázali jste si potom představit hrdiny v knize jinak, než jaké jste je viděli na televizní obrazovce? Hádám, že určitě ne. Chaloupka (1995) totiž ve své knize uvádí, že televize patří mezi ta média, která poskytují již hotové, lidé se tak dále nemusí snažit namáhat a jakkoliv zapojovat svou fantazii. Jasně jsou vidět všechny detaily, pohyby a ve tvářích se odráží prožívaná emoce. Pro diváka stačí se jen dívat a přijímat tento obraz. Chaloupka (2002) čtení a sledování televize rozebírá dále ve své další knize, kde zjistil, že médiem knihy je nahrazováno médiem televize. Zároveň tvrdí, že čím víc bude divák dávat přednost ději, který se odehrává na obrazovce před ním, tím jednodušeji si zvykne přijímat tuto zkušenost a kniha mu bude postupně připadat časově a představivostně velmi náročná. Raději se tedy opět vrátí k televizi. *“Televize ovládající mimopracovní čas a komunikaci v domácnosti je na protipólu četby jak u dospělých, tak u dětí. Intenzivní sledování televize, které je možné identifikovat u podstatné části dětské populace, je jednoznačně bariérou pro vytvoření pozitivního vztahu ke čtení.* (Helšusová, 2012, s.67).

Já bych ještě ráda dodala, že to není jen problém televize, ale nyní již také internetu a sociálních sítí. Mobilní telefon mají již skoro všichni lidé v ruce non stop a je mnohem jednodušší koukat do něj a sledovat dění online, než si vzít knihu do ruky a věnovat svůj čas a pozornost pouze jí. Často může za nedostatek času na čtení také přemíra aktivit a podnětů, které jsou každý den na nás směřovány. Jsme tlačeni do různých aktivit a činností, které nestíháme dělat na 100 %, spíše tak na 50 %. Na chvíli se zastavit a přečíst si knihu, je tak pouze přáním velké spousty nás všech.

O problému čtení knih a internetu se ve své knize zabývá Trávníček (2011), který uživatele internetu nazývá odbornou terminologií Internaut. Tím se myslí uživatel internetu, pro kterého neexistuje žádné omezení v přístupu na internet a jeho užívání se pro něj stalo samozřejmostí. Ve své knize, ale dokazuje, že knihy a internet nemusí být nutně proti sobě v nepřátelském postavení. Dokonce tvrdí, že mezi častým čtením a častým užíváním internetu vládne soulad a nic se nevyučuje. Tuto skutečnost Trávníček (2011) dokazuje na polském výzkumu z roku 2006, který zjistil, že lidé mající přístup k internetu, přečetli alespoň jednu knihu. Ti, kteří přístup nemají, naopak nepřečetli žádnou. Dále v knize uvádí, že lidé si hledají na internetu informace o knize, kterou si pak jdou koupit do nějakého kamenného obchodu. *“Internet značně pomáhá také knihovnám: on-line katalogy, objednávání z domu, digitalizace fondů. Nadto rozšířil literární kulturu o další recepční pole: přibyla další sféra, kde čtení zanechává nějaké stopy (názory čtenářů, diskuze o knihách, doporučení).* (Trávníček, 2011,

s.29). Takové jednání pak vede k tomu, že se lidé o knize informují, a také si ji přečtou. Podobnou reklamu také můžeme vidět v televizi, kdy třeba před Vánoci lákala diváky reklama na nákup knih v knihkupectví Luxor. Internet a televize tak v tomto případě hrají kladnou roli a zprostředkují kontakt s knihou. Nic se ale nemá přehánět. Čas na knihu by si měl udělat v tomto digitálním světě každý z nás a to bez všech rušivých elementů a sociálních sítí.

3.5. Knihovny

3.5.1. Veřejné knihovny

Dalším důležitým místem, kde se žáci setkávají s knihami, jsou veřejné knihovny. Ty hrají nezastupitelnou roli ve čtenářově světě. Veřejné knihovny se vyskytují po celém světě a poskytují spoustu služeb a aktivit nejen pro čtenáře. Slouží k setkávání lidí, které spojují stejné zájmy, ať již z prostředí knížek nebo podobných aktivit. Veřejnou knihovnu je zároveň možné chápat jako instituci, kterou řídí a podporuje společnost nebo stát. Jejím cílem je poskytovat informace a znalosti z různých oblastí. Tyto informace poskytují pomocí nabízených služeb a dalších různých aktivit. Veřejné knihovny jsou přístupné všem, bez rozdílu pohlaví, věku nebo příslušnosti. Hlavním cílem veřejných knihoven je poskytovat informace z různorodých oblastí. Zároveň zajišťují důležitou výplň volného času a odpočinku nejen jednotlivců, ale třeba celých školních tříd, uvádí Služby veřejných knihoven (2002).

Veřejné knihovny mají velkou zodpovědnost, co se týče vzdělání dětí a mládeže. Jak jsem psala výše, u dětí je důležité již od raného věku podporovat zájem o čtenářství a o knihy, které jim v budoucnu přinesou nový a bohatší pohled na život a na svět, ve kterém žijí. Úkolem veřejné knihovny je vést děti a jejich rodiče k její pravidelné návštěvě, která povede k utvrzování této aktivity i v pozdějším věku. *“Veřejné knihovny mají zvlášť velkou zodpovědnost za upevňování návyku čtení u dětí a za šíření dětských knih a jiných materiálů. Knihovna musí organizovat akce pro děti jako jsou hodinky vyprávění a informativní knihovnu od raného dětství, budou s velkou pravděpodobností jejími uživateli i v budoucnosti.”* (Služby veřejných knihoven, 2002, s.32) S pubescenty to bohužel není tak jednoduché. Pro mladé lidi je důležité vybírat takové aktivity, které jsou kompatibilní s jejich zájmy v tomto věku. V knize Služby veřejných knihoven (2002) uvádějí, že je důležité chápat jejich potřeby a ty cíleně uspokojit vhodnou službou, tak aby byly zrcadlením pro jejich zájmy. To znamená poskytovat moderní literaturu, která je zrovna populární. Jako jsou romány, časopisy nebo komiksy. Dále to mohou být také knižní nebo televizní seriály,

plakáty, počítačové hry, hudebniny a další. *“Ve větších knihovnách může tento materiál, umístěný ve vhodném nábytku, tvořit zvláštní úsek knihovny pro mládež. To jim pomůže cítit se v knihovně jako doma a také překonat pocit odcizení, který není v této věkové skupině neobvyklý. Také je třeba organizovat pořady a besedy na témata, blízká dospívajícím.”* (Služby veřejných knihoven, 2002, s.33)

3.5.2. Školní knihovny

Školní knihovna je skvělým místem nejen pro studijní, ale také pro informační účely školy a žáků, kteří v ní studují. Jejím úkolem je poskytovat služby odborné, informační, pracovní nebo studijní nejen pro žáky, ale také pro učitele a pedagogické pracovníky. Měla by být vybavena rozličnými studijními materiály, které pomáhají při studiu. Mohou to být počítače s internetem, kopírky, tiskárny. Zároveň nesmí chybět knihy, časopisy nebo učebnice, které pomohou žákům se studiem a mají tak jedinečnou funkci odborného pracoviště, kde se může plně rozvíjet čtenářská gramotnost, uvádí Čumplová (2008).

Čumplová (2008) v časopise Čtenář dále uvádí funkce, které má moderní školní knihovna plnit. Má fungovat zejména jako: Informační centrum školy a podpora informační gramotnosti, kde pedagogové a žáci naleznou důležité informace, které budou zpracovávat, nebo se naučí s nimi samostatně pracovat. Dále jako mediální centrum, kde jsou dostupné informace online nebo na elektronických nosičích. Měla by fungovat také jako podpora školního vzdělávacího programu a výuky, to znamená, že má nabízet tituly, které jsou pro školu významné a podporují vybrané oblasti. Významnou funkcí je podpora čtenářství a čtenářské gramotnosti, kdy pracovník knihovny spolupracuje s učiteli českého jazyka a literatury a společně vybírají vhodnou literatury pro děti a mládež. Knihovnu doplňuje vhodnými novinkami a moderními knihami. Zároveň by knihovník měl individuálně pracovat s dětmi, které mají nějaké problémy. V neposlední řadě slouží školní knihovna jako komunikační centrum, kde se setkávají žáci i učitelé. Je tak místem, kde není žádné téma zakázané, může zároveň žákům pomoci v nelehkých životních situacích a povzbudit ke studiu.

3.6. Aktivity na podporu čtenářství

Knihovny mají velký zájem podporovat své čtenáře ve čtení a povzbuzovat jejich aktivitu chození do knihovny. Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP) každý rok pravidelně připravuje celostátní akce na podporu čtenářství. SKIP je rozdělený na jednotlivé kluby. Jejich nejpočetnější je Klub dětských knihoven (KDK),

který se cíleně a dlouhodobě věnuje dětskému čtenáři. Jeho cílem je děti motivovat, vzdělávat v oblasti knih a podporovat čtenářskou gramotnost.

Ovšem za spoustou aktivit nestojí pouze SKIP, ale také soukromé osoby, jejichž aktivity se významně podílejí na rozvoji čtenářské gramotnosti a na osvětě národa.

3.6.1. Březen měsíc čtenářů

Jak již název napovídá, měsíc březen je každý rok zvolen jako měsíc čtenářů. Tuto akci pořádá SKIP a zapojuje se do ní více jak 400 veřejných knihoven po celé České republice. Tento rok byl již devátý ročník této celostátní akce. Jejím hlavním cílem je propagovat čtení, podporovat čtenářskou gramotnost, a také služby, které nabízejí veřejné knihovny. V rámci této akce probíhá vyhlášení soutěže Čtenář roku 2018, kdy je zvolený nejlepší čtenář s největším počtem vypůjčených knih za celý rok. Zároveň se soutěží o nejlepší webové stránky knihoven v rámci akce BiblioWeb 2018, uvádí na svých webových stránkách skipcr.cz (2018). Za největší událost měsíce března je pak považována Noc s Andersenem, viz. níže.

3.6.2. Noc s Andersenem

Akce Noc s Andersenem vznikla, aby bojovala s moderními médii, které odvádějí pozornost dětí od čtení knih. Těmi jsou internet, hraní počítačových her nebo televize. Cílem této akce je probudit v dětech zvědavost a ukázat, že čtení knih nemusí být nuda, ale velké dobrodružství. Úplně první akce proběhla již v roce 2000 v uherskohradištské knihovně. Od roku 2001 akci organizuje SKIP ve spolupráci s KDK, a tak se hlasité noční předčítání rozšířilo po celé České republice a do dalších zemí Evropy. Nyní již akci nepořádají pouze knihovny, ale také školy, školky, dětské domovy, dětská a rodinná centra a další organizace, uvádí na svých webových stránkách nocsandersenem.cz (2010 - 2015). Tento rok se akce konala po osmnácté 23. března 2018 a jejím tématem byla pohádka o Statečném cínovém vojáčkovi nebo Povídání o pejskovi a kočičce.

3.6.3. Týden knihoven

Pod vedením SKIP se již od roku 1997 každý rok koná Týden knihoven, který tradičně probíhá vždy v měsíci říjnu. Cílem této akce je informovat veřejnost o široké nabídce služeb knihoven. Proto má každá veřejná knihovna v tomto týdnu dveře dokořán a informuje nejen dospělé, ale především dětské čtenáře o svých službách. Ty se snaží nalákat na nové technologie, širokou nabídku knih, časopisů, komiksů, a také přesvědčit mladé, že trávit čas

v knihovně nemusí být ztráta času, ale jeho smysluplné a zábavné využití. *“Cílem aktivit knihoven na podporu knih a čtenářství je nabídnout atraktivní využití volného času nejen novým čtenářům, ale pečovat hlavně o naše čtenáře stávající.”* (skipcr.cz, Přehled připravovaných akcí SKIP - 2018, 2018)

3.6.4. Den pro dětskou knihu

Den pro dětskou knihu je akce pořádaná SKIP od roku 2007. Její datum bylo stanoveno na 1. prosince, To z důvodu chytrého využití předvánočního času, který zde slouží k jednoduché propagaci knihy. Lidé a hlavně rodiče by si měli uvědomit, že právě kniha může být vhodným dárkem pod stromeček. Tato akce ovšem neslouží pouze k představení nové knižní nabídky a k prodeji, ale také k podpoře dětského čtenářství a čtenářské gramotnosti, uvádí na svých webových stránkách skipcr.cz (2018).

3.6.5. Celé Česko čte dětem

Kampaň Celé Česko čte dětem založila v roce 2006 Eva Katrušáková, která pod stejným názvem provozuje nejen akci, ale také neziskovou společnost. Posláním celé akce je budovat vztah mezi rodičem a dítětem pomocí společného hlasitého předčítání. *“Předčítání rozvíjí paměť a představitivost, učí myšlení. Předčítání utváří pevné pouto mezi rodičem a dítětem. My neříkáme "Jdi a čti si!", ale "Pojď, budu ti číst".”* (celeceskoctedetem.cz, poslání, 2014). Celá akce tak poskytuje cenné rady rodičům, jak dětem číst, co jim číst a hlavně proč jim číst. Všechny tyto odpovědi se rodiče dozví na stejnomenných internetových stránkách. Tato kampaň patří svou velikostí a popularitou mezi nejúspěšnější u nás. Podporují ji samé známé osobnosti a firmy, což ji dodává na důležitosti.

3.6.6. Čtení pomáhá

Akce Čtení pomáhá je jedinečným dobročinným projektem, který je spojený se čtením knih. Cílem tohoto projektu je rozdělit každý rok 10 milionů korun na dobročinné účely. O tom, kam peníze poputují, rozhodují právě čtenáři. Celá akce je zaměřena na děti od 1. třídy základní školy až na mladistvé žáky střední školy. Zapojit se může každý školák, hlavním cílem akce je donutit děti přečíst vybranou knihu, která pochází z doporučeného seznamu knih. Potom již stačí, aby školák úspěšně vyplnil znalostní test týkající se přečtené knihy. Jen tak dostane kredit 50 korun, které může dát projektu, který si vybral, a tak ho podpořit, uvádí na webových stránkách ctenipomaha.cz (2015). Děti se tak stávají pomocí čtení knih širší

společností, kterou spojuje nejen čtení, ale také dobročinné účely. Akce tak jedinečně podporuje dětské čtenářství, ale také dobrou věc.

3.6.7. Rosteme s knihou

Propagační kampaň Rosteme s knihou byla zahájena v roce 2005 na veletrhu Svět knihy Brno a realizuje ji Ministerstvo kultury ČR. Vznikla jako reakce na špatné výsledky výzkumů čtenářské gramotnosti realizované v České republice, kdy byl zjištěn pokles zájmů dětí a mladistvých o čtení knih. Cílem akce je tak podporovat čtenářství předškolní a školní mládeže pomocí různých aktivit, jako jsou soutěže, knižní výstavy, besedy s autory, literární dílny nebo workshopy. Rodiče naleznou na webových stránkách tipy na knihy pro děti různých věkových kategorií. Jsou tam tipy na nejlepší knihy, naučné nebo audioknihy. Zároveň tam jsou všechny potřebné informace o právě probíhajících akcích, které se týkají knih a knihoven. Pro děti je připravili webové stránky Rostík, kde si děti mohou užít zábavu s knihou prostřednictvím knih, uvádí na webových stránkách rostemesknihou.cz (2007 - 2015).

4. Charakteristika pubescentního čtenářství

4.1. Charakteristika období dospívání

V pubertě dochází k vývojovým změnám v oblasti tělesné, psychické i sociální. Tyto změny, ať už sociální nebo psychické, mohou mít vliv na čtenářskou gramotnost a tím pádem na čtení jako zálibu.

Vágnerová (2012) ve své knize představuje období dospívání jako dobu mezi dětstvím a dospělostí, která trvá od 10 do 20 let. *“V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické i sociální. Mnohé změny jsou primárně podmíněny biologicky, ale vždycky je významně ovlivňují psychické a sociální faktory, s nimiž jsou ve vzájemné interakci. Průběh dospívání je závislý na konkrétních kulturních a společenských podmínkách, z nichž vyplývají požadavky a očekávání společnosti ve vztahu k dospívajícím.”* (Vágnerová, 2012, s.367). Pubescenti chápou toto období jako dobu, kterou musí co nejrychleji zvládnout a získat svou osobní svobodu. Michalová (2004) ve své knize uvádí, že v období puberty dochází ke změně vlastní identity. Děti jsou často nevyrovnané, nevědí co se se sebou, a to se může odrazit na jejich výkonu, ať už ve škole, v děláni domácích povinností, ve sportu nebo v dalších činnostech a aktivitách. Děti, které do puberty rády četly, se nyní mohou uzavřít do sebe a úplně změnit své zájmy, které jsou často totožné s kamarády a se sociální skupinou, ve které se zdržují. V tomto věku je pro ně typické střídání zájmů, které ovšem nemají dlouhé trvání. *“Tím svojí osobnost značně obohacují, na druhou stranu neschopnost vydržet déle u jednoho zájmu svědčí o jejich nevyhraněnosti, nemožnost se soustředit na nějakou hlavní zálibu, natož povinnost.”* (Michalová, 2004, s.6). Dalším charakteristickým znakem tohoto náročného životního období je, podle Michalové (2004), zvětšující se vliv vrstevnické skupiny. S tou přirozeně začíná trávit více času. Jistě tak není překvapením, že vrstevníci na něj mají velký vliv ve spoustě ohledech. Pubescent se totiž své skupině poddá a přizpůsobí se. Nyní se dostávám k problému se čtením. Pokud se tedy stýká s kamarády, kteří nemají čtení jako koníček, může se stát, že se jeho čtenářská záliba utlumí a nahradí ji média, jako je internet, sociální sítě nebo televize. To vše mu poskytuje jednoduchou a rychlou zábavu, která je navíc v dnešním světě velice oblíbená.

4.2. Problémy pubescentního čtenáře

Jak jsem popsala výše, pubescentní věk je velmi náročná část života. Homolová (2008) popisuje tuto životní etapu ve vztahu ke čtení jako Křižovatku čtenáře. Čtenářství

dítěte je tak vystaveno náročné zkoušce. To z důvodu proměny pubescentovi osobnosti, kdy dochází ke změnám zájmů a aktivit. Často se tak stává, že se čtenářská aktivita zcela utlumí. *“Čtenářství pubescenta je dnes ohroženo zejména ze dvou stran - jednak absolutizací saturační četby (uspokojující zejména potřeby relaxační) a rudimenty nečtenářsky pojaté literární výchovy, jednak je vytlačováno receptivně agresivnějšími médii - filmem, televizí a internetem.”* (Homolová, 2008, s.26). Stejný názor sdílí také ve své knize Chaloupka. *“Patrná rozpornost tohoto věku se promítá do celého pubescentova prožívání vlastní pozice, jeho jednání a chování i subjektivního hodnocení vlivů, jež na něho působí. Zvláště výrazně se však promítá do souhrnu jeho předmětných činností, do takových aktivit, které jsou konkretizací určitých přání a zaměření.”* (Chaloupka, 1982, s.361) Proto může být i výběr knihy v tomto věku velice těžkou volbou a ne vždy se k ní puberťák rozhodne. Chaloupka (1982) v knize dále zmiňuje, že student často přijímá literaturu jako pouhou uměleckou tvorbu. Ovšem správné by bylo, aby ji viděl jinak. *“Např. jako únik ze skutečnosti, jako model života, do něhož se včleňuje, jako celkem dostupný způsob trávení volného času, jestliže není po ruce jiný.”* (Chaloupka, 1982, s.371). Dnes si může pubescent vybrat z velkého množství trávení volného času, ale neuvědomuje si, že právě čtení a literatura mu může pomoci z každodenních problémů, se kterými se jako dítě v tomto složitém věku potýká. V literatuře může spatřit řešení, uvědomit si, že spousta problémů trápí hrdiny a hrdinky knih také. Hrdina dobrodružného příběhu tak láká čtenáře poznat něco nového a neznámého. Pubescenta tak láká vidět řešení problémové situace dospělého, jelikož pomalu ale jistě míří do této fáze života. Čtenář tak zaměňuje vlastní já za hrdinu a snaží se tak vymanit z každodenní reality. Chaloupka (1982) k tomu všemu navíc ještě dodává, že to bývá nazýváno jako identifikace s hrdinou, která vede k základnímu sociálnímu učení. S tímto souhlasí také Michalová (2004), která ve své knize uvádí, že pubescent při výběru knih raději sáhne po literatuře, která obsahuje hrdiny v jeho věku. Je to způsobeno tím, že chce v literatuře spatřit sám sebe. Pokud tedy chce dosáhnout toho, aby pubescent četl knihy, je nutné poohlédnout se po literatuře, která mu pomůže vyrovnat se s jeho určitým chováním, které je typické pro mladé. Zároveň je důležité také odlišit, jaký žánr čtou pubescenti s ohledem na jejich pohlaví. Homolová (2008) uvádí, že dívky preferují knihy a časopisy o poezii, románové příběhy o citovém zrání, s erotickými vztahy, zajímají je také životopisné, historické a sociální příběhy. Naopak chlapci mají v oblíbenosti spíše populárně naučnou literaturu, detektivní, válečné nebo dobrodružné a sci-fi příběhy. Obě pohlaví pak stejně zaujme nějaký dobrodružný příběh.

Praktická část

1. Cíl výzkumu

V druhé části bakalářské práce se zabývám faktory, které ovlivňují čtenářskou gramotnost žáků devátých tříd. Jako nástroj výzkumu jsem si dotazníkového šetření, které je metodou kvantitativní. Cílem mého výzkumu je zjistit, jak velký mají žáci zájem o čtení, jak často čtou, a jaké faktory ovlivňují jejich motivaci ke čtení. Kladu důraz hlavně na vliv rodiny a školy.

Dotazník jsem rozdělila na části, pomocí kterých jsem zjišťovala jednotlivé cíle. V první části zjišťuji zájem žáků o čtení. V druhé části mě zajímá, zda si povídají ve škole o čtení, a jaký žánr při výběru čtení preferují. V další části mě pak zajímá, jaký vliv na čtení má škola a knihovna. Poslední část je zaměřená na rodinu a rodinné prostředí. Zajímá mne, zda čtou rodiče žáků z mého výzkumného vzorku. Dále jestli titíž rodiče četli dětem, když byly malé. Tyto otázky s možností výběru odpovědi navíc doplňují dvě otevřené otázky. V těchto otázkách mne zajímá, jakou knihu žáci četli naposledy, a jaká je zaujala v posledním roce.

2. Charakteristika zkoumaného vzorku

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila žáky devátých tříd. Devátáky jsem si vybrala z toho důvodu, že tyto žáky čeká brzy přestup na střední školu, která je ukončena maturitní zkouškou. Na tu je důležité mít přečtenou spoustu knih, ze kterých se později tato zkouška skládá. Proto považuji za důležité zkoumat čtenářskou gramotnost právě u žáků devátého ročníku. Dotazník jsem tedy položila žákům devátých tříd ve 3 školách s různou úrovní:

1. ZŠ K Sídlíšti - 26 testovaných žáků, z toho 14 chlapců, 12 dívek
2. ZŠ Nepomucká - 46 testovaných žáků, z toho 24 chlapců, 22 dívek
3. Gymnázium prof. Jana Patočky - 44 testovaných žáků, z toho 22 chlapců, 22 dívek

3. Popis respondentů

Školy jsem vybírala pouze v Hlavním městě Praha, ovšem pro různost respondentů jsou školy z různých částí Prahy a z různých typů základní školy. Celkem mám 116 žáků, z toho 60 chlapců a 56 dívek.

První vybraná škola ZŠ K Sídlíšti (také jako ZŠ Kavčí Hory), se nachází na Praze 4 kousek od Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy. Na položení dotazníku

jsem se dohodla s pedagogy předem pomocí emailové elektronické korespondence, kdy jsme také dohodli podmínky spolupráce a termín, kdy mohu dorazit. Žáci ve třídě nebyli na dotazník předem upozorněni. Bylo tedy na mně představit jim svou práci, její cíl a způsob vyplnění dotazníku. Při vyplňování dotazníku jsem zůstala s žáky ve třídě a případně odpovídala na jejich dotazy týkající se dotazníku. V této škole byla pouze jedna devátá třída, dětem trvalo vyplnění dotazníku cca 15 minut.

Druhou školou bylo víceleté Gymnázium prof. Jana Patočky (GPJP), které se nachází v centru na Praze 1 kousek od Václavského náměstí. Školu jsem si zvolila, protože jsem na ni 4 roky docházela, a také na ní úspěšně odmaturovala. Zním nejen kantory, ale také jejich metody učení, a jaký důraz kladou na rozvoj čtenářské gramotnosti. Na Gymnáziu prof. Jana Patočky se nacházely dvě třídy kvarta, která na víceletém gymnáziu odpovídá stejné věkové skupině žáků, jako v deváté třídě běžné základní školy. Opět jsem byla na položení dotazníku domluvená předem s učitelkou češtiny, která kvartu učí. Domluvily jsme takový den, aby měly třídy výuku ihned po sobě. Jelikož žáci ani v jedné třídě nebyli předem připraveni na dotazník, opět jsem jim vše představila a případně zodpověděla jejich dotazy ohledně dotazníku. V obou třídách trvalo vyplnění přibližně 15 minut. Na škole jsem byla v listopadu v roce 2018. Nálada v obou třídách byla uvolněná, žáky dotazník zajímal, měli k němu tedy poměrně spoustu dotazů, což jsem ocenila.

Poslední škola, na které probíhalo vyplnění dotazníku je ZŠ Nepomucká, která se nachází na Praze 5. Na této škole jsem jako na jediné nebyla osobně. Položení dotazníku jsem domluvila s panem ředitelem po emailu, který také navrhl, že dotazník vyplní sami žáci s kantory bez mojí přítomnosti. Já jsem si pak dotazník vyzvedla u mého kamaráda, který ve škole pracuje. Sice mi chybí osobní setkání s žáky, ale nemyslím si, že by to mělo nějakým způsobem ovlivnit vyhodnocení dotazníku a cíle bakalářské práce, jelikož беру v potaz pouze data napsaná v dotaznících.

Považuji za důležité ještě poznamenat, že žákům jsme vždy sdělila, že vyplňované dotazníky jsou anonymní a neptám se na žádné dovednosti ani na osobní otázky. Žákům jsem také sdělila, že vyplňování dotazníku není povinné, tudíž se ho nemusí zúčastnit. Toho nikdo nevyužil. Časový limit na vyplnění dotazníku byl neomezený. Průměrně to všechny třídy zvládly za 15 minut.

4. Metoda výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si zvolila dotazníkové šetření, které je metodou kvantitativní. Tuto metodu jsem si zvolila z toho důvodu, že je možné sesbírat opravdu velké množství

vypovídajících dat. V dotazníku je vždy daná jasná struktura otázek a odpovědí. To mi umožňuje sesbírat stejné výsledky, jelikož všichni respondenti odpovídají na to samé a směr dotazníku se nemůže stočit k jinému tématu. Respondenti se navíc vyjádří ke všem mým otázkám. Mám tak jistotu spousty zajímavých a klíčových dat ke svému výzkumu.

Pilotní výzkum jsem prováděla na své mladší sestře a jejích kamarádkách, které jsou ve věku mých zkoumaných respondentů. Následně jsme společně upravily nějaké otázky a možnosti odpovědí, aby byly jasné a srozumitelné.

Dotazník je anonymní a obsahuje celkem 17 otázek týkajících se čtenářské gramotnosti žáků devátých tříd. Dotazník se skládá z otázek uzavřených, které nemají možnost doplňující odpovědi. Dále se dotazník skládá z polouzavřených otázek, kde jsou žákům nabídnuty nejen napsané odpovědi, ale mimo to jim je poskytnuta možnost napsat odpověď, která není zahrnuta v nabízených možnostech. Dále u většiny otázek mohli žáci volit pouze jednu odpověď, pouze u dvou je možné zaškrtnout více odpovědí. Tyto dvě otázky jsou otevřené s volným prostorem pro odpověď. Zde kladu větší nároky na respondenta, ten totiž musí sám formulovat odpověď. V těchto otázkách se žáků ptám, jaké knihy naposledy četli, a které je nějak zaujaly a proč. Mým cílem je v těchto otázkách pozorovat jejich vyjadřování, zda zvolí spíše jednoduché odpovědi nebo se rozepíšou.

5. Formulace hypotéz

Cílem mého výzkumu je zjistit, jak velký mají žáci zájem o čtení, a jaké faktory ovlivňují jejich motivaci ke čtení. Kladu důraz hlavně na vliv rodiny a školy. Zároveň bych ráda vyvrátila nebo potvrdila tyto hypotézy:

- Pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky.
- Nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje dětské čtenářství, je rodina.
- Žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih.
- Na gymnáziu je více žáků, které věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole.

6. Způsob provedení výzkumu – sběr dat

Výzkum probíhal pomocí dotazníkového šetření, kdy jsem žákům devátých ročníků po emailové dohodě s kantorem rozdala jednotlivé dotazníky. Na většině škol jsem byla přítomná osobně a dohlížela na vyplňování, případně zodpovídala na dotazy. Pouze v jednom případě probíhalo vyplňování bez mého osobního dohledu.

7. Metoda vyhodnocení dat

Vyplněné dotazníky jsem si nejprve jednotlivě rozdělila podle škol a tříd. Ty jsem následně dále rozdělila podle pohlaví. V Excelu jsem si připravila tabulky, do kterých jsem po jednotlivých třídách vyplňovala počet žáků, kteří zaškrtnuli možné odpovědi. Výsledky jsem zapisovala podle pohlaví, a pak spočítala celkové procentuální zastoupení. Všechny třídy jsem následně sečetla a pomocí vzorečků opět spočítala zastoupeních dívek a chlapců. Pro vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření jsem tak použila výpočty s pomocí vzorců aritmetického průměru a procentuálního zpracování. Vše je také zpracováno graficky pomocí grafů výsečových nebo sloupcových. Otevřené otázky jsem vyhodnocovala jednotlivě. Nejdříve jsem musela jednotlivé odpovědi rozkódovat a dále s nimi pracovat. Vybírala jsem nejzajímavější odpovědi, a také ty které se vyskytovali nejčastěji. Všechny tyto odpovědi potom přepisují doslovně i s pravopisnými chybami do bakalářské práce, to pro zachování autentičnosti žáků a jejich odpovědí.

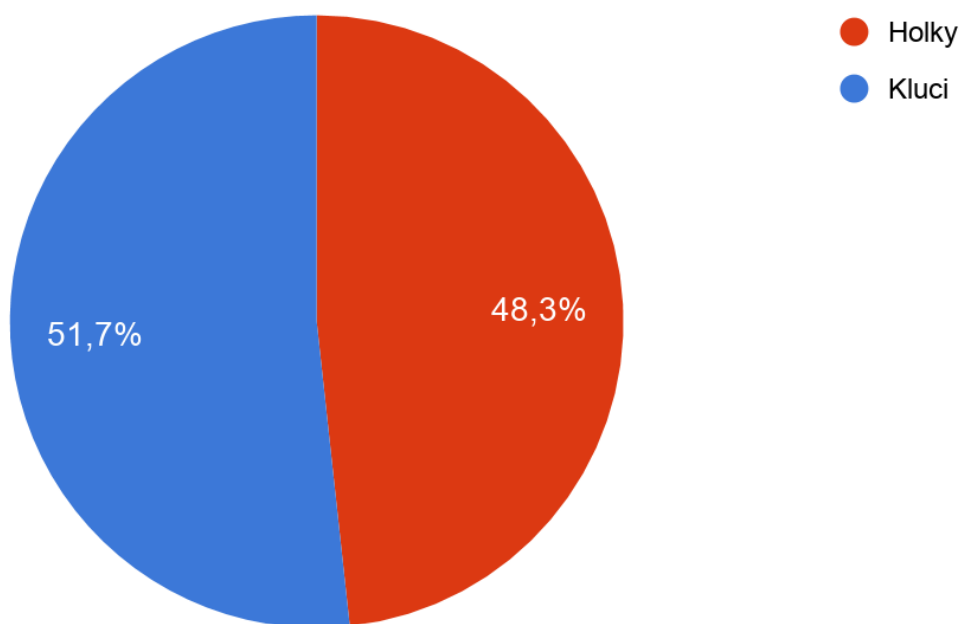
8. Výsledky výzkumu a jejich interpretace

Otázka č. 0 - Pohlaví

První otázku jsem pojmenovala číslem nula z důvodu, že jsem ji v dotazníku nepřiradila žádné číslo. Číslovala jsem až otázky, které se týkají čtení a čtenářské gramotnosti. Otázka číslo 0 se týká pohlaví respondentů, kteří vyplňovali dotazník. Celkem jsem tedy dotazník položila 116 dětem, z toho bylo 60 chlapců a 56 dívek. Na grafu (obr. 1) je vidět celkové procentuální zastoupení chlapců a dívek ze všech škol dohromady. Chlapců tedy bylo pouze o 4 více než dívek. Čísla jsou tedy velmi vyrovnaná. To považuji za velmi dobré vzhledem k povaze mé práce.

Obr. 1 - Pohlaví

Otázka č.0 - Pohlaví

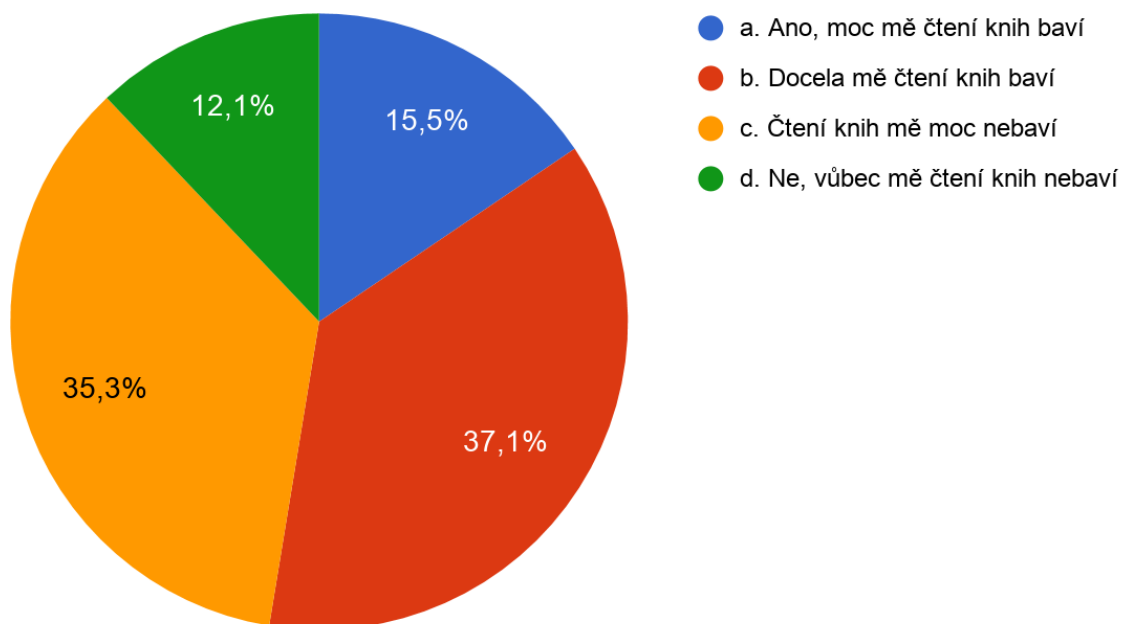
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 1 - Baví Tě čtení knih?

Otázka číslo 1 se týká vztahu žáků ke knihám. Zajímá mě, jak si u žáků čtení celkově stojí, a jaký k němu mají vztah. Na moji uzavřenou otázku, jak žáky baví čtení knih, odpověděli následovně, (obr. 2). Většinu žáků 37,1 %, celkově 43, docela čtení knih baví. To považuji za velký úspěch a skvělou zprávu. Předpokládala jsem, že většina žáků zakroužkuje možnost, že je čtení knih moc nebaví. Nebyla jsem ovšem se svým předpokladem daleko od skutečnosti a tuto možnost zaškrtno celkem 35,3 % žáků. Což je celkem 41 žáků z celkového počtu 116. Ve své teoretické části jsem zmínila, že chlapci čtou méně často než dívky. To se také potvrzuje u této otázky, kdy možnost *d) Ne, vůbec mě čtení knih nebaví* zaškrtno celkem 12,1 % žáků. To je celkem 14 žáků, z toho jsou to pouze 2 dívky a zbytek tvoří 12 chlapců. Jak se tedy ukazuje, ti mají ke čtení všeobecně horší vztah než dívky. Dívky totiž čtení baví a využívají ho jako výplň svého volného času. To potvrzuje opačná strana otázky, kdy možnost *a) Ano, moc mě čtení knih baví.* zaškrtno celkem 15,5 % žáků. To je 15 dívek a pouze 3 chlapci.

Obr. 2 - Grafické znázornění otázky č. 1

Otázka č. 1 - Baví tě čtení knih?

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnávání žáků z jednotlivých škol bych ráda potvrdila nebo vyvrátila hypotézu, že na gymnáziu je více žáků, kteří věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole.

Na otázku jestli žáky baví čtení knih, odpovídali přibližně stejně žáci z běžných základních škol ZŠ K Sídlišti a ze ZŠ Nepomucká, kdy čtení bavilo pouze malé procento žáků, ZŠ K Sídlišti 7,7 %, to je 1 dívka a ZŠ Nepomucká 8,7 %, to jsou 2 dívky a 2 chlapci. Opačných výsledků se dobrali žáci Gymnázia prof. Jana Patočky (GPJP), kdy otázku *a) Ano, moc mě čtení knih baví*, zaškrtno 27,2 % žáků. To je průměrně o 2krát více než na běžné základní škole.

Odpověď *b) Docela mě čtení knih baví* kroužkovali procentuálně nejčastěji žáci ZŠ K Sídlišti 42,3 %, kde je 11 žáků, které docela baví čtení knih, z toho 3 dívky a 8 chlapců. Na druhém místě je gymnázium, kde čtení knih docela baví 40,9 % žáků, to je 18 žáků, shodně 9 dívek a 9 chlapců. Nejméně baví čtení knih žáky ZŠ Nepomucká 30,4 %, to je 14 žáků, z toho 7 dívek a 7 chlapců.

Třetí odpověď *c) Čtení knih mě moc nebaví*, kroužkovali nejčastěji žáci ze základních škol, kteří se velmi shodli v odpovědích, že je čtení moc nebaví. Rozdíl v odpovědích pouze 3 %, ZŠ K Sídlišti 46,2 %, to je 7 dívek a 5 chlapců a ZŠ Nepomucká 43,5 %, to je 11 dívek a 9 chlapců.

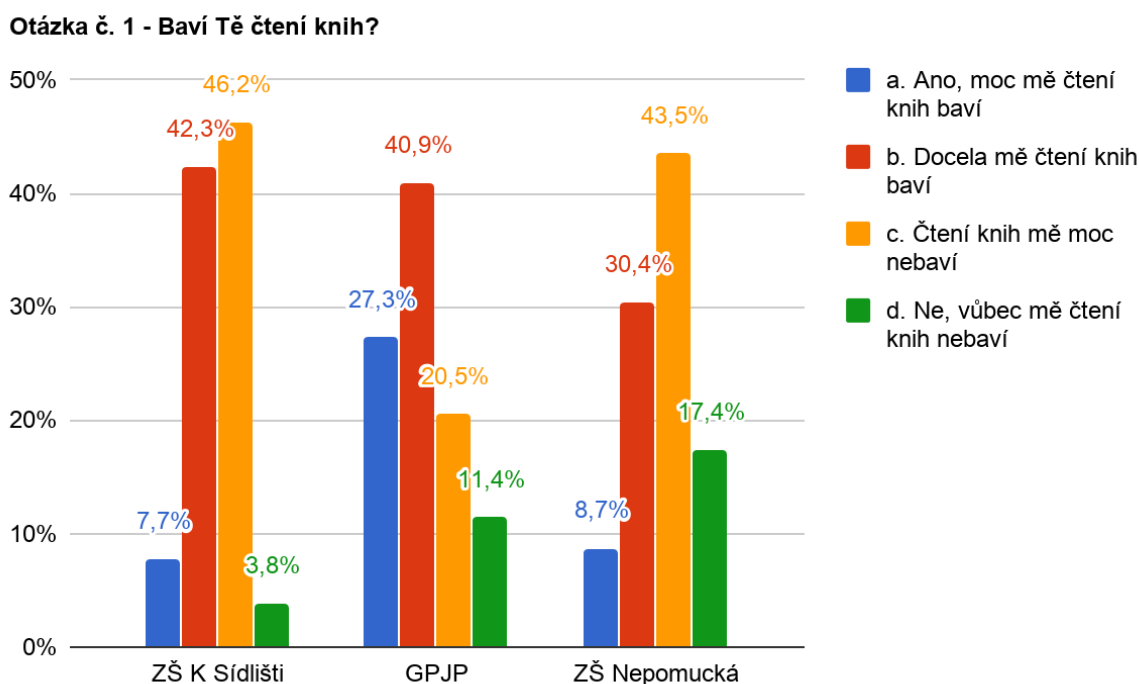
Troufám si tak říci, že z první otázky zatím vyplývá, že žáci na gymnáziu mají ke čtení větší vztah než žáci na běžné základní škole. Možná je to dáno školním prostředím gymnázia, které je často motivované k větším výsledkům. Ze své vlastní zkušenosti mohu navíc potvrdit, že se na tomto gymnáziu klade velký důraz při vyučování literatury, kdy jsou knihy nedílnou součástí výuky.

Tabulka č. 1 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 1 - Baví Tě čtení knih?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Ano, moc mě čtení knih baví	7,7 %	27,3 %	8,7 %
b. Docela mě čtení knih baví	42,3 %	40,9 %	30,4 %
c. Čtení knih mě moc nebaví	46,2 %	20,5 %	43,5 %
d. Ne, vůbec mě čtení knih nebaví	3,8 %	11,4 %	17,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 3 - Grafické znázornění tabulky č. 1

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 2 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase?

Druhá otázka se týká délky stráveného volného času nad knihou. Odpovědi na tuto otázku jsem seřadila sestupně od nejvíce času stráveného až po žádný čas, který žák věnuje četbě. Jelikož je otázka polouzavřená, nesmí chybět možnost doplňující otázky. Ta se nachází na posledním místě jako možnost *f*). Tuto možnost odpovědi využilo celkem 6,9 % žáků, to je 8 žáků z celkového počtu 116. Žáci nejčastěji psali, že čtou v případě, že mají nějakou dobrou knihu: *“Pokud se objeví dobrá kniha tak co nejvíce.”* nebo *“Jak často záleží podle toho jaká kniha mě zrovna chytne.”* Zajímavé je, že žáky ve čtení omezuje také škola, jelikož žáci gymnázia, přesněji 2 dívky, odpověděly, že nemají na čtení čas z důvodu studia: *“Snažím se co nejvíce, ale kvůli škole nemám moc čas.”* a *“O víkendu, když nemám druhý den nic do školy.”*

Z grafu (obr. 4) je dále patrné, že aktivními čtenáři, kteří zakroužkovali možnost *a) Čtu si většinou každý den*, je mezi žáky pouze 8,6 %. Z celkového počtu 116 žáků, tak vybralo tuto možnost pouze 10 žáků, z toho je to 7 dívek a pouze 3 chlapci. Tyto odpovědi nejsou nic moc, ale na druhou stranu, je těžké nutit žáky číst v této době knihy každý den. Důležité je, že žáci alespoň nějaký volný čas, věnují čtení knih.

Možnost *b) Čtu si tak dvakrát týdně* zakroužkovalo dvakrát více žáků, to dělá 18,1 %, celkem si tak tuto možnost vybralo 21 žáků, z toho je to 13 dívek a 8 chlapců. Myslím si, že čtení dvakrát týdně, je optimální pro vylepšování čtenářské gramotnosti a čtenářského návyku. Jelikož je čtení poměrně časově náročná aktivita, tak možnost najít si v týdnu na něj čas, je pro spoustu lidí náročné. Hlavně pro žáky, kteří se musí věnovat nejen studiu, ale také kamarádům a jiným koníčkům, jako je třeba sport. Samozřejmě pro zdravý vývoj je důležitý také odpočinek, a tak je čtení vhodné do odpočinku zařadit jako takovou aktivní relaxaci.

Na výsečovém grafu (obr. 4) je vidět, že nejčastější kroužkovanou odpovědí byla možnost *c) Čtu si jen někdy*, kterou z celkového počtu 116 žáků vybralo 43 žáků (20 dívek a 23 chlapců), což je 37,1 %. Tito žáci sice nejsou aktivními čtenáři, ale občas čtou. Při vyhodnocování dotazníků jsem si všimla, že tuto možnost z velké části zaškrtnli žáci, kteří v první otázce, jestli je baví čtení knih, vybrali možnost, že je čtení knih docela baví. To jen potvrzuje moji domněnku, že žáky čtení knih baví, ale prostě na něj nemají čas.

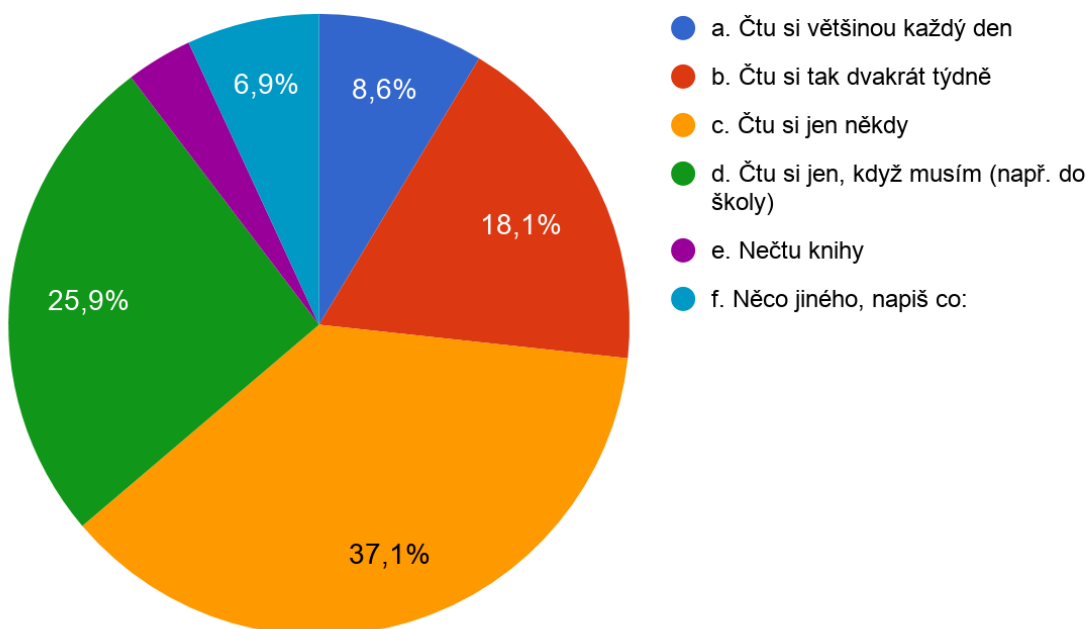
Druhou nejčastější kroužkovanou odpovědí byla možnost *d) Čtu si jen, když musím (např. do školy)*, kterou vybralo 25,9 % žáků, to je celkem 30 žáků, z toho 11 dívek a 19 chlapců. Tito žáci si také častěji vybírali v první otázce možnost, že je čtení moc nebaví.

Z toho usuzuji, že nejsou aktivními čtenáři a čtení si nevolí jako možnost trávení svého času, ale pouze jako nutnou povinnost.

Předposlední možnost *e) Nečtu knihy* zakroužkovalo pouze 3,4 % žáků, což je celkem 8 a z toho shodně 4 dívky a 4 chlapci. Všichni tito žáci v předchozí otázce zakroužkovali možnost, že je čtení knih nebaví. Těžko říct jestli se u takových žáků ještě vztah ke knihám napraví. Možná by pomohl správný výběr literatury ze strany učitelů, který by je ke čtení nějakým způsobem motivoval.

Obr. 4 - Grafické znázornění otázky č. 2

Otázka č. 2 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase?

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 2 je vidět srovnání žáků z jednotlivých škol. Žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky si z 18,2 % čtou každý den, to je celkem 6 dívek a 2 kluci. Naopak u žáků běžných základních škol si žáci čtou až šestkrát méně, na ZŠ K Sídlišti si každý den čte pouze 3,8 % žáků, to je z celkového počtu 26 žáků pouze 1 chlapec. Na ZŠ Nepomucká si v obou třídách dohromady z 46 % žáků čte pouze 2,2 %, to je opět pouze 1 chlapec.

Žáci ze ZŠ K Sídlišti si čtou dvakrát týdně pouze v 7,7 %, naopak žáci ze ZŠ Nepomucká a gymnázia si čtou dvakrát týdně mnohem častěji. To je zatím poprvé, co se žáci gymnázia a běžné základní školy shodli. Zatím vedlo ve frekvenci čtení gymnázium.

Odpověď *c) Čtu si jen někdy* zakroužkovalo nejvíce žáků ze všech tří škol, ZŠ K Sídlišti 46,2 %, gymnázium 36,4 %, ZŠ Nepomucká 32,6 %. Jsem potěšena, že žáci si

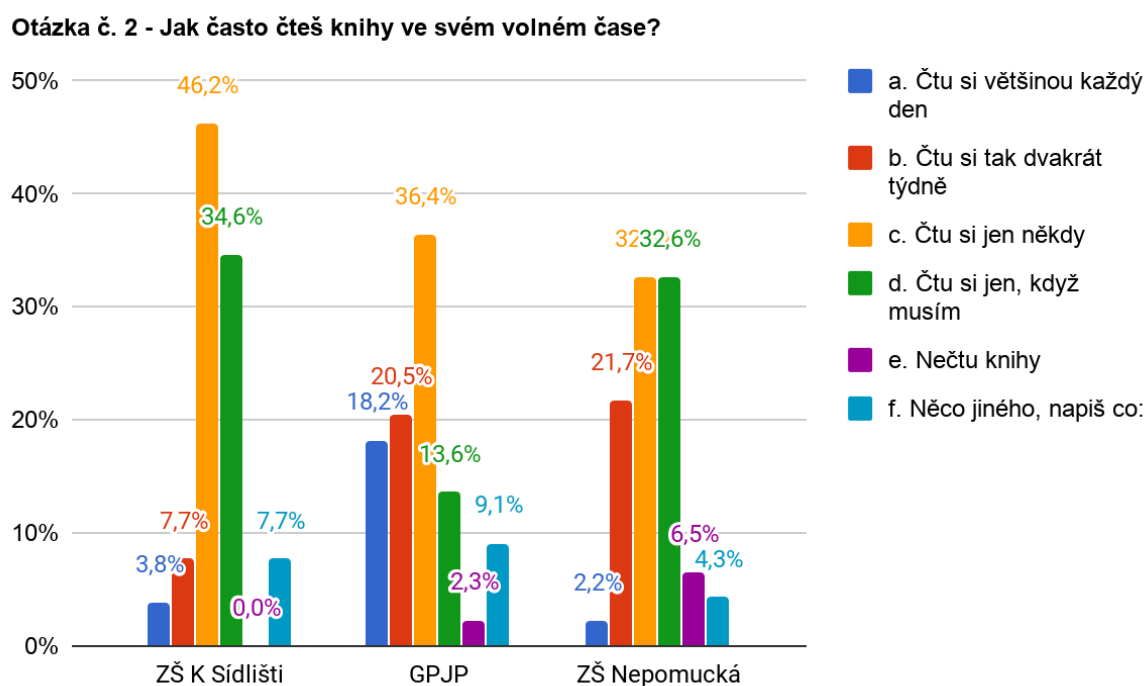
někdy čtou knihy, jelikož je důležité, že vůbec něco čtou. Je to pořád lepší, než kdyby se knihy nikdy nedotkli. Bohužel i takoví žáci se našli. Nejvíce nečtenářů má ZŠ Nepomucká, kde nečte knihy 6,5 % žáků, to je 1 dívka a 2 kluci.

Tabulka č. 2 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 2 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Čtu si většinou každý den	3,8 %	18,2 %	2,2 %
b. Čtu si tak dvakrát týdně	7,7 %	20,5 %	21,7 %
c. Čtu si jen někdy	46,2 %	36,4 %	32,6 %
d. Čtu si jen, když musím	34,6 %	13,6 %	32,6 %
e. Nečtu knihy	0,0 %	2,3 %	6,5 %
f. Něco jiného, napiš co:	7,7 %	9,1 %	4,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 5 - Grafické znázornění tabulky č. 2

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 3 - Podle čeho si knihu vybíráš?

V této otázce je mým cílem zjistit, podle čeho si žáci vybírají knihy. Zajímá mne, jak se dozví o zajímavých titulech, kdo jim je doporučí nebo jestli mají nějakého oblíbeného autora, a tak si vybírají jeho další knihy. V grafu (obr. 6) jsou vidět všechny odpovědi v procentuálním zastoupení. Tato otázka v dotazníku nebyla s možností výběru více odpovědí, ovšem ve všech třídách žáci ze své vlastní vůle kroužkovali více jak jednu odpověď. Odpovědí je tedy celkem 157 na 116 žáků. Nyní si uvědomuji, že to byla chyba nedat k této otázce možnost zakroužkování více odpovědí, ovšem jsem ráda, že žáci přirozeně více odpovědí zakroužkovali.

Nejčastěji kroužkovanou odpovědí byla možnost *d) Podívám se o čem kniha je*, kterou vybralo 51,0 % žáků, to je 80 žáků, kteří si vybírají knihu podle obsahu. Očekávala jsem, že tato odpověď se bude vyskytovat nejčastěji, jelikož toto je nejběžnější postup, jak si vybrat novou knihu. Krátké shrnutí o čem kniha je se nachází na každém výtisku. Já sama toto využívám jako nejčastější postup při výběru nové knihy.

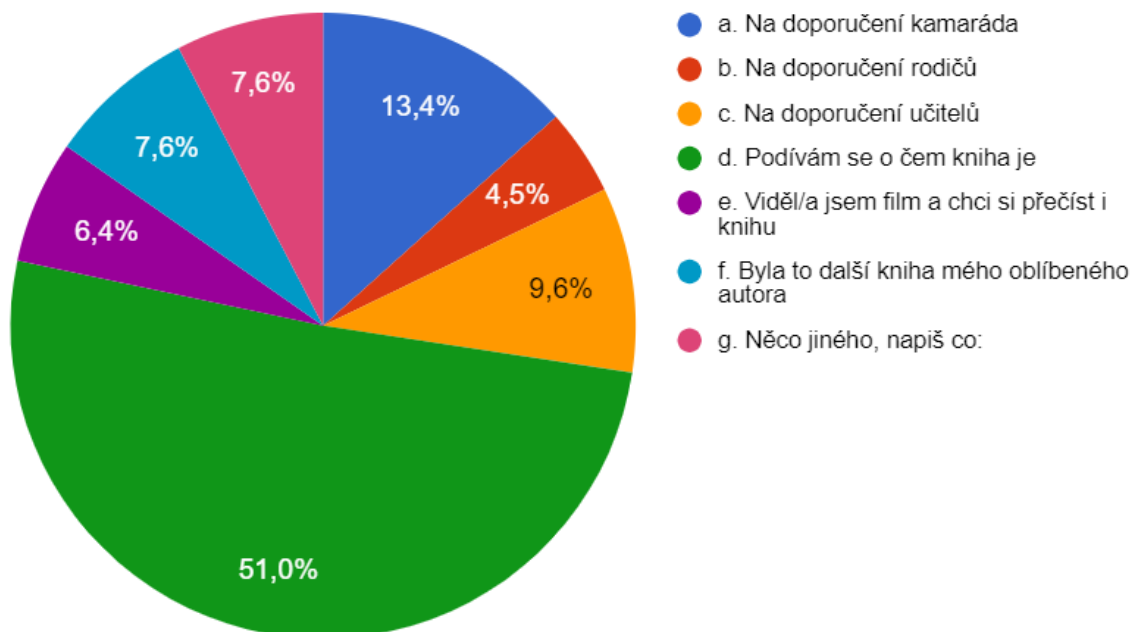
Druhou nejčastěji vybíranou odpovědí je možnost *a) Na doporučení kamaráda*, kterou celkem zaškrtnuli žáci z 13,4 %, to je celkem 21 odpovědí. Frekvence volby této odpovědi se oproti první nejčastěji vybírané možnosti velmi snížila.

Stejný pokles je i u dalších možností. Žáci z 9,6 % přiznali, že si knihu vybírají na doporučení učitelů. To mi přijde skvělé, že učitelé dokážou žáky správně motivovat k přečtení knihy. Možnost *f) Byla to další kniha mého oblíbeného autora* si zvolilo celkem 12 žáků. Shodně 7,6 % dostala otevřená možnost odpovědi, kde žáci uváděli, že si vybírají knihy podle jiných preferencí. Uváděli, že si knihy vybírají podle žánru, dále podle toho, co je zajímavé, jeden žák uvedl, že si vybírá knihu podle obalu. Ovšem nejčastěji dopsanou odpovědí je, že si knihu žáci vybírají podle povinné četby. To znamená, že si přečtou pouze to, co mají jako povinné do školy.

Obr. 6 - Grafické znázornění otázky č. 3

Otázka č. 3 - Podle čeho si knihu vybíráš?

Zdroj: Vlastní zpracování

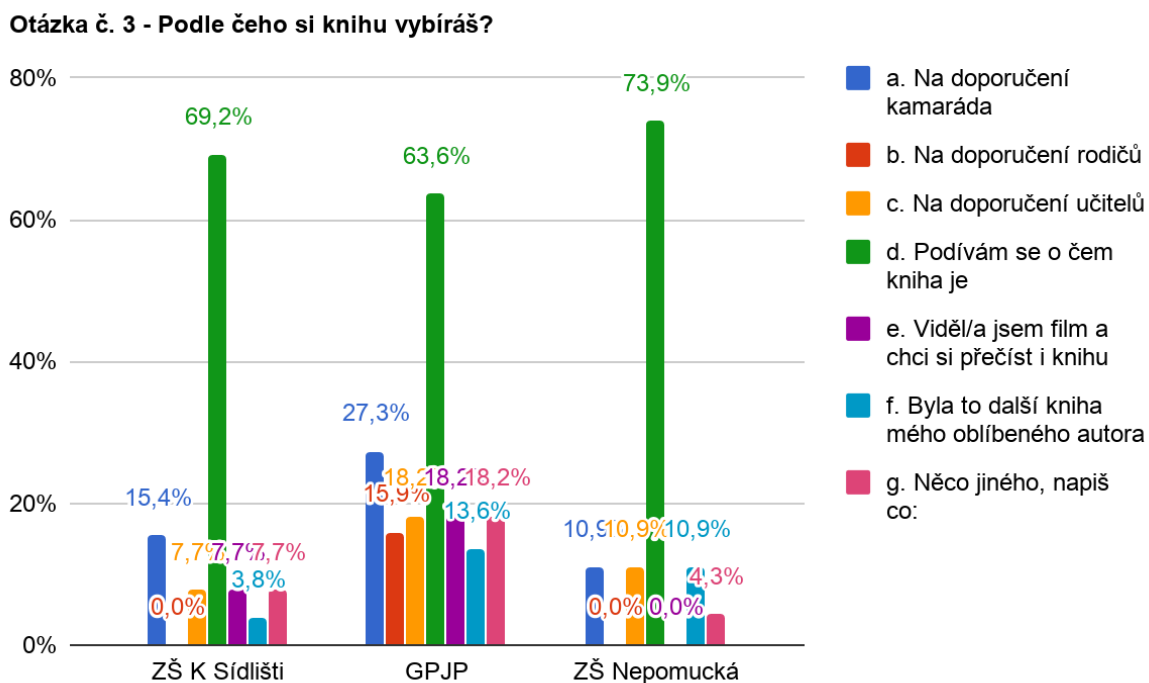
V druhé části otázky porovnávám odpovědi mezi jednotlivými školami. Bez výjimky žáci ve všech školách nejčastěji kroužkovali možnost *d)* a nejčastěji si tak vybírají knihu podle toho o čem je. Nejvíce dají na radu kamaráda žáci z gymnázia, kde tuto možnost volilo 27,3 % žáků. Tito žáci si také nejčastěji přečtou nějakou knihu, kterou jim doporučí učitelé a nebo si přečtou knihu po tom, co viděli její filmovou předlohu v televizi. Žáci základních škol tyto odpovědi volili také ovšem v menším počtu. Žáci ze základních škol si nejvíce vybírají knihy podle povinné četby.

Tabulka č. 3 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 3 - Podle čeho si knihu vybíráš?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Na doporučení kamaráda	15,4 %	27,3 %	10,9 %
b. Na doporučení rodičů	0,0 %	15,9 %	0,0 %
c. Na doporučení učitelů	7,7 %	18,2 %	10,9 %
d. Podívám se o čem kniha je	69,2 %	63,6 %	73,9 %
e. Viděl/a jsem film a chci si přečíst i knihu	7,7 %	18,2 %	0,0 %
f. Byla to další kniha mého oblíbeného autora	3,8 %	13,6 %	10,9 %
g. Něco jiného, napiš co:	7,7 %	18,2 %	4,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 7 - Grafické znázornění tabulky č. 3

Zdroj: Vlastní zpracování

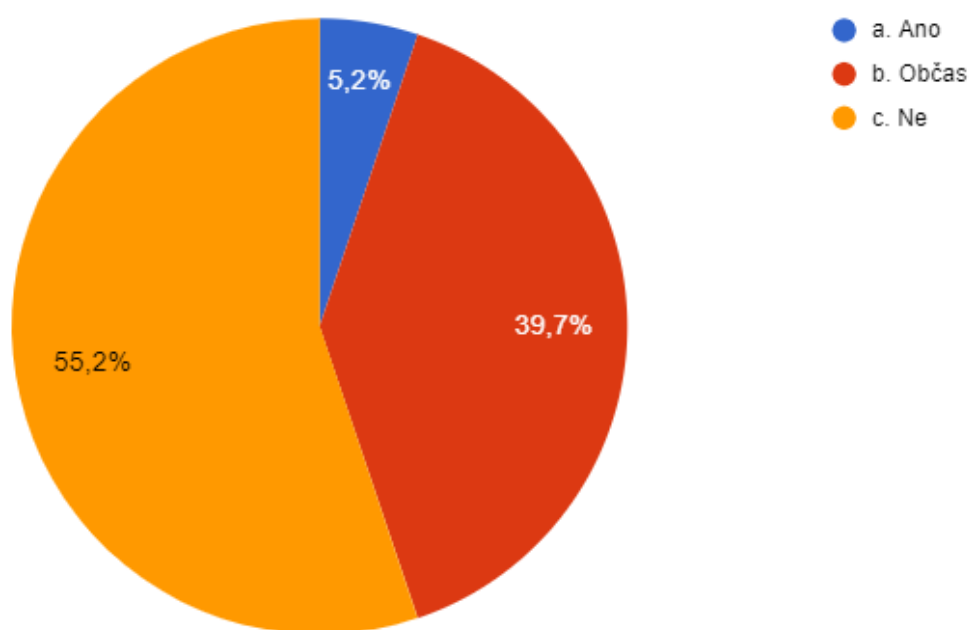
Otázka č. 4 - Povídáte si ve škole se spolužáky o čtení knih?

Čtení knih dnes není již tak populární, jak tomu bylo třeba před deseti lety za mého času na základní škole. Se spolužáky jsme se často bavili o knihách, jaké jsme četli, jaké si půjčíme v knihovně, a co by kdo komu doporučil. Dnes je čtení spíše považováno za “trapnější” trávení času, troufám si tak tvrdit z pozorování mých dvou sourozenců, kteří nečtou a nikdy nečetli. Tuto otázku jsem tak položila spíše z osobní zvědavosti, jelikož mě zajímá, jestli se žáci o svém zájmu čtení baví ve škole se spolužáky.

Z grafu (obr. 8) je bohužel na první pohled patrné, že více jak polovina 55,2 % žáků, to je 64 žáků, si o čtení se svými spolužáky nepovídá. To je podle mého názoru velká škoda. Jelikož většina z těchto žáků alespoň občas čte, tak sami sebe ochuzují o možnost doporučit si mezi sebou nějakou skvělou literaturu. Důležité ale je, že alespoň část 39,7 % žáků, celkem 46 žáků, se o čtení baví alespoň občas. Ovšem překvapením je, že si občas o čtení povídají dívky i chlapci stejně, 23 dívek a 23 chlapců uvedlo, že si o čtení mezi spolužáky občas povídají. To mě velice překvapilo, jelikož jsem nečekala, že si bude tolik chlapců mezi sebou povídat o čtení. Možná je to volbou žánru, jelikož se nyní na trhu vyskytují komiksy, spousta sci-fi a fantasy žánrů, které svým tématem mohou chlapce zaujmout.

Obr. 8 - Grafické znázornění otázky č. 4

Otázka č. 4 - Povídáte si ve škole se spolužáky o čtení knih?

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 5 - Jaký žánr knih nejčastěji čteš?

U otázky č. 5 je mým cílem zjistit, jaký žánr preferují žáci ke čtení. V teoretické části jsem psala, že dívky mají nejraději, podle Homolové (2008), knihy a časopisy o poezii, románové příběhy, které se týkají citového zranění nebo s erotickými vztahy, dále je zajímají životopisné, historické a sociální příběhy. Naopak chlapci mají v oblibě spíše populárně naučnou literaturu, detektivní, válečné nebo dobrodružné a sci-fi příběhy. Obě pohlaví pak zaujme nějaký dobrodružný příběh.

V dotazníku bylo předem uvedeno, že u této otázky je možné zaškrtnout více odpovědí. Celkem tak 116 žáků zapsalo 315 odpovědí. Dívky měly celkem 151 zakroužkovaných odpovědí a chlapci 164.

V tabulce (č. 4) je vidět rozdělení jednotlivých odpovědí podle pohlaví. Dále v obrázku (obr. 9) je vidět jejich přehledné grafické zpracování. Z dotazníků jsem zjistila, že nejméně oblíbené žánry jsou pohádky, pověsti, poezie a básničky, které zaškrtovalo nejméně žáků z obou pohlaví, i když dívky je mají v oblibě přeci jen o trochu více. To tak potvrzuje tvrzení z teoretické části, že dívky dávají přednost poezii mnohem více než chlapci.

Dívčí romány, které mají rády, jak název napovídá, dívky, zakroužkovalo celkem 16,1 % dívek a žádný chlapec. Toto tvrzení je tedy také pravdivé.

Tvrzení, že obě pohlaví mají stejně rádi dobrodružné příběhy, je také pravdivé. To potvrzují výsledky v tabulce č. 5, kde chlapci zaškrtili příběhy v 17,7 %, to je 29 chlapců a dívky v 15,9 %, to je 24 dívek.

Co se naopak neprokázalo, je tvrzení v teoretické části, že dívky preferují více historické příběhy než chlapci. Ti totiž v dotazníku v 6,1 % uvedli, že mají rádi historické příběhy. Naopak dívek bylo pouze 1,3 %. Toto tvrzení se tak neprokázalo jako pravdivé.

Dalším oblíbeným žánrem, který preferují obě pohlaví, je fantasy. To si celkově oblíbilo nejvíce žáků z obou pohlaví. Chlapců, kteří zakroužkovali fantasy je celkem 18,9 %, to je 31 a dívek 17,9 %, to je 27. O tomto žánru jsem se v teoretické části nezmínila, ovšem přijde mi to jako skvělý způsob, jak více motivovat žáky ke čtení a to tím, že se do povinné četby zahrne více žánr fantasy.

V teoretické části jsem dále, podle Homolové (2008) psala, že chlapci preferují žánry sci-fi. To se v tabulce (č. 4) také potvrdilo. Jelikož chlapci zakroužkovali žánr sci-fi v 12,8 % a dívky v 9,9 %. Rozdíl ve výsledcích není moc velký, to může být zapříčiněno tím, že tento žánr je stále více v oblibě jak u chlapců, tak u dívek. Je vydáváno velké množství zajímavých sci-fi knih, které již nejsou pouze pro chlapce, ale často také více psané pro dívky.

Žánr horor si vybírají více chlapci a to v 7,3 %. Dívky si horor moc neoblíbily, jelikož ho kroužkovaly ve 4 %. Moc se tomu nedivím, jelikož dívky mají raději jemnější žánry než právě strašidelné hororové knihy.

Další oblíbené žánry chlapců jsou komiksy a humorné příběhy. Dívky si tyto žánry vybírají o polovinu méně. Chlapců, kteří zakroužkovali komiksy je 14,6 % a dívek 7,9 %. Humorné příběhy kroužkovalo 11,0 % a dívek 6,0 %. Tyto výsledky mě moc nepřekvapily, jelikož oba tyto žánry patří spíše do zájmů chlapců než dívek.

V teoretické části píš, že chlapci mají rádi populárně naučnou literaturu. V tabulce mám uvedený žánr naučné encyklopedie, které ovšem mohou být dnes již psané velmi zajímavým a poutavým stylem. Tento žánr ovšem častěji kroužkovaly dívky 4,0 % než chlapci 3,7 %. Ovšem rozdíl je opravdu minimální.

Poslední odpověď *m) Něco jiného, napiš co:* využilo více dívek než chlapců. Dívky uváděly do otevřené odpovědi, že mají dále rády drama, detektivky, psychologické romány, deníky, kuchařky a autobiografické romány. Chlapci napsali, že mají také rádi novely a různé psychologické knihy, postapokalyptickou literaturu, povinnou četbu a vlastní učebnice. Dvě poslední odpovědi považují spíše za vtip, než za odpověď myšlenou vážně.

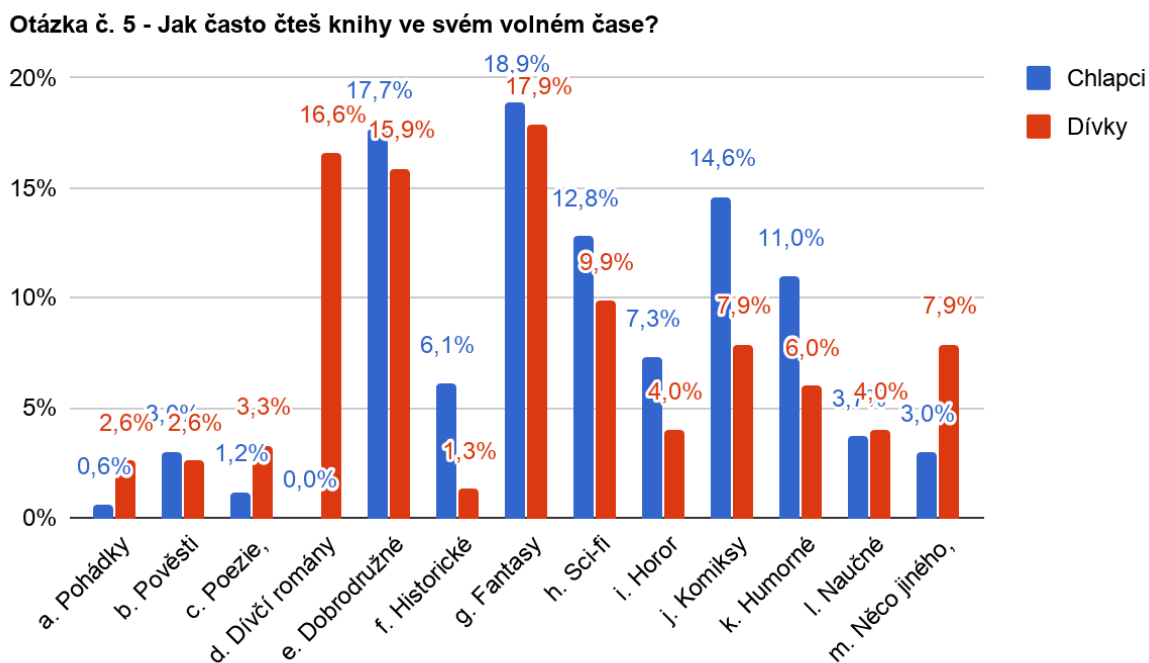
Tabulka č. 4 - Rozdíl mezi pohlavím

Otázka č. 5 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase?	Chlapci	Dívky
a. Pohádky	0,6 %	2,6 %
b. Pověsti	3,0 %	2,6 %
c. Poezie, básničky	1,2 %	3,3 %
d. Dívčí romány	0,0 %	16,6 %
e. Dobrodružné příběhy	17,7 %	15,9 %
f. Historické příběhy	6,1 %	1,3 %
g. Fantasy	18,9 %	17,9 %
h. Sci-fi	12,8 %	9,9 %
i. Horor	7,3 %	4,0 %

j. Komiksy	14,6 %	7,9 %
k. Humorné příběhy	11,0 %	6,0 %
l. Naučné encyklopedie	3,7 %	4,0 %
m. Něco jiného, napiš co:	3,0 %	7,9 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 9 - Grafické znázornění tabulky č. 4

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 6 - Oznámkuj následující činnosti

Cílem této otázky je vyvrátit nebo potvrdit hypotézu, že žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih.

Cílem žáků bylo u této otázky oznámkovat různé činnosti tak, že na řádek před každou činností měli zapsat známku podle toho, co ve volném čase dělají nejraději. Známkovat měli jako ve škole od 1 do 5, kde je 1 - nejlepší a 5 - nejhorší. Soupis známkových činností:

- Tvořivé činnosti – např. malování, keramika, ruční práce
- Četba
- Televize
- Internet
- Hry na počítači
- Sport
- Nákupy
- Chození ven s kamarády
- Lenošení (nic nedělání)
- Výlety

Tuto otázku jsem pak vyhodnocovala pomocí aritmetického průměru. Nejprve jsem si otázku rozdělila podle pohlaví, kde jsem jednotlivě sečetla známky za každou činnost a to pak vydělila celkovým počtem dívek a chlapců v každé třídě. Dále jsem sečetla všechny chlapce a dívky zvlášť a opět vydělila jejich celkovým počtem. Nakonec jsem chlapce a dívky sečetla dohromady a opět vydělila jejich počtem, abych dosáhla celkového aritmetického průměru všech žáků dohromady. V tabulce (č. 5) jsou vypsány jednotlivé známky vypočítané pomocí aritmetického průměru jednotlivých známek činností chlapců a dívek dohromady. Na tuto otázku odpovědělo 108 žáků z celkového počtu 116 žáků, to je 50 dívek a 58 chlapců. Zbýlých 8 žáků (6 dívek a 2 chlapci) nepochopili zadání otázky. Tito žáci hodnotili jednotlivé činnosti seřazením dle oblíbenosti (1 -10), nikoliv však známkováním jednotlivých činností, jak je napsáno v zadání. Tyto žáky jsem tak byla nucena vyřadit z hodnocení.

V tabulce (č. 5) je zaznamenán aritmetický průměr jednotlivých známek činností chlapců a dívek dohromady. Z grafu vyplývá, žáci mají nejraději trávení na telefonu nebo na počítači, jelikož možnost Internet dostala průměrnou známku 1,5. To znamená, že ve svém volném čase jsou nejraději na internetu. Další oblíbenou činností, jak žáci tráví svůj volný čas, je Chození ven s kamarády. Tato činnost dostala průměrnou známku 1,8.

Průměrné známky 2 a více dostaly činnosti Televize 2,6, Hry na počítači 2,9, Sport 2, Nákupy 2,9, Lenošení 2,3, Výlety 2,8 a Tvořivé činnosti 2,7. Z toho usuzuji, že tyto aktivity baví žáky tak nějak průměrně. Rádi se jim věnují ve svém volném čase.

Naopak nejméně oblíbenou činností, která jako jediná dostala známku 3,1 je Čtení. To mne překvapilo, jelikož jsem z výsledků dotazníků zjistila, že žáky čtení ve většině případech baví. Ovšem asi je nebaví tolik, aby čtení věnovali svůj volný čas.

Předpoklad, že žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih, je tedy správný. Čtení byla v této otázce nejméně oblíbená činnost a dostalo nejvyšší průměrnou známku 3,1. Naopak nejoblíbenějšími činnostmi je Internet a Chození ven s kamarády.

Tabulka č. 5 – Aritmetický průměr

Otázka č. 6 - Oznamkuj následující činnosti	Chlapci	Dívky	Dohromady
Tvořivé činnosti – např. malování, keramika, ruční práce	2,9	2,4	2,7
Četba	3,4	2,9	3,1
Televize	2,6	2,7	2,6
Internet	1,5	1,5	1,5
Hry na počítači	2,1	3,8	2,9
Sport	1,9	2,1	2
Nákupy	3,4	2,4	2,9
Chození ven s kamarády	2	1,6	1,8
Lenošení (nic nedělání)	2,4	2,2	2,3
Výlety	3,3	2,3	2,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7 - Máte ve škole povinnou četbu?

V otázce číslo 7 zjišťuji, zda mají žáci ve škole povinnou četbu. Škola a učitelé mohou být totiž skvělým prostředkem, který zajišťuje kvalitní a zajímavou literaturu. Pokud je učitel na žáky správně naladěný, s dětmi si o čtení povídá, tak díky škole často vzniká další vztah ke knihám, který se může prohlubovat. Zlepšuje se také čtenářská gramotnost.

K této otázce jsem se rozhodla nedělat žádný graf, jelikož 100 % žáků odpovědělo, že ve škole povinnou četbu mají. Ovšem žáků jsem se již neptala, jakým způsobem povinná

četba probíhá. Zda mají jednu knihu na měsíc nebo na půl roku, zda si musí vést čtenářský deník. Nyní mne tato skutečnost trochu mrzí, ovšem mým primárním cílem není zjistit, jakým stylem probíhá výuka čtení na škole, ale jestli vůbec nějaká výuka probíhá, a jak žáky baví vybraná četba.

Otázka č. 8 - Baví tě knížky z doporučené četby?

Otázka č. 8 navazuje na předchozí otázku a zajímá mě, jak žáky baví knihy z doporučené četby. Jak jsem psala výše v teoretické části, v doporučené četbě je velice důležitý výběr literatury. Ten musí být co nejvíce zaměřen s ohledem na žáky, které pak ty knihy musí číst. Vybraná literatura by se měla obnovovat podle nejnovějších trendů v literatuře, aby se dětem poskytl co největší výběr.

Na grafickém znázornění (obr. 10) je na první pohled patrné, že převládá žlutá část grafu, kde jsou zobrazené odpovědi žáků, které povinná literatura většinou nebaví. Tu tvoří 51,7 % z celkové části, z celkového počtu 116 žáků, to je celkem 60, z toho je to 28 dívek a 32 chlapců.

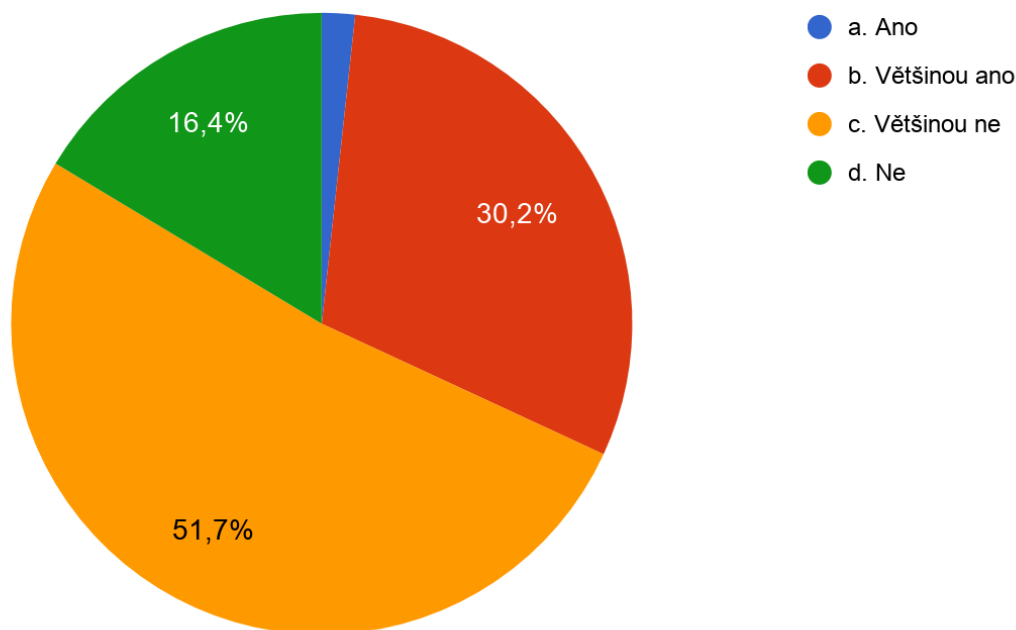
Druhou největší část tvoří odpověď *b) Většinou ano* s 30,2 %, tu zaškrtno celkem 35 žáků. U této odpovědi je překvapivé, že ji zaškrtno více chlapců než dívek a to v poměru 22 chlapců ku 13 dívkám. Při tvoření dotazníku jsem očekávala, že čtení povinné četby bude bavit spíše dívky, ovšem dotazník ukazuje úplně jiná čísla. Z toho tak usuzuji, že vybíraná četba je více zaměřená žánrově na chlapce než na dívky. Samozřejmě je složité zahrnout do četby takové knihy, které budou bavit obě pohlaví stejně, jelikož výběr chlapců a dívek se podstatně liší. Představuji si, že by mohlo být řešením udělat výběr knih různých žánrů, kde by žáci sami dostali na výběr, co si chtějí přečíst. Jelikož je výběr nyní opravdu široký je důležité představit dětem nejen historickou literaturu, ale také tu novou a moderní.

Žáků, kteří odpověděli na otázku, že je čtení knih z povinné četby nebaví, bylo celkem 16,4 %. To je pouze 19 žáků. Opět se zde ukazuje, že povinná četba je volená spíše pro chlapce, jelikož tuto otázku zakroužkovalo celkem 13 dívek a pouze 6 chlapců. To vše i v případě, že chlapci čtou podstatně méně než dívky, ovšem knihy z povinné četby je baví více. Pro učitele to může být zajímavý fakt, a také podnět k zamyšlení, který třeba povede k úpravě volených titulů.

První odpověď *a) Ano* pak zakroužkovaly pouze dvě dívky, a tvoří velmi malou část 1,7 % z celkového počtu.

Obr. 10 - Grafické znázornění otázky č. 8

Otázka č. 8 - Baví tě knížky z doporučené četby?

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnávání žáků z jednotlivých škol jsou v tabulce (č. 6) a na jejím grafickém zpracování (obr. 11) vidět zajímavé rozdíly. Jak jsem psala výše, žáků, které literatura z doporučené četby baví, je opravdu málo. Odpověď *a) Ano* totiž zakroužkovaly pouze 2 dívky z gymnázia prof. Jana Patočky. Ani jeden žák z běžné základní školy tuto odpověď nezakroužkoval.

Na sloupcovém grafu (obr. 11) naopak převládají jiné barvy, které graficky znázorňují, jak žáky čtení baví. Začnu odpovědí *b) Většinou ano*, kterou zaškrtno nejvíce žáků na ZŠ K Sídlišti. Tu si vybralo 50 %, z nich. Na druhém místě se pak umístilo s počtem zakroužkovaných odpovědí gymnázium, kde žáci tuto možnost zvolili v 29,5 % případech. Na posledním místě s 19,6 % je ZŠ Nepomucká.

Nyní se dostávám k nejčastěji kroužkované odpovědi a tou je možnost *c) Většinou ne*. Žáky čtení povinné literatury ve většině případů nebaví. To je docela alarmující skutečnost, když jsem výše v otázce č. 2 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase? (obr. 4) zjistila, že 25,9 % žáků čte knihy pouze v případě, když musí číst knihy do školy. Tito žáci si tak rozhodnout vzít knihu do ruky a věnovat se jí, pouze v případě, kdy si ji musí přečíst do školy. Je tedy opravdu smutná skutečnost, že musí číst něco, co je nebaví. Nejvíce knihy z doporučené četby nezajímají žáky na ZŠ Nepomucká, kterou zakroužkovalo 56,5 % žáků. To je opravdu velká spousta žáků, která není spokojená s výběrem literatury

ze školy. Druhu školou je Gymnázium prof. Jana Patočky, kde tuto otázku zakroužkovala polovina žáků. Na posledním místě je ZŠ K Sídlišti, kde žáky literatura většinou nebaví ze 46,2 %.

Poslední odpověď *d) Ne*, zakroužkovalo opět velké množství žáků. Tito žáci, tak vyjádřili svůj názor, že je doporučená četba vlastně vůbec nebaví. Nejvíce záporných odpovědí 23,9 % zakroužkovali žáci ze ZŠ Nepomucká, kde jsou celkově nejvíce nespokojení s výběrem povinné literatury. Za nimi se pak nachází Gymnázium prof. Jana Patočky, kde odpověď *d)* zakroužkovalo 15,9 % žáků. Naopak nejspokojenější jsou žáci na ZŠ K Sídlišti, kde povinná četba nebaví pouze 3,8 % žáků.

Závěrem k této otázce bych chtěla dodat, že četba je pro žáky velmi důležitá a správná motivace ze strany školy je v tomto případě na místě. Čtení se nesmí řadit na druhé místo, např. před matematikou, jelikož čtení a čtenářskou gramotnost využije žák v každé chvíli svého života. Proto je určitě na místě zamyslet se nad výběrem povinné literatury a v případě potřeby ji pozměnit. Samozřejmě chápu, že jsou knihy, které žáci musejí číst v rámci vzdělání, ovšem čtenářský deník by měl obsahovat i takové knihy, které budou žáky bavit a motivovat k dalšímu čtenářskému návyku.

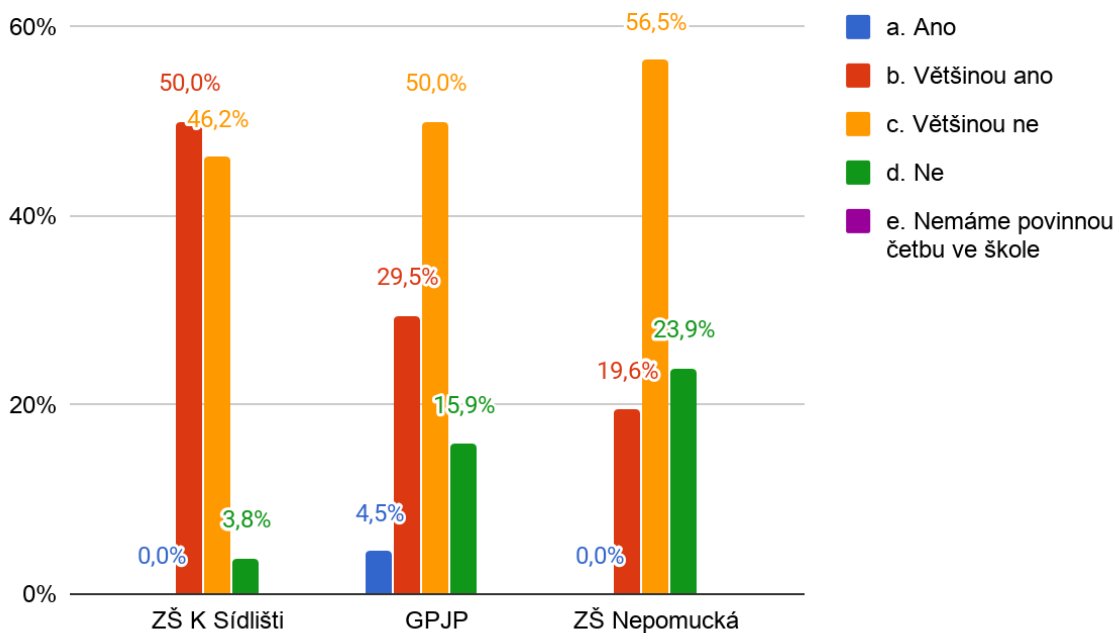
Tabulka č. 6 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 8 - Baví tě knížky z doporučené četby?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Ano	0,0 %	4,5 %	0,0 %
b. Většinou ano	50,0 %	29,5 %	19,6 %
c. Většinou ne	46,2 %	50,0 %	56,5 %
d. Ne	3,8 %	15,9 %	23,9 %
e. Nemáme povinnou četbu ve škole	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 11 - Grafické znázornění tabulky č. 6

Otázka č. 8 - Baví tě knížky z doporučené četby?

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 9 - Navštěvuješ knihovnu?

Následující tři otázky v mém dotazníku se týkají knihoven. Knihovny jsou nenahraditelnou součástí v oblasti čtenářství. Jejich úkolem je upevňovat návyk čtení u dětí i dospělých. Nabízí také celou řadu služeb. Proto by mělo být pro každého samozřejmostí do ní docházet a vzdělávat se. Je to vlastně další díl pomyslné skládačky, která vede ke správné čtenářské gramotnosti.

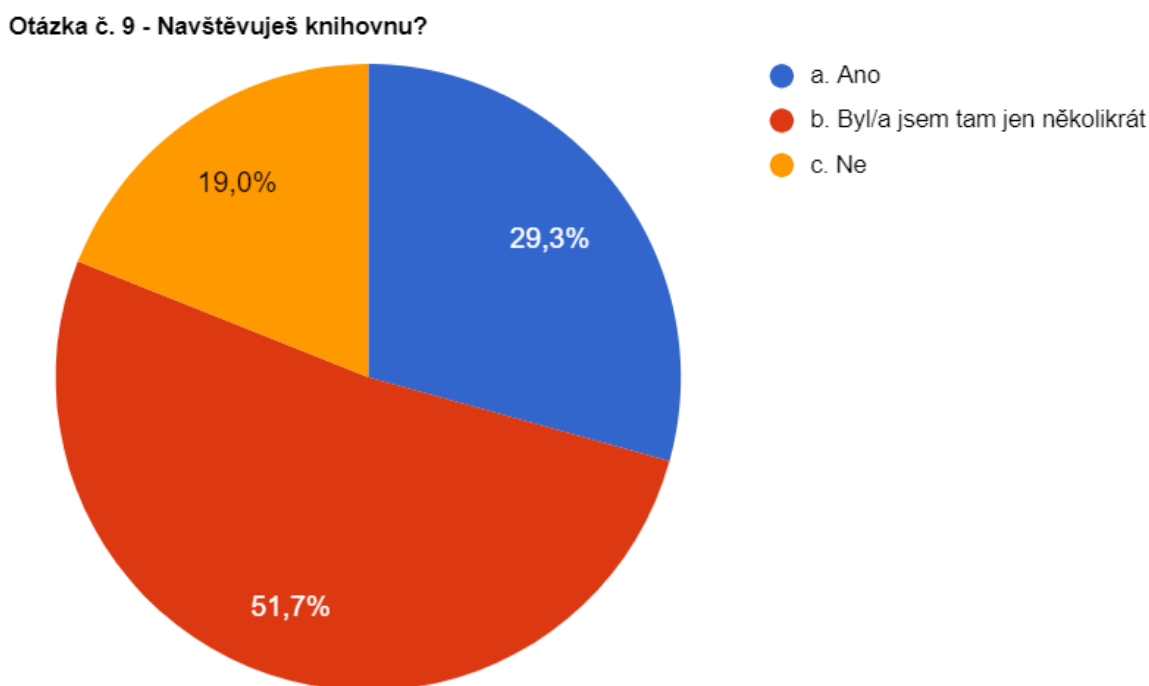
V této otázce mne proto zajímá, zda žáci devátých tříd navštěvují knihovnu. Na výšečovém grafu (obr. 12) jsou zvýrazněné odpovědi na otázky, zda žáci knihovnu pravidelně navštěvují, byli tam pouze několikrát nebo ji nikdy nenavštívili.

Odpověď a) *Ano* zaškrtnulo celkem 29,3% žáků, to je celkem 34 žáků, z toho 19 dívek a 15 chlapců. Odpověď b) *Byl/a jsem tam několikrát* zakroužkovalo celkem 51,7 % žáků, to je celkem 60 žáků, z toho 25 dívek a 35 chlapců. Ať už jsou to pravidelné návštěvy nebo občasně, dalo by se říci, že celkem (sečtení odpovědí a) + b)) navštívilo knihovnu 94 žáků z celkového počtu 116. To je číslo, které mě překvapilo, jelikož jsem nepředpokládala, že žáci v takovém počtu docházejí do knihovny. I když si tam jdou pouze nepravidelně pro knihu, kterou musí mít třeba na četbu do školy nebo tam zajdou s rodiči jako doprovod, každá tato

návštěva je určitě prospěšná. Dítě si totiž snáze uloží knihovnu jako místo, kde může v případě potřeby najít informace nebo knihu do školy.

Odpověď *c) Ne* zakroužkovala nejmenší část žáků a to celkem 19 % procent, to je celkem 22 žáků, z toho je to 12 dívek a 10 chlapců.

Obr. 12 - Grafické znázornění otázky č. 9

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve druhé části otázky se budu zabývat rozdíly mezi školami (tabulka č. 7). U této otázky je mým předpokladem, podobně jako u předchozích otázek, že žáci gymnázia dochází do knihovny častěji, než žáci z běžné základní školy. Jak je vidět v tabulce (č. 7), odpověď *a) Ano* kroužkovali nejčastěji žáci z gymnázia. Tuto odpověď si vybralo 47,7 %, to je 21 žáků z celkového počtu 44, z toho 13 dívek a 8 chlapců. Můj předpoklad byl tedy správný. Naopak žáci ze základních škol kroužkovali možnost *a)* v nejméně případech. Žáci ZŠ K Sídlišti chodí do knihovny pouze v 11,5 % případů, z celkového počtu 23 žáků do knihovny chodí pouze 3, to jsou 2 dívky a 1 chlapec. Na ZŠ Nepomucká jsou na tom trochu lépe a z obou dvou tříd dochází do knihovny 21,7 % žáků, z celkového počtu 46 to je pouze 10 žáků, kteří chodí do knihovny. Podle pohlaví pak do knihovny chodí z této školy více chlapců než dívek a to 4 dívky a 6 chlapců.

Možnost *b) Byl/a jsem tam několikrát* je nejčastěji zakroužkovanou odpovědí napříč všemi třídami. Nejčastěji ji kroužkovali žáci na ZŠ K Sídlišti, kde bylo několikrát v knihovně

61,5 % žáků, to je celkem 16 žáků, z toho 6 dívek a 10 chlapců. Na druhém místě se umístili žáci ze ZŠ Nepomucká, kde je celkem 52,2 % žáků, kteří v knihovně byli. To je 24 žáků, 11 dívek a 13 chlapců. Žáků z gymnázia bylo několikrát v knihovně 45,5 %, to je celkem 20 žáků, z toho 8 dívek a 12 chlapců.

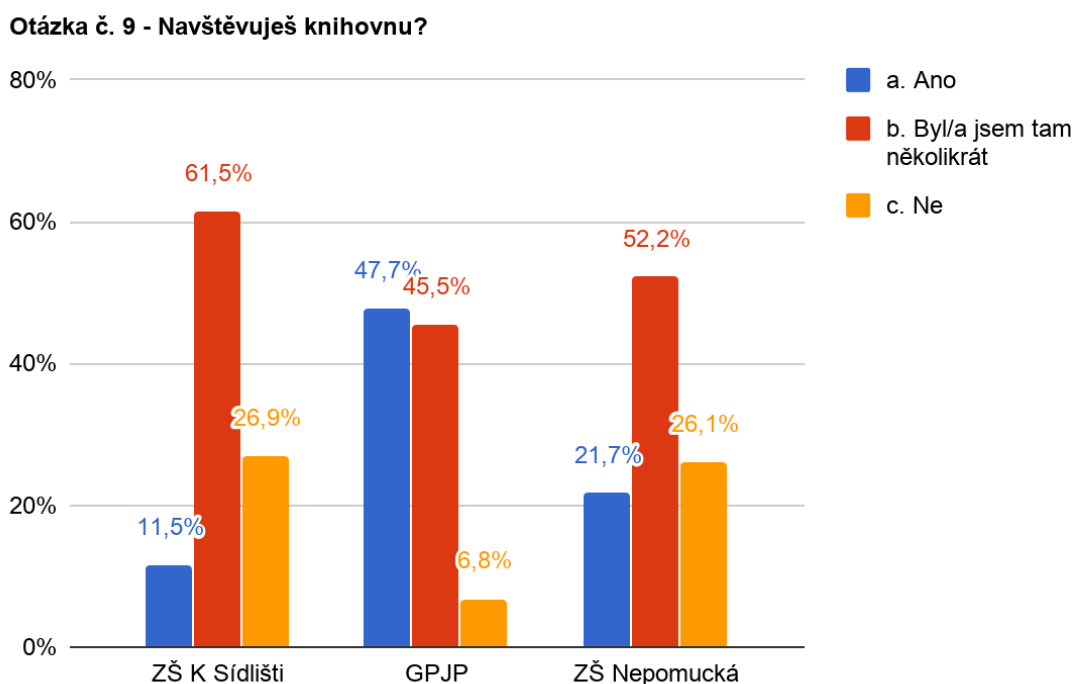
U odpovědi *c) Ne* jsem předpokládala, že bude druhou nejčastěji kroužkovanou možností hned po odpovědi *b)*. Z tabulky (č. 7) je ale patrné, že předpoklad byl chybný. Tato odpověď je nejméně kroužkovaná. Žáků z gymnázia, kteří nechodí do knihovny je 6,8 %, to jsou 3 žáci, z toho 1 dívka a 2 chlapci. Na ZŠ K Sídlišti a ZŠ Nepomucká jsou počty skoro vyrovnané. Na první škole nechodí do knihovny 26,9 %, to je 7 žáků, z toho 4 dívky a 3 chlapci. Na druhé základní škole je dětí 26,1 %, to je celkem 7 dívek a 5 chlapců.

Tabulka č. 7 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 9 - Navštěvuješ knihovnu?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Ano	11,5 %	47,7 %	21,7 %
b. Byl/a jsem tam několikrát	61,5 %	45,5 %	52,2 %
c. Ne	26,9 %	6,8 %	26,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 13 - Grafické znázornění tabulky č. 7

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10 - Co v knihovně děláš nejčastěji?

Otázka č. 10 je druhou otázkou, která se týká oblasti knihoven. V této otázce je mým cílem zjistit, z jakého důvodu docházejí žáci do knihoven. Jak jsem psala výše v teoretické části, úkolem knihoven není jen půjčovat knihy a další tiskoviny, ale také poskytovat nejrůznější informace, jsou tak důležitou výplní volného času pro všechny generace.

Na výšečovém grafu jsou znázorněny všechny zakroužkované odpovědi. V grafu (obr. 14) chybí pouze jedna odpověď *d) Chodím tam na rande*, kterou nikdo ze žáků nevyužil.

Nejčastěji kroužkovanou odpovědí je možnost *a) Vybírám si knihy, které si půjčím*. Tu zakroužkovalo z počtu 116 žáků celkem 68,1 %, to je 79 žáků, z toho 37 dívek a 42 chlapců. U této otázky jsem předpokládala, že tato možnost bude nejčastěji kroužkovanou. To hlavně z toho důvodu, že já sama si chodím do knihovny primárně půjčovat knihy a nepředpokládala jsem, že to bude u žáků jinak.

Druhou nejčastější kroužkovanou možností je odpověď *f) Něco jiného, napiš co*, kterou si zvolilo 22,4 % žáků. Při zadávání dotazníků, jsem nepředpokládala, že zrovna tato možnost bude druhou nejčastěji kroužkovanou, ovšem při vyhodnocování dotazníků a četbě doplňující odpovědi jsem pochopila, proč je tato odpověď tak častá. Při sestavování dotazníku jsem zapomněla vložit do možností odpověď *“do knihovny nechodím”*, kterou by využili

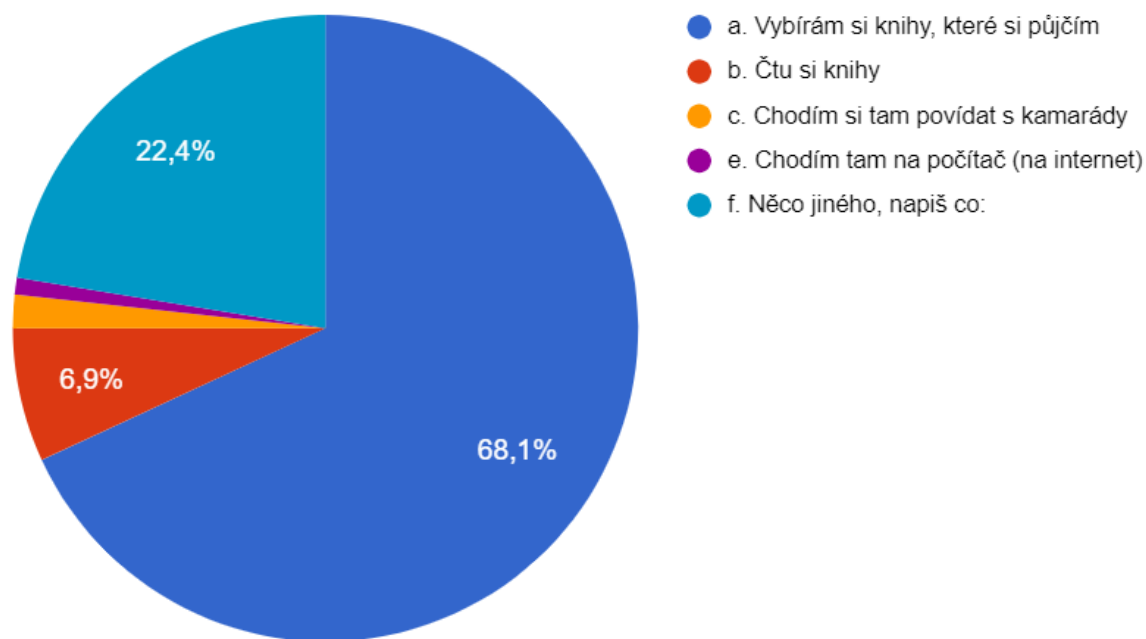
žáci, kteří v předchozí otázce (č. 9) zaškrtnuli možnost *c) Ne*, že do knihovny nechodí. Většina psaných odpovědí žáků, tak zahrnovala odpověď, že do knihovny nechodí.

Třetí nejčastěji kroužkovanou odpovědí byla možnost *b) Čtu si knihy*. Tu zakroužkovalo 6,9 % žáků, celkem 8 žáků, z toho 3 dívky a 5 chlapců. V knihovnách se často nacházejí krásné koutky ke čtení, které poskytují pohodlí, klid a hlavně soukromí. Proto není divu, že žáci této možnosti využívají a chodí si do knihovny číst, jelikož je tam nic neruší a mohou se věnovat pouze četbě a sami sobě.

Zbylé dvě odpovědi jsou kroužkované velmi málo. Odpověď, která je více barevně zastoupená je *c) Chodím si tam povídat s kamarády*, kterou zakroužkovali pouze 2 žáci, jedna dívka a jeden chlapec. Poslední odpověď *e) Chodím tam na počítač (na internet)* Je procentuálně zastoupená z 0,9 % a zakroužkoval ji jediný chlapec.

Obr. 14 - Grafické znázornění otázky č. 10

Otázka č. 10 - Co v knihovně děláš nejčastěji?

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnávání žáků z jednotlivých škol je vidět na grafu (obr. 15), že odpověď *a) Vybírám si knihy, které si půjčím* je nejčastěji kroužkovanou odpovědí a to bez rozdílu u všech tří škol. Žáci gymnázia, ve většině případech 79,5 %, si chodí do knihovny vybírat knihy, které si půjčí. To je celkem 35 žáků, z celkového počtu 44. Při rozdělení na pohlaví si chodí do knihovny vybírat 17 dívek a 18 chlapců. To je poměrně vysoké číslo, ale není se čemu divit, jelikož žáci gymnázia v předchozí otázce (otázka č. 9 - Navštěvuješ knihovnu?)

chodí do knihovny v nejvíce případech, a také si nejvíce vybírají knihy. Ze ZŠ Nepomucká si chodí do knihovny vybírat knihy celkem 63,0 % žáků. To je z celkového počtu 46 žáků celkem 29, z toho 14 dívek a 15 chlapců. V 57,7 % případech chodí do knihovny žáci ze školy ZŠ K Sídlišti, zde si knihy vybírá 15 žáků, z toho 9 dívek a 6 chlapců.

Druhá odpověď s největším zastoupením barvy je otevřená možnost *f) Něco jiného, napiš co*. Žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky využili otevřené odpovědi ze sedmi případů, celkem tedy v 15,9 %. Dívky z této školy docházejí do knihovny nejčastěji z těchto důvodů: *“Pro povinnou četbu”* nebo *“Dělat věci do školy -> je tam klid”*. Naopak chlapci ze stejné školy nejen, že do knihovny nechodí, ale někteří ji nevyužívají ke čtení knih, ale k hraní her: *“Hrát Nintendo Wii”*. To je pro mne nová informace, jelikož jsem nevěděla, že knihovny nabízejí hraní her na herní konzoli. Je tak vidět, že knihovny se opravdu snaží nalákat i velmi náročné pubescenty. Na ZŠ Nepomucká pak využilo této odpovědi 12 žáků, to je 26,1 % případů. Dívky zde chodí do knihovny také jako doprovod rodičů: *“Jdu tam s mámou”*, *“S mámou, když tam ona něco potřebuje a někdy si tam taky něco půjčím”*. Další dívka chodí využívat služeb knihoven *“Chodím si tam vytiskávat papíry”*. Chlapci na této škole napsali, že do knihovny nechodí. Žáci ze školy ZŠ K Sídlišti využili této odpovědi ze sedmi případů, to je 26,9 %, a všechny obsahovali stejnou odpověď, že do knihovny nechodí.

Odpověď *b) Čtu si knihy* zakroužkovalo nejvíce žáků ze školy ZŠ K Sídlišti, kde je celkem 15,4 % žáků, 2 dívky a 2 chlapci, kteří si chodí číst knihy do knihovny. Žáci v dalších školách této možnosti již tak hojně nevyužívají. Žáci ze ZŠ Nepomucká si chodí číst do knihovny pouze v 6,5 %, to je 1 dívka a 2 chlapci. Na Gymnáziu prof. Jana Patočky je pouze 1 chlapec, to je 2,3 %.

Třetí možnost *c) Chodím si tam povídat s kamarády* využilo opravdu velmi málo žáků. Ze ZŠ K Sídlišti tuto odpověď nezakroužkoval nikdo. Ovšem na Gymnáziu prof. Jana Patočky (2,3 %) a na ZŠ Nepomucká (2,2 %) ji zakroužkovali shodně 1 žák z každé školy. Na gymnáziu dívka a na základní škole chlapec.

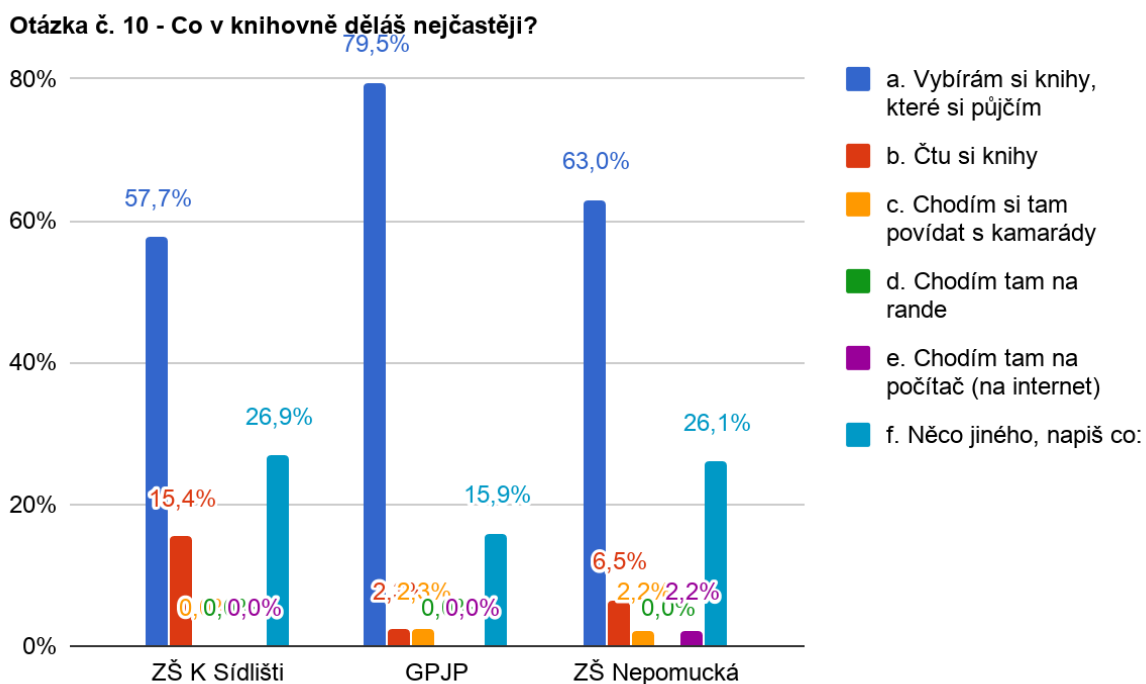
Jak jsem psala výše v první části otázky, tak možnost *d) Chodím tam na rande* nevyužil nikdo ze žádné školy. Odpověď *e) Chodím tam na počítač (na internet)* zakroužkoval pouze 1 chlapec na ZŠ Nepomucká, a je to tak 2,2 %.

Tabulka č. 8 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 10 - Co v knihovně děláš nejčastěji?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Vybírám si knihy, které si půjčím	57,7 %	79,5 %	63,0 %
b. Čtu si knihy	15,4 %	2,3 %	6,5 %
c. Chodím si tam povídat s kamarády	0,0 %	2,3 %	2,2 %
d. Chodím tam na rande	0,0 %	0,0 %	0,0 %
e. Chodím tam na počítač (na internet)	0,0 %	0,0 %	2,2 %
f. Něco jiného, napiš co:	26,9 %	15,9 %	26,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 15 - Grafické znázornění tabulky č. 8

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 11 - Jak často chodíš do veřejné knihovny?

Otázka č. 11 je poslední otázka z oblasti knihoven. V tomto dotazu mne zajímá, jak často žáci chodí do knihovny. Na výsečovém grafu (obr. 16) je vidět relativně velké zastoupení všech barev, které vyznačují jednotlivé odpovědi.

Nejčastěji kroužkovanou odpovědí je možnost *c) 1-2krát za půl roku*, kterou z celkového počtu 116 zaškrtnulo 53 žáků, z toho 24 dívek a 29 chlapců. Těžko říct, jaká frekvence docházení do knihovny je ta správná. Podle mého názoru každá návštěva knihovny je prospěšná a je jedno, jestli je to pravidelné docházení každá týden nebo jednou za půl roku. Já sama se do knihovny častěji nedostanu. Důvody mohou být různé, od školní vytíženosti, kdy již není čas věnovat se četbě. Také to může být způsobeno tím, že si žáci knihy kupují nebo je dostávají k Vánocům, k narozeninám nebo k svátku. Míra návštěvnosti knihovny tak nemusí mít vliv na to, jak moc a často žáci čtou.

Druhou nejčastěji kroužkovanou odpovědí je možnost *b) 1-2krát měsíčně*. Tu žáci vybrali v 26,7 % případů, to je tak celkem 31 žáků, z toho 14 dívek a 17 chlapců. Překvapilo mne, jak často žáci zakroužkovali tuto možnost. Jelikož jsem neočekávala, že budou chodit do knihovny v takové míře. Dalo by se tak říci, že těchto 31 žáků přečte každý měsíc alespoň jednu knihu. Usuzuji to z výsledků, které mi poskytly předchozí otázky. Většina žáků si chodí do knihovny půjčovat knihy, které si přečtou. Z toho vyplývá, že tito žáci chodí pravidelně do knihovny pro knihy, které si pak v dalším čase budou číst.

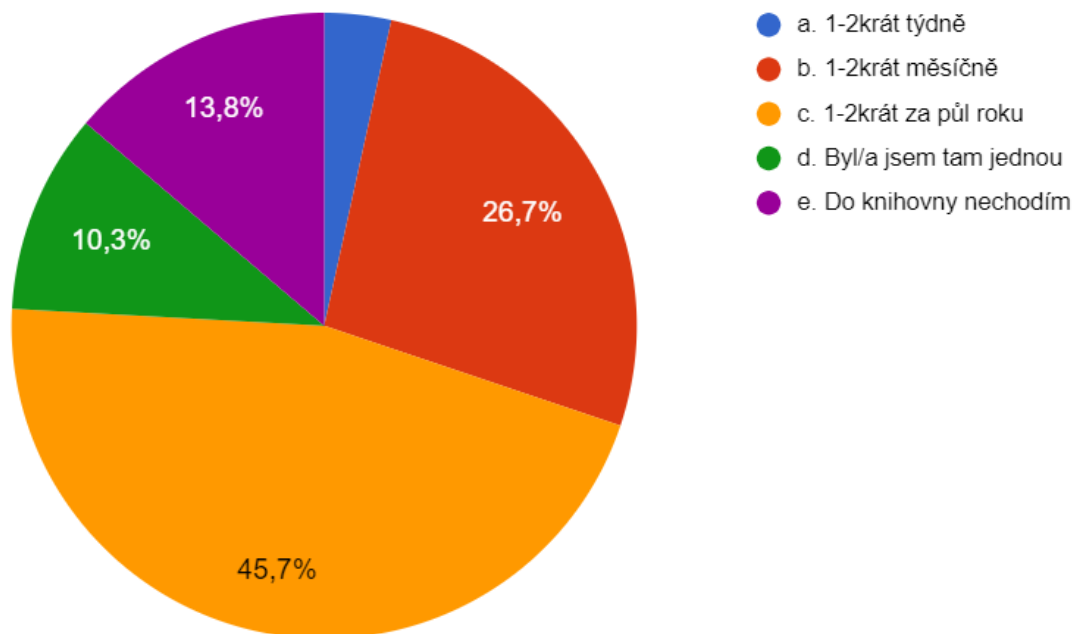
Třetí nejčastěji kroužkovanou odpovědí *e) Do knihovny nechodím*, zakroužkovalo 13,8 % žáků, celkem 16 žáků. To je velmi zajímavé, jelikož v otázce č. 9 - Navštěvuješ knihovnu? odpovědělo záporně, že do knihovny nechodí, celkem 22 žáků. V otázce č. 10 - Co v knihovně děláš nejčastěji? odpovídali žáci, že nechodí do knihovny v otevřené možnosti odpovědi. Různých odpovědí v této otázce bylo celkem 26, z toho celkem 16 dětí napsalo, že do knihovny nechodí, zbylých 10 zahrnovalo nějakou aktivitu. Dalo by se tak říci, že těchto stejných 16 žáků opravdu knihovnu nenavštěvuje a nikdy v ní nebylo. Ovšem, co zbylé děti, které v otázce č. 9 napsali, že do knihovny také nechodí, ale v otázce č. 11 nevybrali možnost *e)*? Takových žáků je celkem 6. Můj předpoklad tak je, že tito žáci sice pravidelně do knihovny nechodí, ale někdy v ní již byli.

Možnost *d) Byl/a jsem tam jednou* si vybralo 10,3 % žáků, to je 12 žáků, shodně 6 dívek a 6 chlapců.

Poslední odpověď, kterou si zvolilo nejméně žáků, je možnost *a) 1-2krát týdně*, kterou zakroužkovalo pouze 3,4 % žáků, z toho 3 dívky a 1 chlapec.

Obr. 16 - Grafické znázornění otázky č. 11

Otázka č. 11 - Jak často chodíš do veřejné knihovny?

Zdroj: Vlastní zpracování

V druhé části otázky porovnávám odpovědi žáků z jednotlivých škol. Mým předpokladem je, že žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky budou mít největší počet zakroužkovaných odpovědí a), budou tak docházet do knihovny každý týden nejčastěji.

První odpověď a) *1-2krát týdně* byla nejméně kroužkovanou odpovědí a to ve všech školách. Nejčastěji chodí do knihovny žáci ze ZŠ Nepomucká 6,5 %. To jsou z celkového počtu 46 žáků 3 dívky. Můj předpoklad, že nejvíce chodí do knihovny žáci gymnázia byl tedy chybný. Ti chodí každý den do knihovny pouze v 2,3 % případů, to je 1 chlapec. Naopak žáci ZŠ K Sídlišti tuto odpověď nezakroužkovali vůbec.

Odpověď b) *1-2krát měsíčně* je druhou nejčastěji vybranou odpovědí. Nejvíce ji kroužkovali žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky, kde do knihovny chodí 43,2 % žáků, to je celkem 19 žáků, z toho 11 dívek a 8 chlapců. Žáci ze ZŠ Nepomucká docházejí do knihovny měsíčně v 17,4 %, to je 8 žáků, z toho 1 dívka a 7 chlapců. Nejméně do knihovny chodí žáci ZŠ K Sídlišti 15,4 %, to jsou 4 žáci, 2 dívky a 2 chlapci.

Nejčastěji kroužkovanou odpovědí byla možnost c) *1-2krát za půl roku*. Nejméně žáků, kteří vybrali tuto odpověď, byli žáci z gymnázia. Ti chodí do knihovny jednou za půl roku ve 40,9 %. To je celkem 18 žáků, z toho 8 dívek a 10 chlapců. Druhou školou s nejmenším počtem zakroužkovaných odpovědí je ZŠ K Sídlišti s 42,3 % to je celkem 11 žáků, z toho 4 dívky a 7 chlapců. Nejvíce odpovědí bylo na ZŠ Nepomucká, kde 1-2krát za

půl roku dochází do knihovny přes polovinu žáků, celkem 52,2 %. To je 24 žáků, shodně 12 dívek a 12 chlapců.

Odpověď d) *Byl/a jsem tam jednou* nejčastěji kroužkovali žáci ze ZŠ K Sídlišti 15,4 %, to jsou 4 žáci, shodně 2 dívky a 2 chlapci. Žáci z gymnázia byli jednou v knihovně v 11,4 % případů, to je 5 žáků, 2 dívky a 3 chlapci. Naopak nejméně tuto odpověď kroužkovali žáci ze ZŠ Nepomucká 6,5 %, to jsou 3 žáci, 2 dívky a 1 chlapec.

Poslední odpověď e) *Do knihovny kroužkovalo nejvíce* žáků ze ZŠ K Sídlišti 26,9 %, to je 7 žáků, z toho 4 dívky a 3 chlapci. Dále následuje ZŠ Nepomucká 17,4 %, to je 8 žáků, z toho 4 dívky a 4 chlapci. Naopak nejméně žáků nechodících do knihovny je na Gymnáziu prof. Jana Patočky 2,3 %, to je pouze 1 dívka.

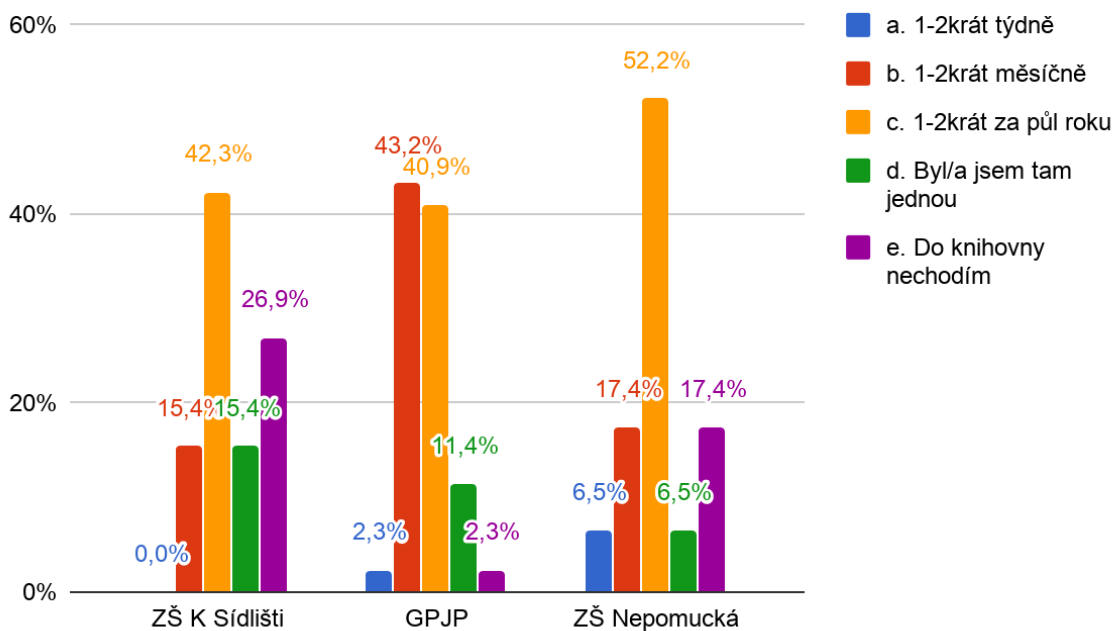
Tabulka č. 9 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 11 - Jak často chodíš do veřejné knihovny?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. 1-2krát týdně	0,0 %	2,3 %	6,5 %
b. 1-2krát měsíčně	15,4 %	43,2 %	17,4 %
c. 1-2krát za půl roku	42,3 %	40,9 %	52,2 %
d. Byl/a jsem tam jednou	15,4 %	11,4 %	6,5 %
e. Do knihovny nechodím	26,9 %	2,3 %	17,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 17 - Grafické znázornění tabulky č. 9

Otázka č. 11 - Jak často chodíš do veřejné knihovny?

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 12 - Četli ti doma rodiče, když jsi byl malý/á?

V následujících čtyřech otázkách zkoumám možný vliv rodiny na čtenářskou gramotnost a čtenářský návyk u dětí. Jak jsem zjistila v teoretické části práce, vliv rodiny je klíčový k rozvíjení čtenářské gramotnosti. Podpurné rodinné prostředí může zajistit, že si dítě čtení osvojí a stane se tak tato dovednost jeho přirozenou součástí. V těchto otázkách bych ráda potvrdila nebo vyvrátila již výše zmíněné hypotézy:

- Pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky.
- Nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina.

V první otázce (č. 12) z tohoto bloku mne zajímá, zda rodiče četli svým dětem, když byly malé. Jak jsem zjistila výše v teoretické části bakalářské práce, předčítání je velice důležitá činnost, která rozvíjí nejen pouto mezi dítětem a rodičem, ale také podněcuje soustředění, představivost, rozvíjí paměť a v neposlední řadě také rozvíjí vztah dítěte ke knihám. To pak v budoucnu vede k návyku čtení. Všechny výhody si již uvědomují různé organizace, které pravidelně pořádají akce. Ty přináší osvětu v oblasti čtení a předčítání. Jejich cílem je naučit dítě návyku čtení, z akcí např. Rosteme s knihou nebo Česko čte dětem. Z akcí jmenuji jen dvě, jelikož jsem se tomuto tématu věnovala výše v teoretické části.

Z výšečového grafu je na první pohled patrné, že v drtivé většině 74,1 % převládá odpověď, že rodiče svým dětem (tedy zkoumaným žákům) knihy četli. To je celkem 86 žáků, z celkového počtu 116 žáků, kterým bylo v dětství pravidelně předčítáno. To je skvělá zpráva vzhledem k benefitům, které předčítání přináší.

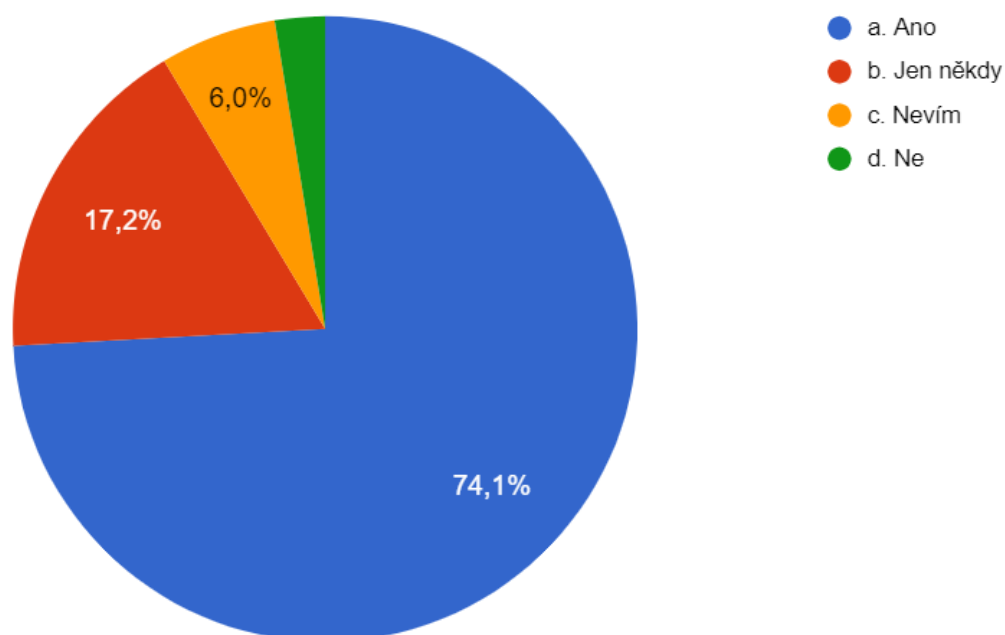
Odpověď *b) Jen někdy* zakroužkovalo 17,2 %, to je 20 žáků. I občasné předčítání je lepší než vůbec žádné. Rodiče by si měli najít chvíli na čtení se svým dítětem co nejčastěji.

Další odpověď *c) Nevím* zakroužkovalo pouze 6,0 % žáků, to je 7 žáků z celkového počtu. To je naštěstí velmi málo a já doufám, že si na předčítání pouze nepamatují z důvodu nízkého věku.

Poslední odpověď *d) Ne* zakroužkovalo opravdu velmi malé množství dětí. Žákům, kterým rodiče v dětství nepředčítali, bylo celkem 2,6 %, to jsou 3 žáci.

Obr. 18 - Grafické znázornění otázky č. 12

Otázka č. 12 - Četli ti doma rodiče, když jsi byl malý/a?

Zdroj: Vlastní zpracování

V druhé části otázky se opět zabývám porovnáním škol vzájemně mezi sebou podle jednotlivých odpovědí. Mým předpokladem je, že předčítání má velký vliv na čtenářství u dětí. Dále se domnívám, že více četli rodiče v dětství knihy žákům na gymnáziu, jelikož tito žáci zatím dosahovali v mém dotazníku lepších výsledků než žáci na běžné základní škole.

První odpověď *a) Ano* je nejčastěji kroužkovanou odpovědí ve všech školách. Ze sloupcového grafu (obr. 19) je na první pohled patrné, že nejvíce četli žákům rodiče na ZŠ K Sídlišti, celkem 84,6 %, tedy 22 žáků z celkového počtu 26. Na druhém místě s největším počtem odpovědí je ZŠ Nepomucká, kde rodiče četli žákům v 73,9 % případů, to je 34 žáků z celkového počtu 46 žáků. Nejméně rodičů, kteří svým dětem v dětství předčítali je na Gymnáziu prof. Jana Patočky, zde je 68,2 %, to je 30 žáků z celkového počtu 44 žáků. Můj předpoklad, že nejvíce četli rodiče žákům na gymnáziu je tedy chybný.

Druhá odpověď *b) Jen někdy* kroužkovali nejvíce žáci ze ZŠ Nepomucká 19,6 %, to je 9 žáků. Na druhém místě je gymnázium s 18,2 %, to je celkem 8 žáků. Nejméně žáků je na ZŠ K Sídlišti 11,5 %, to jsou 3 žáci.

Žáci, kteří si předčítání z nějakého důvodu nepamatují nebo si nejsou jistí, kroužkovali odpověď *c) Nevím*. Nejvíce žáků, kteří zakroužkovali tuto odpověď, je na gymnáziu, kde je celkem 11,4 % žáků, to je celkem 5 žáků. Žáci ze ZŠ K Sídlišti a ZŠ Nepomucká si na čtení vzpomínají v méně případech a tuto odpověď zakroužkoval v každé škole 1 žák.

Poslední odpověď *d) Ne*, je naštěstí nejméně kroužkovanou možností. Nejméně četli rodiče žákům ze ZŠ Nepomucká 4,3 % žákům, to jsou 2 žáci. Jeden žák si neužil předčítání také na gymnáziu 2,3 %. Naopak na ZŠ K Sídlišti není ani jeden žák, kterému nebylo nikdy předčítáno.

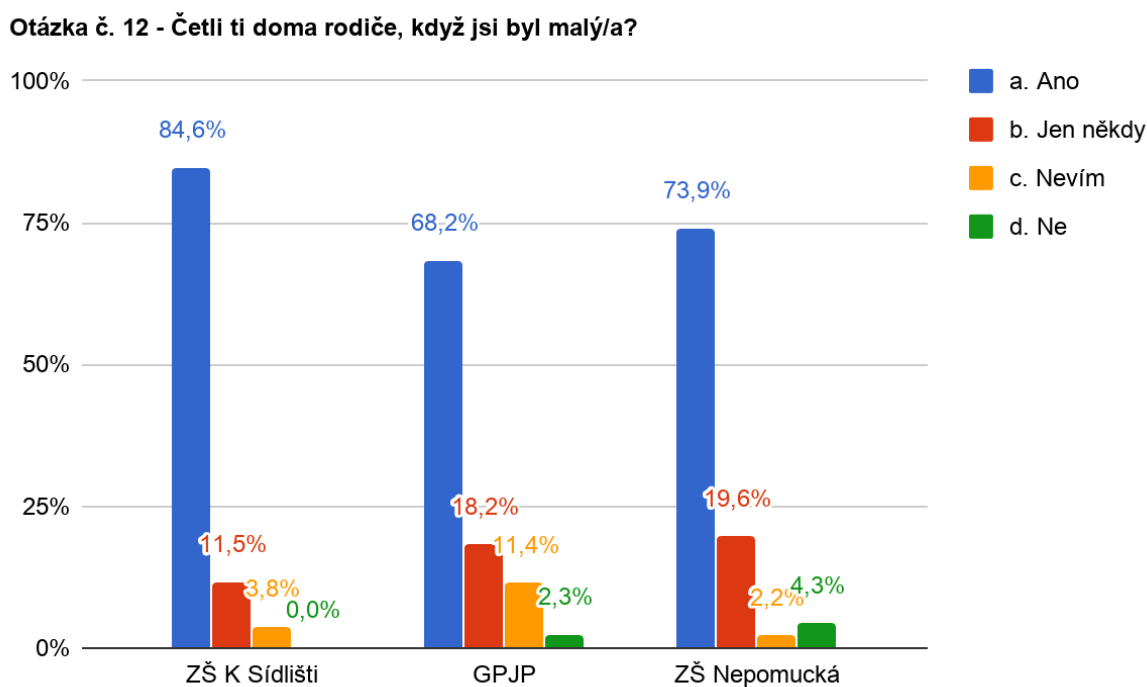
Tabulka č. 10 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 12 - Četli ti doma rodiče, když jsi byl malý/á?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Ano	84,6 %	68,2 %	73,9 %
b. Jen někdy	11,5 %	18,2 %	19,6 %
c. Nevím	3,8 %	11,4 %	2,2 %
d. Ne	0,0 %	2,3 %	4,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 19 - Grafické znázornění tabulky č. 10

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 13 - Čtou si doma tvoji rodiče knihy?

Podpůrné prostředí je pro dítě skvělým startem, který vede k budoucímu návyku čtení. Chaloupka (1995) ve své knize zmiňuje, že pro dítě je typické napodobování činností, které okouká od rodičů. Proto se domnívám, že když si rodiče čtou doma knihy, děti tak získávají skvělý vzor, to pak vede k rozvoji čtenářské gramotnosti.

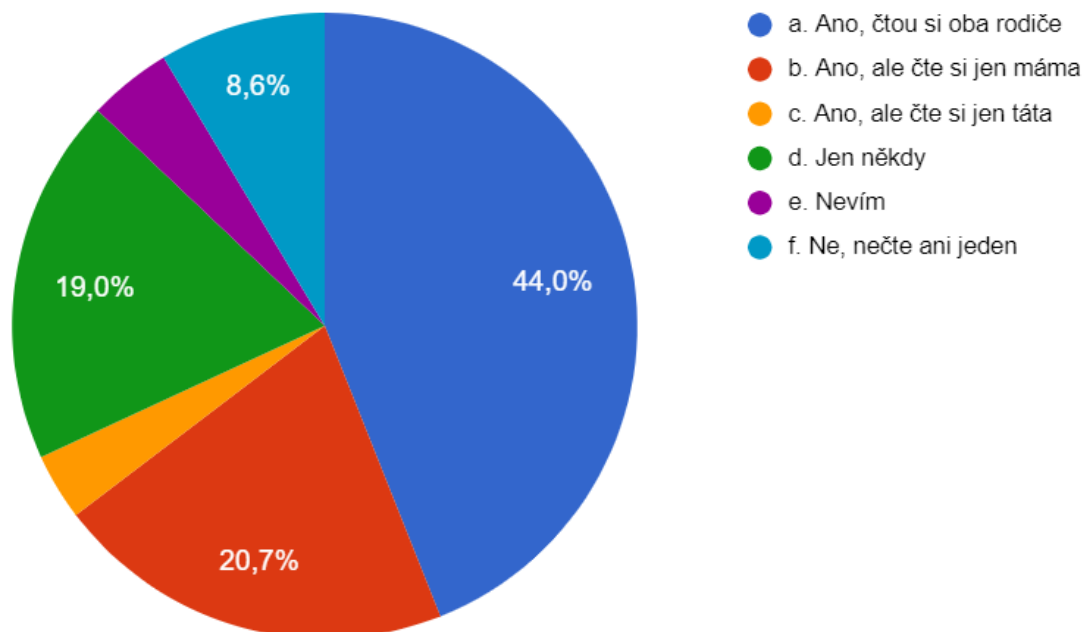
Právě tímto tématem se zabývám v následující otázce, kde zjišťuji, zda si čtou rodiče mých zkoumaných žáků. Z vyplněných dotazníků bych ráda získala podklady pro vyřešení hypotézy, že nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina.

Na výšečovém grafu (obr. 20) jsou barevně znázorněné odpovědi žáků. Z grafu je patrné, že celkem si čtou rodiče dohromady z 68,1 %. Odpověď *a) Ano, čtou si oba rodiče* zakroužkovalo 44,0 %, to je 51 žáků. Na druhém místě se umístily mámy, které čtou v 20,7 % případů, to je celkem 24 maminek. Naopak tátové si čtou jen z 3,4 %, to jsou 4.

Nyní se dostávám k odpovědím, ve kterých žáci zakroužkovali, že doma rodiče moc nebo vůbec nečtou. Odpověď *d) Jen někdy* si vybralo 19,0 %, to je 22 žáků. Žáků, kteří nevědí, jestli si jejich rodiče doma čtou a zakroužkovali tak odpověď *e) Nevím* je celkem 4,3 %, to je 5 žáků. Poslední odpověď *f) Ne, nečte ani jeden* zakroužkovalo 8,6 % žáků, to je celkem 10.

Obr. 20 - Grafické znázornění otázky č. 13

Otázka č. 13 - Čtou si doma tvoji rodiče knihy?

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve druhé části otázky opět porovnávám rozdíly mezi žáky z jednotlivých škol. Jelikož žáci gymnázia jsou větší čtenáři než žáci z běžných základních škol, tak předpokládám, že rodiče žáků z gymnázia si budou číst více. Mým druhým předpokladem je, že mámy si čtou více než tátové a to bez ohledu na to, do jaké školy chodí jejich dítě.

První odpověď *a) Ano, čtou si oba rodiče* zakroužkovalo nejvíce žáků ze ZŠ Nepomucká, kde je 47,8% žáků s rodiči, kteří si čtou. To je celkem 22 zakroužkovaných odpovědí. Ihned na druhém místě je gymnázium, kde tuto odpověď zakroužkovalo 45,5% žáků, to je 20 žáků, kteří mají čtoucí rodiče. Nejméně si čtou rodiče na ZŠ K Sídlišti 34,6%, kde tuto možnost vybralo 9 žáků. Moje hypotéza, že nejvíce budou číst rodiče žáků na gymnáziu, se bohužel nepotvrdila.

Druhá odpověď *b) Ano, ale čte si jen máma* byla druhou nejčastěji kroužkovanou odpovědí. Nejčastěji čtou matky žáků ze ZŠ K Sídlišti, celkem 38,5 %, kterou zakroužkovalo 10 žáků. Na druhém místě jsou matky ze ZŠ Nepomucká, kde čte 19,6 %, tu tedy zakroužkovalo 9 žáků. Nejméně si čtou matky žáků z gymnázia, pouze v 11,4 %, tu zakroužkovalo pouze 5 žáků. Matky jsou skvělým příkladem pro své děti, když se věnují čtení. Výše v teoretické části jsem psala o vlivu matek na své děti. Helšusová (2012) mou teorii potvrzuje, jelikož dodává, že čtení se více věnují spíše matky (ženy), než otcové (muži). Matky také tráví se svými dětmi více času a mají na své děti tak větší vliv.

Z výsledků dotazníku jsem zjistila, že se otcové čtení tolik nevěnují. Třetí odpověď *c) Ano, ale čte si jen táta* byla totiž nejméně kroužkovanou odpovědí v této otázce. Nejvíce čtou otcové z Gymnázia Prof. Jana Patočky 6,8 %, kde otázku zakroužkovali 3 žáci. Na ZŠ Nepomucká je pouze 1 otec a ZŠ K Sídlišti nečte táta žádný. Můj předpoklad, že matky čtou více než otcové, se tímto tedy potvrdil.

Třetí nejčastější kroužkovanou odpovědí byla možnost *d) Jen někdy*. Rodiče žáků, kteří zakroužkovali tuto odpověď čtení sice nevěnují každou volnou chvíli, ale někdy po knize sáhnou a čtou si. Nejvíce zakroužkovaných odpovědí mají žáci gymnázia 22,7 %, to je 10 zakroužkovaných odpovědí. Na druhém místě ZŠ Nepomucká 17,4 %, to je 8 zakroužkovaných odpovědí. ZŠ K Sídlišti mají 15,4 %, to jsou 4 zakroužkované odpovědi.

Odpověď *e) Nevím* kroužkovali nejčastěji žáci gymnázia 6,8 %, to jsou 3 žáci, kteří nevědí, zda jejich rodiče čtou. Na ZŠ Nepomucká je 4,3 %, to jsou 2 žáci, kteří nevědí, jestli čtou jejich rodiče. Na ZŠ K Sídlišti není žádný žák, který by nevěděl, zda jeho rodiče čtou nebo ne.

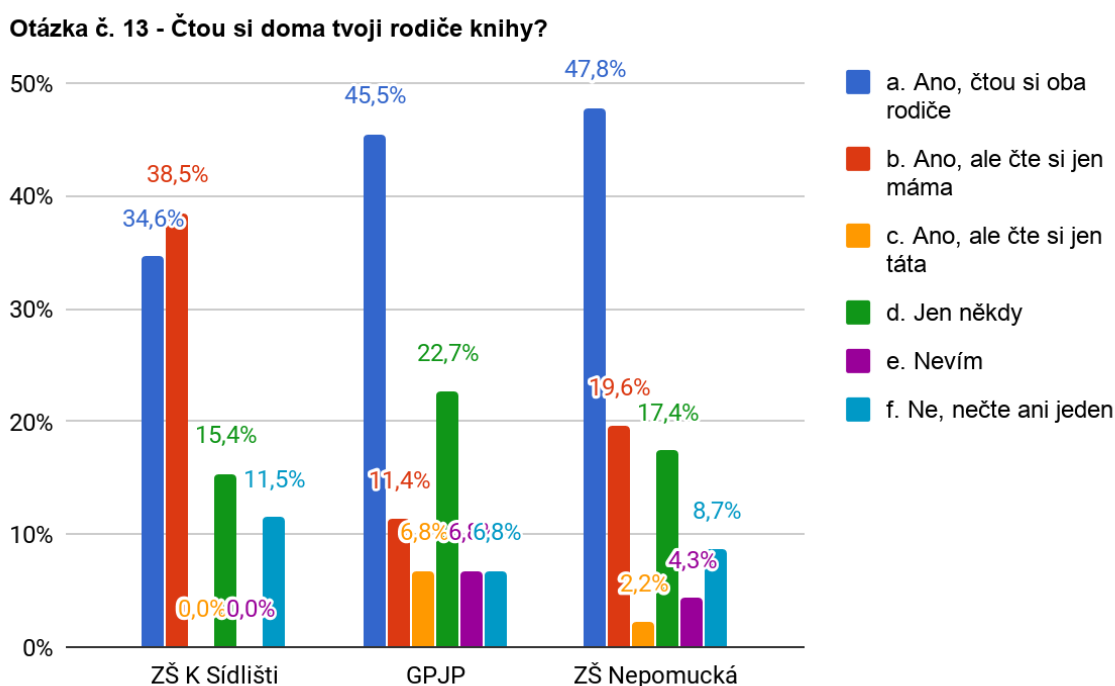
Odpověď *f) Ne, nečte ani jeden* zakroužkovalo také relativně velké množství žáků. Nejvíce rodičů nečtenářů mají žáci na ZŠ K Sídlišti, kde je 11,5 %, to jsou 3 žáci. ZŠ Nepomucká má 8,7 %, to jsou 4 žáci s rodiči nečtenáři. Nejméně nečtenářů má gymnázium 6,8 %, to jsou 3 žáci s takovými rodiči.

Tabulka č. 11 - Rozdíl mezi školami

Otázka č. 13 - Čtou si doma tvoji rodiče knihy?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Ano, čtou si oba rodiče	34,6 %	45,5 %	47,8 %
b. Ano, ale čte si jen máma	38,5 %	11,4 %	19,6 %
c. Ano, ale čte si jen táta	0,0 %	6,8 %	2,2 %
d. Jen někdy	15,4 %	22,7 %	17,4 %
e. Nevím	0,0 %	6,8 %	4,3 %
f. Ne, nečte ani jeden	11,5 %	6,8 %	8,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 21 - Grafické znázornění tabulky č. 11

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 14 - Jaké mají tvoji rodiče nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka č. 14 se opět týká rodičů, tentokrát jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Zajímá mne, zda má vzdělání vliv na čtenářskou gramotnost žáků a jejich vztah ke knihám. U této otázky předpokládám všeobecně známý fakt, že ve vzdělanějším prostředí, je více dětí, které čtou. Grafy (obr. 22 a obr. 23) jsou rozdělené podle pohlaví rodičů.

Pouze základní školu má vystudováno velmi málo rodičů, matka žádná a otec jeden. Podobně je na tom i nejvyšší dosažené gymnazijní vzdělání, to má pouze jedna matka.

Vyučených rodičů je také velmi málo. Matky jsou celkem 3, to je 2,6 %. Otců je celkem 7, to je 6,0 %.

Matek, které jsou vyučené s maturitou, je celkem 12, to je 10,3 %. Otců je v tomto případě o 2 více, to je 12,1 %

Střední školu má vystudováno celkem 33 matek, to je 28,4 %. Otců je jen o pár méně, celkem 26, to je 22,4 %.

Vyšší odbornou školu má vystudováno 9 matek, to je 7,8 %. Otců je o jednoho méně 6,9 %.

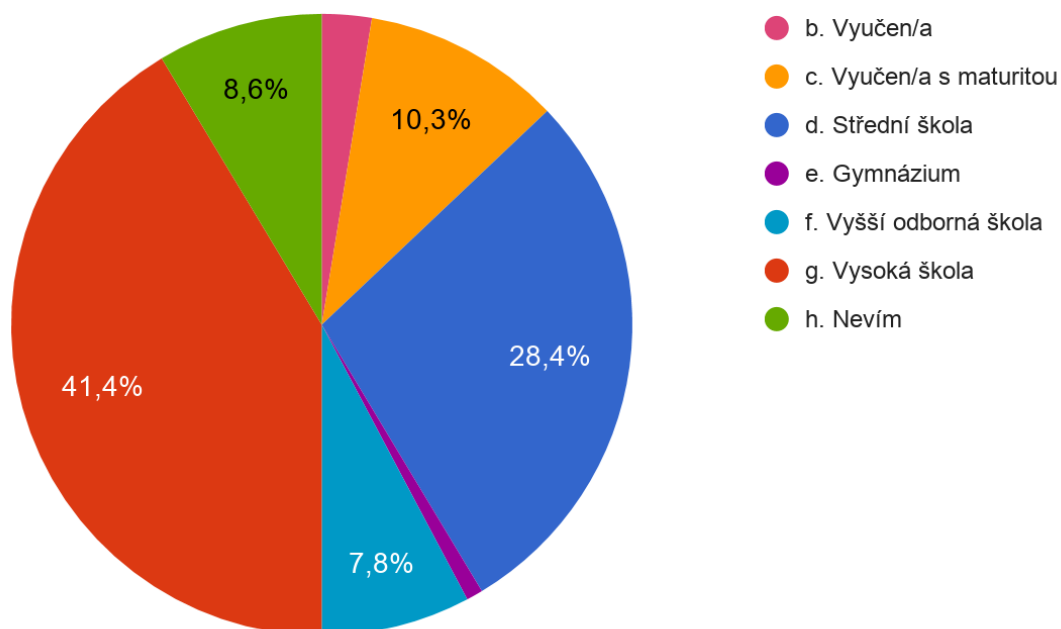
Z obou výšečových grafů je na první pohled patrné, že nejvíce rodičů žáků z mého výzkumného vzorku, má vystudovanou vysokou školu. Matky celkem ze 41,4 %, otců 38,5 %.

to je 48 matek, a otců je 43, to je 37,1 %. Nutno podotknout, že při vyhodnocování dotazníků jsem si všimla, že většina rodičů měla podobné nejvyšší dosažené vzdělání. Pokud měla matka titul z vysoké školy, měl ho ve většině případů také otec, to samé se projevovalo u všech stupňů vzdělání.

V případě, že žáci nevěděli, jaké mají jejich rodiče nejvyšší dosažené vzdělání, kroužkovali i poslední odpověď *h) Nevím*. Vzdělání u matky nevědělo 10 žáků, to je 8,6 %, vzdělání otců nevědělo 17 žáků, to je 14,7 %.

Obr. 22 - Grafické znázornění otázky č. 14

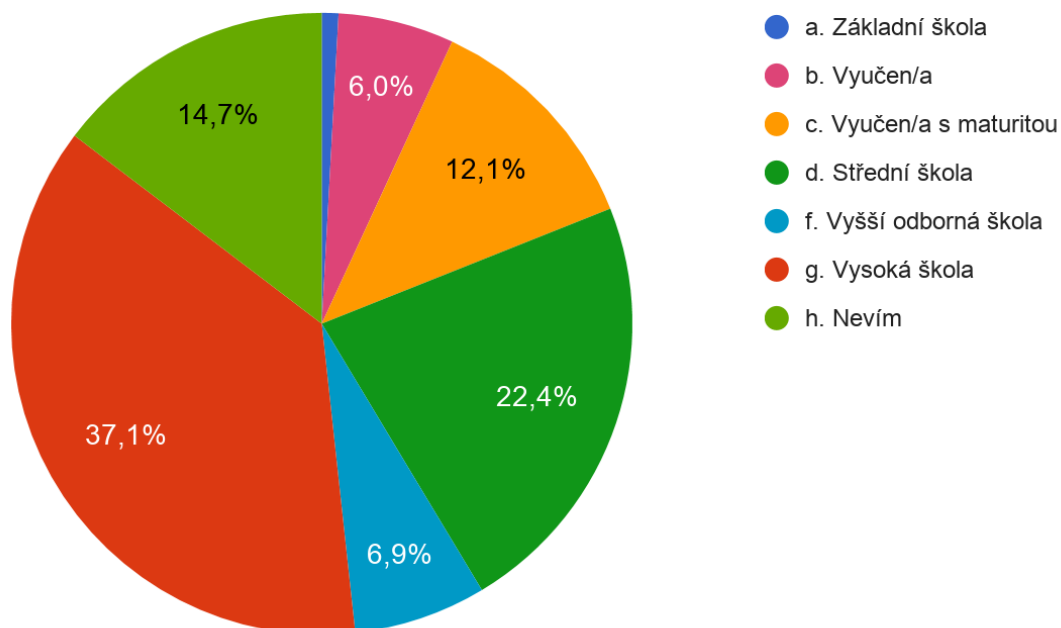
Otázka č. 14 - Jaké mají tvoji rodiče nejvyšší dosažené vzdělání? MATKA

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 23 - Grafické znázornění otázky č. 14

Otázka č. 14 - Jaké mají tvoji rodiče nejvyšší dosažené vzdělání? OTEC

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 15 - Kolik máte doma knih?

Poslední otázka z oblasti rodiny se týká vlivu rodinného prostředí na dítě. V tomto případě mne zajímá, kolik mají žáci doma knih. Mým cílem je vyhodnotit, zda mají přítomné knihy v rodině nějaký vliv na čtenářství žáků. Domnívám se, že čím více knih mají doma, tím lepší mají děti vztah ke čtení.

Nejčastěji kroužkovanou odpovědí je možnost *d) Hodně knih (velká knihovna)*, kterou zakroužkovalo 34,5 %, to je 40 žáků.

Druhou nejčastěji kroužkovanou odpovědí byla možnost *c) Dost knih (malá knihovna)*. Tuto odpověď si vybralo 30,2 %, to je 35 žáků.

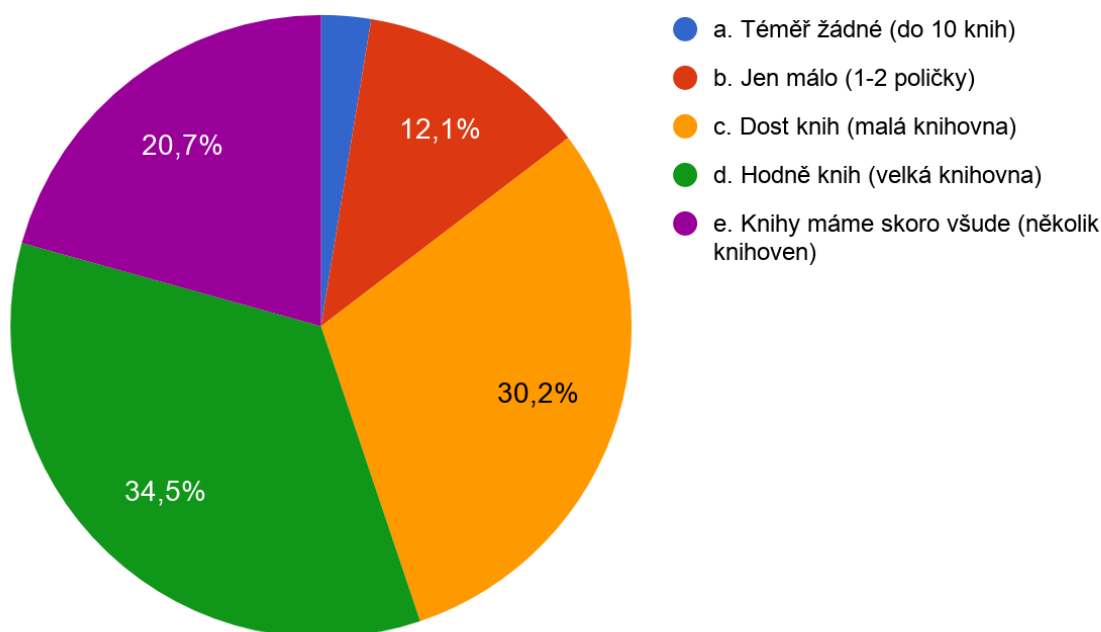
Třetí nejčastější vybranou možností je odpověď *e) Knihy máme skoro všude (několik knihoven)*. Tu si vybralo 20,7 %, to je 24 žáků.

Málo knih má doma 14 žáků, to je 12,1 % žáků, kteří zakroužkovali možnost *b) Jen málo (1-2 poličky)*.

Odpověď *a) Téměř žádné* si vybralo 2,6 %, to jsou pouze 3 žáci.

Obr. 24 - Grafické znázornění otázky č. 15

Otázka č. 15 - Kolik máte doma knih?

Zdroj: Vlastní zpracování

V druhé části otázky opět porovnávám žáky z jednotlivých škol mezi sebou. V této otázce předpokládám, že nejvíce knih mají doma žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky oproti žákům z běžných základních škol.

Odpověď *a) Téměř žádné (do 10 knih)* byla nejméně kroužkovanou odpovědí u této otázky. ZŠ K Sídlišti a gymnázium nezakroužkovali žádnou odpověď, pouze ZŠ Nepomucká jsou 3 žáci (1 dívka 2 chlapci), kteří nemají doma téměř žádné knihy.

Druhou nejméně kroužkovanou odpovědí je možnost *b) Jen málo (1-2 poličky)*. Nejvíce zakroužkovaných odpovědí a tudíž i málo knih mají doma žáci ze ZŠ Nepomucká 15,2 %, to je 7 žáků, z toho 4 dívky a 3 chlapci. Žáků ze ZŠ K Sídlišti, kteří mají málo knih je 11,5 %, to jsou 3. Žáci s nejmenším počtem knih je na Gymnáziu prof. Jana Patočky, kde jsou celkem 4.

Třetí odpověď byla procentuálně velmi vyrovnaná. Dost knih, neboli takovou malou knihovnu, mají nejvíce doma žáci ZŠ Nepomucká 32,6 %, to je 15 žáků, z toho 9 dívek a 6 chlapců. Žáci z Gymnázia prof. Jana Patočky zakroužkovali tuto odpověď z 29,5 %, to je 13 žáků, z toho 8 dívek a 5 chlapců. Nejméně zakroužkovaných odpovědí mají žáci ze ZŠ K Sídlišti 26 %, to je 7 žáků, z toho 4 dívky a 3 chlapci.

Odpověď *d) Hodně knih (velká knihovna)* kroužkovali nejvíce žáci ze ZŠ K Sídlišti 46,2 %, to je 12 žáků, z toho vyrovnaně 6 dívek a 6 chlapců. Stejně jako v předchozí odpovědi, mají žáci gymnázia 29,5 % a žáci ZŠ Nepomucká 32,6 %.

Poslední odpověď kroužkovali žáci, kteří mají doma knihy skoro všude. To znamená, že mají několik knihoven a jsou tak knihami obklopeni. Nejvíce knih mají doma žáci gymnázia 31,8 %, to je 14 žáků, z toho 10 dívek a 4 chlapci. Žáci na ZŠ K Sídlišti zakroužkovali tuto odpověď z 15,4 %, to jsou 4 žáci, 1 dívka a 3 chlapci. Procentuálně nejméně odpovědi zakroužkovali žáci ZŠ Nepomucká 13,0 %, to je 6 žáků, z toho 4 dívky a 2 chlapci.

Tabulka č. 12 - Rozdíl mezi školami

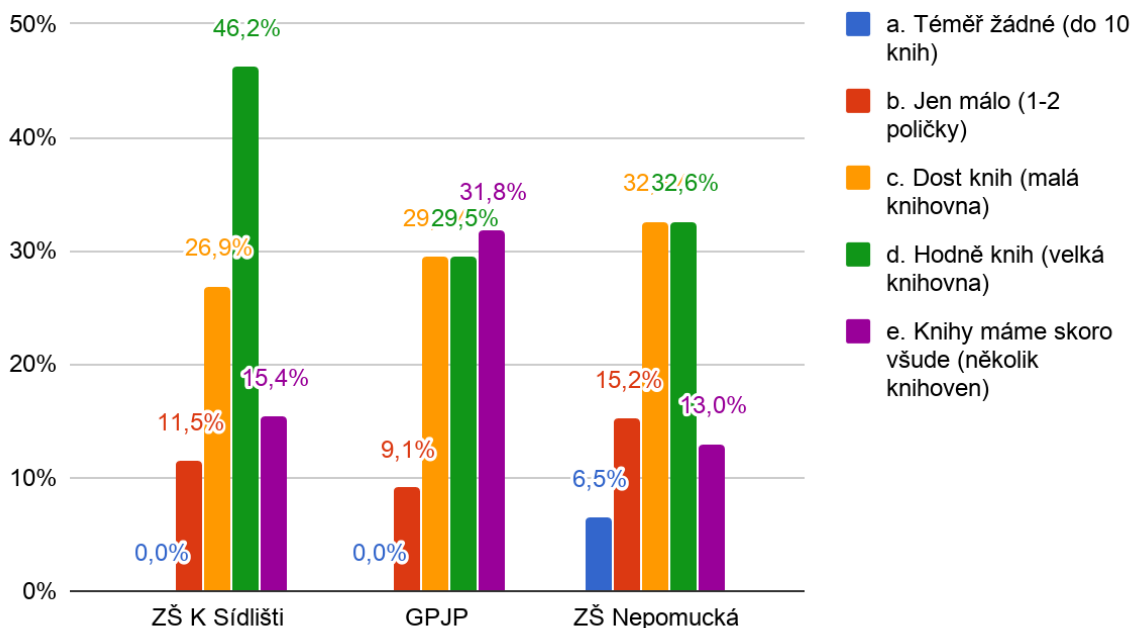
Otázka č. 15 - Kolik máte doma knih?	ZŠ K Sídlišti	GPJP	ZŠ Nepomucká
a. Téměř žádné (do 10 knih)	0,0 %	0,0 %	6,5 %
b. Jen málo (1-2 poličky)	11,5 %	9,1 %	15,2 %
c. Dost knih (malá knihovna)	26,9 %	29,5 %	32,6 %
d. Hodně knih (velká knihovna)	46,2 %	29,5 %	32,6 %
e. Knihy máme skoro všude (několik knihoven)	15,4 %	31,8 %	13,0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 25 - Grafické znázornění tabulky č. 12

Otázka č. 15 - Kolik máte doma knih?

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 16 - Jaká kniha se ti líbila v posledním roce? Čím tě zaujala?

ZŠ K Sídlišti

Na této základní škole jsem dotazník pokládala celkem 26 žákům, z toho 12 dívkám a 14 chlapcům. V této třídě čtou knihy alespoň v omezené míře všichni žáci. Zde jsou přesně na polovinu rozděleni žáci, které knihy baví, a které již tolik nebaví (tabulka č. 1). Chlapce dokonce knihy baví trochu více než dívky, celkem 8 chlapců uvedlo, že je knihy docela baví a dívky pouze 3. Zároveň čtení knih moc nebaví 7 dívkám a 5 chlapcům

Chlapci

Otevřené odpovědi chlapců jsou velice zajímavé, jak jsem již zmínila, v této třídě je 14 chlapců, ovšem pouze 12 vyplnilo otevřené odpovědi. Tito 2 chlapci v předchozích otázkách uvedli, že je čtení knih baví a někdy si čtou, předpokládám tak, že si třeba jen nemohli na žádnou knihu vzpomenout.

Výběr knih je opravdu široký a objevují se zde zajímavé tituly. Co se týče žánrů knih, většina chlapců psala knihy z oblasti sci-fi, fantasy, dobrodružné, horor nebo válečné. Tento výběr potvrzuje mou teoretickou část práce, kde se okrajově zabývám oblíbeností žánrů.

V této otázce se většinou neopakují stejné knihy, většina chlapců opravdu psala knihy, které je zaujaly. Ovšem jen málo chlapců popsalo, proč je knihy zaujaly. Nyní vypíšu ty nejzajímavější odpovědi. Všechny odpovědi žáků jsem se rozhodla přepisovat doslovně i s pravopisnými chybami.

“Alchimista - četl jsem ji v angličtině, zaujala mě směsicí dobrodružství a fantasy, když jsem přečetl jednu stránku, musel jsem další.”

“Robokalypsa - zajímavý komplexní příběh (sci-fi)”

“The walking dead. Svým obsahem.”

“Metro 2033 - zajímavý příběh z netradičního prostředí”

“Deník malého poseroutky - Zaujala mě další “dobrodružství”, kterých si Greg prošel.”

“Běž, chlapče, běž! - kniha je z období války a o tomto období rád čtu, proto mě taky zaujalo”

“Tankový prapor - díky tomu jak to bylo humorné”

Dívky

Dívek je na ZŠ K Sídlišti celkem 12, pouze 2 dívky se rozhodly tuto otázku nevyplňovat. Výběr knih u dívek je také velmi zajímavý. Objevují se zde různé žánry, nejčastěji ale románové příběhy, sociální příběhy, dále také historické a dobrodružné knihy. Dívkyčastěji a velice obsáhle popisovaly, proč je kniha zaujala, toho si velice cením. Níže vypsané odpovědi žáků opět nijak neupravuji.

“Sopiina volba (o osudech z 2. světové války)”

“čtu tolik knih, že si na názvy prostě nevzpomínám, ale bylo to něco s ostrovem, brečela jsem u ní jak nikdy”

“Girl online - vypovídá o životě v mém věku, takže jsem se v tom našla”

“Malý princ zaujala mně na knize zasněnost, která v ní byla.”

“V Ringu -> byla o bývalé vrcholové sportovkyni a boxerovi. Hrozně se mi líbilo jak dbali na to co jedí, aby svému tělu dopřáli to nejlepší, a že i po těžkém úrazu se hlavní hrdinka dokázala znovu postavit na nohy.”

“Petr a Lucie Líbilo se mi to téma, o čem to bylo, takže válka.”

“Dívka ve vlaku”

Gymnázium prof. Jana Patočky

Na Gymnáziu prof. Jana Patočky byly 2 třídy celkem o 44 žácích. Z toho bylo stejně 22 dívek a 22 chlapců. Z předchozích otázek jsem zjistila, že žáci na gymnáziu mají ke čtení kladnější vztah než žáci běžné základní školy. U otázky č. 1 - Baví Tě čtení knih

jsem zjistila, že odpověď a) *Ano, moc mě čtení knih baví*, zakroužkovalo 27,2 % žáků z gymnázia. To je průměrně o 2krát více než zakroužkovali žáci na běžné základní škole. Odpověď b) *Docela mě čtení knih baví* zakroužkovali také nejvíce žáci gymnázia 40,9 % žáků. U otázky č. 2 - Jak často čteš knihy ve volném čase, odpovídali žáci gymnázia nejčastěji, že si a) *Čtu si každý den* z 18,2 % nebo b) *Čtu si tak dvakrát týdně* z 20,5 %. Naopak žáci z běžné základní školy si čtou jen někdy nebo když musí.

Chlapci

Celkem zde bylo 22 chlapců, pouze 2 z nich se rozhodli tuto otázku nevyplňovat. Zde jsou odpovědi velmi různorodé, chlapci na gymnáziu mají velmi různorodé typy knih. Nejčastějšími žánry jsou dobrodružné, sci-fi, fantasy a historické knihy. Kniha, která zaujala chlapce nejvíce a nejčastěji je *Stařec a moře*. Tu zapsali celkem 4krát. Dále se knihy již tolikrát neopakují. Z toho usuzuji, že kniha je možná povinnou četbou. Níže vypsané odpovědi žáků opět nijak neupravuji.

“Byla to povídka Proměna od Josefa Kafky. Zaujala mě mými smíšenými pocity a lehkostí se vžít do situace.”

“Proměna Strašně mi přijde vtipná a velmi originální.”

“Válka s mloky, líbila se mi, protože byla zábavná a naučná, protože nás totiž autor varuje před fašismem a rasismem.”

“Všechny tři díly Metra”

“Stařec a moře - líbila se mi příběhem, ale zklamal mě konec”

“Havran Alan Edgar Poe Zaujala mě svým pochmurným příběhem.”

“Padlí andělé: kniha mě zaujala tím že podle mě poměrně přesně vystihla jak by lidstvo reagovalo, kdyby na zem přišli andělé.”

“Erotický magazín”

Dívky

Dívek bylo na této škole stejně jako chlapců, tedy 22. Všechny na tuto otázku odpověděly. Zajímavé je, že dívky mají úplně odlišný výběr oblíbených knih, než chlapci. Ti často píšou stejné knihy, jako u otázky č. 17. Zaujme je tedy většinou naposledy čtené knihy. Naopak dívky volí úplně jiné knihy. U nich opět převládají románové příběhy, sociální příběhy, historické, fantasy, a také dobrodružné knihy. Žádná kniha se neopakovala. U žáků gymnázia je velmi těžké vybrat zajímavé odpovědi, dívky se velmi rozepsaly a všechny

odpovědi byly zajímavé. Je vidět, že se u odpovědí zamyslely. Zároveň je výběr jejich knih velmi pozoruhodný, jsou tam i složité tituly, které bych nečekala u žáků kvarty.

“Lod’ mezi hvězdami - kniha byla o vesmíru. Bylo v ní mnoho zápletek a byla velice čtivá a snadno pochopitelná. Celá kniha se odehrávala z pohledu teenagerů až mladých dospělých a nechyběla zde ani romantika.”

“Skleněný trůn -> tím, že jeto fantasy, má historické prvky + prvky dív. románů”

“Líbila se mi Koruna což je pokračování Dcery ze série Selekce. Líbí se mi protože je to velmi čtivě a mám psát, že postavě rozumím.”

“V posledním roce se mi líbila anglická kniha Groceling, kterou jsem četla v aj. Zaujala mě dojemným ale krásným příběhem a skvělým fantasy příběhem a nápadem obecně.”

“Rozdělení časem (Julie Cross) -> cestuje se tam v čase a protože jsem velký fanoušek seriálu Doctor Who, tak miluju každou zmínku o cestování v čase + je velice dobře napsaná a bavila mě”

“Líbila se mi My děti ze stanice ZOO -> varování, jak neskončit”

“Hvězdy mezi Sluncem - dobře napsána, procítěná, pravdivá”

“Tajná válka Coco Chanel - Zaujala mě její historií, o které jsem do doby, než jsem si knihu přečetla, nevěděla.”

ZŠ Nepomucká

Na této základní škole dotazník vyplnilo celkem 46 žáků ze dvou tříd, celkem 22 dívek a 26 chlapců. Z otázek zatím vyplývá, že ve třídě čtou skoro všichni žáci. Ovšem na této škole je zatím nejvíce žáků, které čtení nebaví nebo se mu nevěnují. U otázky č.1 - Baví Tě čtení knih? zakroužkovalo celkem 17, % d) *Ne, vůbec mě čtení knih nebaví*. V ostatních školách byl počet odpovědí nižší. Zároveň žáci z této školy otázky č. 2 - Jak často čteš knihy ve svém volném čase? zakroužkovali odpověď e) *Nečtu knihy* 6,5 %. U obou těchto otázek měli vždy největší počet zakroužkovaných odpovědí. Z toho usuzuji, že žáci ze ZŠ Nepomucká mají čtení rádi nejméně z mého výzkumného vzorku.

Chlapci

Chlapců bylo v obou třídách dohromady 24, první otevřenou otázku se rozhodli nevyplnit 3 chlapci. V předchozích otázkách se odpovědi chlapců často opakovali a psali několikrát jednu knihu, v této škole se ovšem odpovědích tolik neopakují. Žánrově je výběr stejný jako v předchozích školách u chlapců, převládají tedy žánry dobrodružné,

sci-fi, fantasy, horor nebo historické. Jeden z chlapců asi špatně pochopil zadání otázky, a jako poslední knihu uvedl: *Leták na nosnost výtahu*". Proč se mu líbil ovšem neuvedl. Ostatní odpovědi již byly v pořádku, ovšem velmi stručné.

"Memento - velmi zajímavý příběh."

"Jak jsem (vy)hrál válku autora nevím"

"Robinson Kruso zaujala mně tím že byla napínavá!

"Kra Zaujal mě děj"

"Bílá Smrt -> příběhem a životem ruského odstřelovače"

"Safírové oči Byla velice poutavá a zajímavá až do konce"

"Trhlina - slovenský horor, děsivý příběh založen na skutečných událostech"

"Metro 2033 a první Stalker"

"1000 zajímavostí z historie - Zaujalo mě, protože obsahovalo některé historické události, které já jsem se ve škole ještě neučil"

"Lev Gressman - Mágové zaujala mě, protože se tam prolínal svět fantasy s reálnými problémy"

Dívky

Dívek bylo ve třídách celkem 22, z toho 4 v dotazníku nevyplnily žádné informace u otevřených otázek. Odpovědi dívek byly na tuto otázku velmi stručné, často pouze jednou větou popsané nebo nevyplněné. Pokud se dívky rozhodly otázku nevyplňovat, tak se některé snaží vysvětlit proč. Ve dvou případech jsem zde našla odpověď „nevím“, jedna dívka napsala: *"Žádná mě nikdy nezaujala"*, tato dívka se v celém dotazníku staví velmi negativně ke čtení. Uvedla, že nečte knihy, a že ji to nebaví, zároveň ji nebaví knihy z doporučené četby. Doma si její rodiče nečtou a zároveň jí nikdy nebylo předčítáno, také netuší, jaké mají její rodiče vzdělání. Toto byl asi nejvíce negativní dotazník nejen z této školy, ale ze všech dotazníků. Knihy, které si dívky vybraly, jsou opět stejných žánrů, jaké si vybraly dívky ze ZŠ K Sídlišti nebo z gymnázia. Převládají románové příběhy, historické, sociální a dobrodružné knihy, které mají rádi i chlapci. Žádná kniha se v odpovědích nevyskytovala dvakrát. Níže jsou nejzajímavější odpovědi.

"John Green - Hvězdy nám nepřály a hledání Aljašky. Líbilo se mi, o čem byly."

"Alenka v říši zombie - bylo to zajímavé"

"Asi cesta do středu země, líbí se mi dobrodružné knihy"

"Říkejte mi Tiny - Je to moje oblíbená zpěvačka, herečka a modelka!"

"Harry Potter = mám ho hrozně ráda, tak proto."

“Deník mimoňky, zaujalo mě všechno a hlavně ten děj.”

“The Bachelorgg - Byla to kniha o něčem jiném, než jsem zvykla. Byla v Angličtině s obtížnějším textem.”

“Padesát odstínů šedi :) četla jsem jí díky filmu”

“Dívka ve vlaku Napínavá, Zábavná, Čtivá”

“tíha vesmíru - jak jsou úplně odlišný”

“Deník Anny Frankové že si ho psala sama malá holka tak jak to cítila.”

“Poslední kniha se mi líbila Romeo a Julie, zaujala mě tím, že to bylo opravdu romantické...”

Otázka č. 17 - Jakou knihu jsi četl naposledy? Uved' název a autora.

ZŠ K Sídlíšti

Chlapci

U této otázky se odpovědi chlapců již velmi často opakovali, ale i tak jsou odpovědi velice zajímavé a cenné. Žánrově jsou knihy velmi podobné, jako u otázky č. 16. Opět válečné, sci-fi nebo dobrodružné tituly.

Nejčastěji psanou knihou byl Tankový prapor od Josefa Škvoreckého, který napsalo celkem 5 chlapců. Tato kniha se již vyskytla v předchozí otázce. Předpokládám tak, že to mohl být titul, který dostali žáci k přečtení v rámci povinné četby. Často se vyskytoval také Pán prstenů (různé díly) od J. R. R. Tolkiena. Nyní vypíšu nejzajímavější tituly, které se neopakovaly.

“Pět lekcí o životě a bohatství, které mi dal jeden milionář. AUTOR: Richard Paul Evans”

“Zaklínač - Čas Opovržení Anorzej Sapkowski”

“Metro 2034 Dimitri Glukhavsky”

“Každý má svou lajnu - Autora nevím :(“

Dívky

U této otázky se 3 dívky rozhodly neodpovídat, ovšem nejsou to totožné dívky jako v předchozí otázce. Žánrově jsou si knihy opět podobné jako v otázce č. 16. Dokonce se často opakují stejné tituly knih, které dívky zaujaly v posledním roce.

Chlapci v předchozí otázce často uváděli Tankový prapor, tuto knihu zde také zmínila jedna dívka. To mne jen utvrzuje v tom, že to byla povinná četba. Další odpovědi byly úplně jiné a žádné dívky neměly zapsanou stejnou knihu.

“Rose - Stephan King”

“John Green - Papírová města”
“Deník Anny Frankové (ještě čtu)”
“S nikým nechodím a nejsem cvok”

Gymnázium prof. Jana Patočky

Chlapci

Otázku vyplnili všichni chlapci. To mne překvapilo, neočekávala jsem, že si všichni budou pamatovat, co četli. Výběr knih, které žáci v této otázce napsali, odpovídá ve většině případech povinné četbě, která je zadávána na tomto gymnáziu.

Nejčastěji chlapci psali, že četli naposledy Stařec a moře - Ernest Hemingway a Čik - Wolfgang Herrndorf. Další knihy jsou často historické, fantasy nebo dobrodružné, opět odpovídají žánrům, které mají rádi ve většině případů chlapci.

“KAREL ČAPEK, Válka s mlouky, Praha 1993”
“Naposledy jsem četl Jámu a kyvadlo a další povídky od Edgara Allana Poa.”
“Harry Potter a Vězeň z Azkabanu - J.K.Rowlingová”
“Proměna - Franz Kafka”
“Stoletý Stařík - Jonas Jonasson”
“Zelené pahorky Africké - Ernest Hemingway”
“Máj - Karel Hynek Mácha”
“Hamlet W. Shakespeare”
“George Orwell - 1984”

Dívky

Na otázku opět odpověděly všechny dívky. Jejich odpovědi se od otázky č. 16 lišily, ovšem byly podobné jako odpovědi chlapců z jejich školy z předchozí otázky, většina knih byla totiž klasickou literaturou z povinné četby. Nejčastěji dívky zapsaly knihu Maryša - Alois a Vilém Mrštíkovi, kterou zapsalo celkem 6 dívek. U této knihy 2 z toho navíc dodaly, že to je povinná četba. Knihu, kterou zapsaly 3 dívky je Proměna - Franz Kafka. Další zajímavé tituly jsou:

“ Jáma a kyvadlo Edgar Allan Poe”
“Hamlet William Shakespeare”
“Dům hrůzy a mlhy od Sarah J. Maas”
“Lekce lásky Jacqueline Wilsonová”
“Na západní frontě klid, Remarque Erich Maria”

ZŠ Nepomucká

Chlapci

Na tuto otázku odpověděli chlapci všichni. Spousta odpovědí u této otázky je stejná jako u předchozí otázky. Všimla jsem si, že chlapci často píšou knihy, které odpovídají svým žánrem titulům, které jsou typické pro povinnou četbu. Moji domněnku pak potvrzují vyskytující se stejné odpovědi dívek, které v této otázce napsaly stejné knihy. Jedná se o: Romeo a Julie - William Shakespeare, Deník Anny Frankové, Bylo nás pět - Karel Poláček, Máj - Karel Hynek Mácha, Stařec a moře - Ernest Hemingway a Občanský průkaz - Petr Šabach. Rozhodla jsem se dále vypsát pouze knihy, které se neopakují jako v otázce č. 16 a nejsou typické pro povinnou četbu:

“Postřižiny - Bohumil Hrabal”

“Deník malého poseroutky - Jeff Kinney”

“Otec Goriot - Honore de Balzac”

“Ostrov v Ptačí ulici Roald Dahl”

“Kulička - Gay de Maupassaut”

Dívky

U dívek je zajímavé, že jejich odpovědi se nikdy neshodují s otázkou č. 16, naopak chlapci mají často obě dvě otevřené odpovědi stejné. Tuto otázku se rozhodly nezodpovědět 4 dívky, ty stejné jako v předchozí otázce. Knihy v tomto výběru jsou žánrově opět velmi podobné knihám v předchozích odpovědích dívek, ovšem poprvé jsou zde i rádoby vtipné odpovědi: *“zeleninová kuchařka”*, *“učebnici češtiny - Zdeňka Krausová”*. Dívky, které se rozhodly neodpovídat buď neodpověděly vůbec, nebo napsaly: *“To už si nepamatuju xD”*, *“Nikdy jsem žádnou knihu nečetla”*. Jak jsem psala výše u chlapců, často se u obou pohlaví opakují stejné knihy, které jsou typickými tituly k povinné četbě. Níže jsou vypsány nejzajímavější odpovědi, které podle mého názoru nepatří do povinné četby:

“Zlodějka knich - markus Zusak”

“Rozmarné léto - Vladislav Vančura”

“Apollo 13 - autora nevím”

“A Christmas Carol - Charles Dickens”

“Jeden z nás lže - Karen M Mc Mannsová”

Diskuze

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaké faktory ovlivňují čtenářskou gramotnost žáků devátých tříd, a zároveň zjistit, jak velký mají žáci zájem o čtení. Ráda bych vyvrátila nebo potvrdila tyto hypotézy:

- Pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky.
- Nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina.
- Žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih.
- Na gymnáziu je více žáků, které věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole.

V bakalářské práci kladu důraz hlavně na vliv rodiny. Domnívám se, že rodina má největší vliv na čtenářskou gramotnost. Mou představou je, že dítě, které vyrůstá v rodině, kde je čtení přirozenou součástí trávení volného času, má větší předpoklady k tomu, že se bude v budoucnu věnovat čtení. S rodinou souvisí tyto hypotézy: pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky, a nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina.

Abych dokázala vyhodnotit tyto hypotézy, sestavila jsem dotazník, který obsahuje otázky související s rodinou, se školou a se žákem obecně. S rodinou souvisí čtyři otázky č. 12 - č. 15. První otázka, která se týká rodiny, je č. 12 - Četli ti doma rodiče, když jsi byl malý/á? Toto je pro mne opravdu důležitá otázka. Z odpovědí jsem zjistila, že svým dětem v dětství předčítalo 74,1 % rodičů a jen někdy předčítalo 17,2 % rodičů. Celkem by se tak dalo říci, že 91,3 % rodičů svým dětem v dětství alespoň někdy předčítalo knihy. Naopak žáků, kteří v první otázce odpověděli, že je baví čtení knih, je o dost méně. Zjistila jsem totiž, že pouze 15,5 % žáků baví čtení knih a čtení většinou baví žáků 37,1 %. To je celkem 52,6 % žáků, u kterých by se dalo říci, že je baví čtení knih. Hypotéza, pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky, se tedy nepotvrdila. Jelikož žáků, které baví čtení knih, je méně, než rodičů, kteří jim předčítali. U této hypotézy si zároveň uvědomuji, že není možné předpokládat, že budou v budoucnu číst všechny děti, kterým bylo v dětství předčítáno. To by bylo velice jednoduché. Vztah ke knihám ovlivňuje spousta faktorů a správně motivující rodinné prostředí je pouze jedním z nich.

Druhou hypotézou, která se týká rodiny, je předpoklad, že nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina. Tato hypotéza souvisí se všemi otázkami, které se týkají rodiny (č. 12 - č. 15). Otázka č. 13 - Čtou si doma tvoji rodiče knihy je velice důležitá pro zjištění, zda právě rodinné prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, je klíčové

pro to, aby dítě v budoucnu četlo. V teoretické části se zabývám rodinou a jejím vlivem na čtenářskou gramotnost u dětí. Věříšová a kol. (2007) uvádí, že rodina má až trojnásobně vyšší význam v určování čtenářských návyků než škola. Zároveň Chaloupka (1995) udává, že dítě, co vidí doma, tak to později napodobuje. Je tedy dokázáno, že rodina má opravdu velký význam pro vztah dítěte s knihou a pro správnou čtenářskou gramotnost. V otázce č. 13 jsem při porovnávání žáků a rodičů zjistila, že žáci, kteří zakroužkovali v otázce č. 1 - Baví tě čtení knih? odpovědi a) *Ano, moc mě čtení knih baví* bylo 15,5 % a odpovědi b) *Docela mě čtení knih baví* 37,1 %, je celkem 52,6 % žáků, které baví čtení knih. Naopak rodičů, kteří si doma čtou je celkem 68,1 %. Dalo by se tak říci, že většina dětí, která má rodiče čtenáře, si také doma čte. Moje hypotéza, že rodina je nejdůležitějším faktorem pro rozvoj čtenářské gramotnosti, se zatím zdá být pravdivá.

Další otázka, která souvisí s druhou hypotézou, je otázka č. 14 - Jaké mají tvoji rodiče nejvyšší dosažené vzdělání? U této otázky předpokládám všeobecně známý fakt, že ve vzdělanějším prostředí je více dětí, které čtou. Výsledek mé otázky je takový, že nejvíce rodičů žáků z mého výzkumného vzorku, má vystudovanou vysokou školu, matky celkem ze 41,4 %, to je 48 matek, a otcové 37,1 %, to je 43 otců. Výše jsem psala, že čtení baví 52,6 %, takže by se dalo říci, že většina žáků, kteří čtou, má také vysokoškolsky vzdělané rodiče.

Poslední otázka týkající se rodiny a vlivu rodinného prostředí je č. 15 - Kolik máte doma knih? U této otázky mě překvapilo, že nejčastěji kroužkovanou odpovědí byla možnost d) *Hodně knih (velká knihovna)*, kterou zakroužkovalo 34,5 %, to je 40 žáků. Možnost c) *Dost knih (malá knihovna)*. Tuto odpověď si vybralo 30,2 % žáků. Dále pak možnost e) *Knihy máme skoro všude (několik knihoven)*, vybralo 20,7 %, to je 24 žáků. Ze všech škol tuto odpověď nejčastěji kroužkovali žáci gymnázia a to ve 31,8 %, to je 14 žáků. Tito žáci tak mají doma knihy skoro všude a mají několik knihoven, jsou tak knihami obklopeni. To je skvělé prostředí pro tvoření vztahu ke knihám. Ovšem nic se nemá přehánět, to tvrdí Chaloupka (1995), který se domnívá, že když je prostředí moc motivující může dojít k přesycení, které vede k dětskému vzdoru. Žáků, kteří mají doma takové množství knih je 85,4 %, žáků, které baví čtení, je celkem 68,1 %. Z toho vyplývá, že motivující prostředí, může být vhodným prostředkem, který bude motivovat děti ke čtení.

Hypotéza, že nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje dětské čtenářství, je rodina, je tedy potvrzena. Z otázek týkajících se rodiny vyplývá, že motivující prostředí bohaté na knihy může být skvělým prostředkem pro vytvoření správného čtenářského návyku. Zároveň rodiče, kteří mají dosažené vysokoškolské vzdělání jsou pro své děti správným příkladem.

V případě dalšího výzkumu by jistě bylo vhodné zaměřit se na rodinu také z jiného úhlu a vyzpovídat rodiče, jak oni vidí důležitost výchovy dětí ke čtení a ke zlepšení čtenářské gramotnosti.

Další hypotéza se již netýká rodiny, ale volného času žáků. Ráda bych vyvrátila nebo potvrdila tvrzení, že žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih. Pro tuto hypotézu jsem do dotazníku vložila otázku (č. 6), kde mě zajímá, co žáci rádi dělají ve svém volném čase. Z výsledků této otázky jsem zjistila, že žáci raději tráví svůj volný čas na internetu nebo venku s kamarády. Čtení bylo až a posledním místě a jako jediné dostalo nejhorší průměrnou známku 3,1. Z této otázky je tak jasné, že se moje hypotéza potvrdila a žáci raději tráví svůj volný čas jinak než čtením knih. Domnívám se, že je to z toho důvodu, že čtení dnes není tak zajímavé a "in". Nyní ho nahrazují mnohem zajímavější, a ne tak náročné činnosti, jako je již zmíněný internet. S ním jdou ruku v ruce sociální sítě. Děti tak, dle mého názoru, raději tráví čas koukáním do telefonu než čtením. Troufám si říci, že je to dáno dnešní uspěchanou dobou, kdy spoustu činností a aktivit nahradily sociální sítě. Na časově náročnou aktivitu jako je čtení již bohužel není čas.

U poslední hypotézy se snažím potvrdit nebo vyvrátit fakt, že na gymnáziu je více žáků, kteří věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole. U většiny otázek jsem pro tuto hypotézu vložila tabulku a její grafické zpracování, které obsahují rozdíl výsledků podle jednotlivých škol. Již z první otázky bylo jasné, že žáky gymnázia čtení knih baví více než žáky z běžné základní školy. Dále se ukázalo, že žáci na gymnáziu si čtou častěji každý den (otázka č. 2). Zároveň žáky na gymnáziu nejvíce bavily knihy z povinné četby (otázka č. 8). Žáci na gymnáziu také navštěvují knihovnu více než žáci z běžné základní školy (otázka č. 9) a chodí tam nejčastěji 1-2krát měsíčně (otázka č. 11). Z těchto výsledků tak vyplývá, že moje hypotéza: na gymnáziu je více žáků, kteří věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole, je pravdivá.

Ráda bych do své práce zařadila možné doporučení po rodiče a pro učitele, které by mohlo pomoci ke zlepšení čtenářské gramotnosti žáků:

Doporučení pro učitele:

- Zjistit, jak děti baví knihy z doporučené četby, případně vylepšit a aktualizovat povinnou literaturu.
- Do povinné četby zařadit více knih, které jsou společné pro obě pohlaví - např. dobrodružný žánr nebo fantasy.
- Udělat seznam knih zvlášť pro dívky a pro chlapce, to z důvodu oblíbenosti jiných knižních žánrů u obou pohlaví.

- Více se bavit o čtení - brát v potaz, že čtení a čtenářská gramotnost není samozřejmost. Dnes je bohužel spousta aktivit, které děti baví více a odvádí tak jejich pozornost.

Doporučení pro rodiče:

- V dětství dětem předčítat a společně trávit co nejvíce času aktivitami, které nějak souvisí se čtením.
- Věnovat dětem více času společnému čtení knih.
- Naučit děti chodit do knihovny - ukázat jim, co vše mohou v knihovně dělat, a co tam mohou najít.

Závěr

V bakalářské práci jsem se rozhodla zmapovat a zanalyzovat faktory, které ovlivňují čtenářskou gramotnost žáků devátých tříd. Mým cílem tak bylo zjistit určité souvislosti týkající se čtenářské gramotnosti, dále jaké faktory ovlivňují míru této gramotnosti, a jak moc na ni mají vliv. V teoretické části jsem se proto zaměřila hlavně na působení rodiny, mateřské školy, základní školy a vlivu působení elektronických médií, jako je televize, internet a sociální sítě. Abych ověřila teoretické poznatky v praxi, zařadila jsem do své práce praktický výzkum. Ten jsem prováděla u žáků devátých ročníků na ZŠ K Sídlišti, ZŠ Nepomucká a Gymnáziu prof. Jana Patočky. Celkem jsem sesbírala od žáků 116 dotazníků, z toho bylo 56 dívek a 60 chlapců. Před začátkem práce jsem si sestavila hypotézy, které jsem tímto dotazníkem chtěla potvrdit nebo vyvrátit.

První hypotéza: Pokud rodiče četli dítěti v dětství knihy, má dítě v budoucnu větší čtenářské návyky. Tuto hypotézu se mi nepodařilo potvrdit. Jelikož jsem z výsledků mého dotazníku zjistila, že bylo více rodičů (91,3 % rodičů), kteří svému dítěti v dětství předčítali, než je žáků, kteří se nyní věnují čtení a baví je (52,6 % žáků).

Druhá hypotéza: Nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje čtenářskou gramotnost dětí, je rodina. Tuto hypotézu se mi podařilo potvrdit. Z výsledků dotazníkového šetření jsem zjistila, že faktorem ovlivňujícím čtenářskou gramotnost je motivující rodinné prostředí, které jde dítěti příkladem, a také vzdělané prostředí, ve kterém je dítě obklopené knihami. To vše jsou důvody, proč se bude dítě v budoucnu věnovat čtení, bude mít správné čtenářské návyky a čtenářskou gramotnost.

Třetí hypotéza: Žáci raději tráví svůj volný čas jinak, než čtením knih. Tento předpoklad se mi také podařilo potvrdit. Žáci se raději věnují internetu, chození ven s kamarády, sportu nebo kreativním činnostem, než čtení. To se nacházelo v míře nejoblíbenějších činností na posledním místě.

Čtvrtá hypotéza: Na gymnáziu je více žáků, které věnují čtení svůj volný čas, než na běžné základní škole. Poslední hypotézu se mi také podařilo potvrdit. Z dotazníků, které jsem porovnála mezi sebou, jsem zjistila, že žáci Gymnázia prof. Jana Patočky mají ke knihám lepší vztah, častěji se věnují čtení, zároveň více docházejí do knihovny a baví je knihy z doporučené četby.

Z výsledků dotazníků jsem také zjistila, že čtení žáky poměrně baví, ovšem pouze málo z nich mu věnuje pravidelně svůj čas. Největší procento žáků si čte jen někdy, nebo když si číst musí, např. kvůli povinné četbě do školy. Ovšem ve škole si již žáci o čtení nepovídají, a také je nebaví knihy z povinné četby. Dále jsem zjistila, že je velký rozdíl

v žánrech, které čtou dívky, a které chlapci. Dívky zajímají dívčí romány, naučné encyklopedie, poezie, drama, detektivky, psychologické romány, deníky, kuchařky a autobiografické romány. Chlapci dávají přednost historickým příběhům, sci-fi, hororům, komiksům a humorným příběhům. Obě pohlaví pak stejně zaujmou dobrodružné příběhy a žánr fantasy. Dále žáci navštěvují knihovnu jen občas, pouze málo z nich do ní dochází pravidelně, většina těchto žáků si v ní vybírá knihy, které si půjčí. Z otevřených otázek jsem zjistila, že většina žáků měla nějakou knihu, která je zaujala. Zároveň dokázali popsat proč. V těchto odpovědích mne dále překvapilo malé množství pravopisných chyb.

Z výsledků dotazníku jsem spokojená. Potěšilo mne, že děti se čtení věnují, ačkoliv to není v tak velké míře, jak by bylo vhodné. Při budování čtenářské gramotnosti je důležité, aby tato náročná práce začala u rodiny, dále aby se škola co nejvíce snažila s rodinou spolupracovat. Zároveň by měl být ve škole větší prostor pro čtení a povídání si o knihách. Žáci by se měli více dozvídat o důležitosti čtení a čtenářské gramotnosti, která s tím souvisí. Ovšem informovat pouze nestačí, je důležité děti zaujmout a ukázat jim, že čtení není ztráta času, ale naopak jeho skvělou výplní.

Seznam literatury

BALHAROVÁ, Kamila. Dyslexie a rozvoj čtenářské gramotnosti. *Komenský : odborný časopis pro učitele základní školy*. Brno: Academie Jana Amose Komenského, oblast Brno, 1873-, **140**(3), 42-47. ISSN 0323-0449.

BALHAROVÁ, Kamila. Rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků s dyslexií. *Řízení školy : odborný měsíčník pro ředitele škol*. Praha: ASPI Publishing, 2012, **9**(6), 31-33. ISSN 1214-8679.

ČUMPLOVÁ, Ludmila. Současnost a budoucnost školních knihoven v České republice. *Čtenář: měsíčník pro práci s knihou*. Praha: Academia, 2008, **60**(3), 75-79. ISSN 0011-2321.

ČUŘÍN, Michal a Petra BUBENÍČKOVÁ. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. ISBN 978-80-7405-327-6.

GEJGUŠOVÁ, Ivana. *Mimočitanková četba a cíle literární výchovy na základní škole: podíl doporučené četby na dětském čtenářství = Non-mandatory reading and goals of literary education at elementary schools : proportion of recommended reading within the children's actual reading*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-013-1.

HOMOLOVÁ, Kateřina. *Pedagogicko-didaktické a psychosociální aspekty pubescentního čtenářství*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-641-3.

HELŠUSOVÁ, Lenka. *Dětské čtenářství v současné společnosti z perspektivy sociologie vzdělání*. Liberec: Technická univerzita, 2012. ISBN 978-80-7372-936-3.

CHALOUPKA, Otakar. *Rodina a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-40-8.

CHALOUPKA, Otakar. *Škola a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-41-6.

CHALOUPKA, Otakar. *Takoví jsme my - čeští čtenáři: [průzkum nakladatelství Adonai]*. Praha: Adonai, 2002. ISBN 80-86500-53-5.

CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství*. Praha: Albatros, 1982. ISBN Neuvedeno.
KREJČOVÁ, Lenka, Zuzana BODNÁROVÁ a kol. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0600-0.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86898-01-6.

MICHALOVÁ, Zdeňka. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních*. 2., rozš. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-021-0.

PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: umíme ještě číst?*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-211-0608-6.

PISA 2009 assessment framework: key competencies in reading, mathematics and science. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2009. ISBN 978-92-64-05960-3.

Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002. ISBN 80-85851-14-8.

ŠVRČKOVÁ, Marie. *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti: výzkumná analýza a popis soudobého stavu*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011. ISBN 978-80-7464-020-9.

TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.

TOMKOVÁ, Anna, Radek MARUŠÁK a Jaroslav PROVAZNÍK. *Spolupráce dětí 1. a 2. stupně ZŠ při rozvoji čtenářské gramotnosti: manuál příkladů z praxe* [CD-ROM]. Praha: Univerzita Karlova, 2012. ISBN 978-80-7290-582-9.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize : (2007)*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 2011. ISBN 978-80-7294-515-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum (nakladatelství), 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VĚŘÍŠOVÁ, Irena, Květuše KRÜGER a Eva BĚLINOVÁ. *Kudy vede cesta ke čtenáři?: rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy*. Praha: GAC, 2007. ISBN 978-80-254-0669-4.

WILDOVÁ, Radka. Čtenářská gramotnost v evropském kontextu. *Pedagogika : časopis pro pedagogickou teorii a praxi*. Praha : Státní nakladatelství učebnic 1951-, 2012, **62**(1), 45-52. ISSN 0031-3815.

ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN 978-80-904449-7-3.

ZELINKOVÁ, Olga a Miloslav ČEDÍK. *Mám dyslexii: průvodce pro dospívající a dospělé se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál, 2013. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-262-0349-0.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Česká školní inspekce: *PIRLS* [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

Česká školní inspekce ČR: PIRLS [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS/Skolni-zpravy/Skoly-zapojene-do-mezinarodniho-setreni-ctenarske>

Česká školní inspekce ČR: Mezinárodní šetření PIRLS 2016 [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/PIRLS_2016_narodni_zprava/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1

Skipcr.cz: Březen - měsíc čtenářů 2018 [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/brezen-mesic-ctenaru/brezen-mesic-ctenaru-2018>

Noc s Andersenem [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

Skipcr.cz: Akce a Projekty [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/>

Skipcr.cz: Akce a Projekty [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/>

Celé Česko čte dětem: Poslání [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://celeceskoctedetem.cz/o-nas/poslani>

Čtení pomáhá: O projektu [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.ctenipomaha.cz/cs/o-projektu>

Rosteme s knihou: Aktivita kampaně [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.rostemesknihou.cz/cz/o-kampani/aktivita-kampane/>

Příloha č. 1

Dotazník

Jsi Holka / Kluk (Zakroužkuj)

1. Baví tě čtení knih? (Zakroužkuj)
  - a. Ano, moc mě čtení knih baví
  - b. Docela mě čtení knih baví
  - c. Čtení knih mě moc nebaví
  - d. Ne, vůbec mě čtení knih nebaví

2. Jak často čteš knihy ve svém volném čase? (Zakroužkuj)
  - a. Čtu si většinou každý den
  - b. Čtu si tak dvakrát týdně
  - c. Čtu si jen někdy
  - d. Čtu si jen, když musím (např. do školy)
  - e. Nečtu knihy
  - f. Něco jiného, napiš co: _____

3. Podle čeho si knihu vybíráš? (Zakroužkuj)
  - a. Na doporučení kamaráda
  - b. Na doporučení rodičů
  - c. Na doporučení učitelů
  - d. Podívám se o čem kniha je
  - e. Viděl/a jsem film a chci si přečíst i knihu
  - f. Byla to další kniha mého oblíbeného autora
  - g. Něco jiného, napiš co: _____

4. Povídate si ve škole se spolužáky o čtení knih? (Zakroužkuj)
  - a. Ano
  - b. Občas
  - c. Ne

5. Jaký žánr knih nejčastěji čteš? (Zakroužkuj klidně i více odpovědí)

- a. Pohádky
- b. Pověsti
- c. Poezie, básničky
- d. Dívčí romány
- e. Dobrodružné příběhy
- f. Historické příběhy
- g. Fantasy
- h. Sci-fi
- i. Horor
- j. Komiksy
- k. Humorné příběhy
- l. Naučné encyklopedie
- m. Něco jiného, napiš co: _____

6. Označuj následující činnosti. Na řádek před každou činností napiš známku podle toho, co ve volném čase děláš nejraději. Známku jako ve škole (od 1 do 5, kde je 1 - nejlepší a 5 - nejhorší)

- _____ tvořivé činnosti – např. malování, keramika, ruční práce
- _____ četba
- _____ televize
- _____ internet
- _____ hry na počítači
- _____ sport
- _____ nákupy
- _____ chození ven s kamarády
- _____ lenošení (nic nedělání)
- _____ výlety

7. Máte ve škole povinnou četbu? (Zakroužkuj)

- a. Ano
- b. Ne

8. Baví tě knížky z doporučené četby? (Zakroužkuj)
- a. Ano
  - b. Většinou ano
  - c. Většinou ne
  - d. Ne
  - e. Nemáme povinnou četbu ve škole
9. Navštěvuješ knihovnu? (Zakroužkuj)
- a. Ano
  - b. Byl/a jsem tam jen několikrát
  - c. Ne
10. Co v knihovně děláš nejčastěji? (Zakroužkuj)
- a. Vybírám si knihy, které si půjčím
  - b. Čtu si knihy
  - c. Chodím si tam povídat s kamarády
  - d. Chodím tam na rande
  - e. Chodím tam na počítač (na internet)
  - f. Něco jiného, napiš co: _____
11. Jak často chodíš do veřejné knihovny? (Zakroužkuj)
- a. 1-2krát týdně
  - b. 1-2krát měsíčně
  - c. 1-2krát za půl roku
  - d. Byl/a jsem tam jednou
  - e. Do knihovny nechodím
12. Četli ti doma rodiče, když jsi byl malý/á? (Zakroužkuj)
- a. Ano
  - b. Jen někdy
  - c. Nevím
  - d. Ne
13. Čtou si doma tvoji rodiče knihy? (Zakroužkuj)
- a. Ano, čtou si oba rodiče

- b. Ano, ale čte si jen máma
- c. Ano, ale čte si jen táta
- d. Jen někdy
- e. Nevím
- f. Ne, nečte ani jeden

14. Jaké mají tvoji rodiče nejvyšší dosažené vzdělání? Vyber si z nabízených možností a napiš odpověď ke každému z rodičů.

- a. Základní škola
- b. Vyučen/a
- c. Vyučen/a s maturitou
- d. Střední škola
- e. Gymnázium
- f. Vyšší odborná škola
- g. Vysoká škola
- h. Nevím

MÁMA: _____

TÁTA: _____

15. Kolik máte doma knih? (Zakroužkuj)

- a. Téměř žádné (do 10 knih)
- b. Jen málo (1-2 poličky)
- c. Dost knih (malá knihovna)
- d. Hodně knih (velká knihovna)
- e. Knihy máme skoro všude (několik knihoven)

16. Jaká kniha se ti líbila v posledním roce? Čím tě zaujala?

17. Jakou knihu jsi četl naposledy? Uveď název a autora.